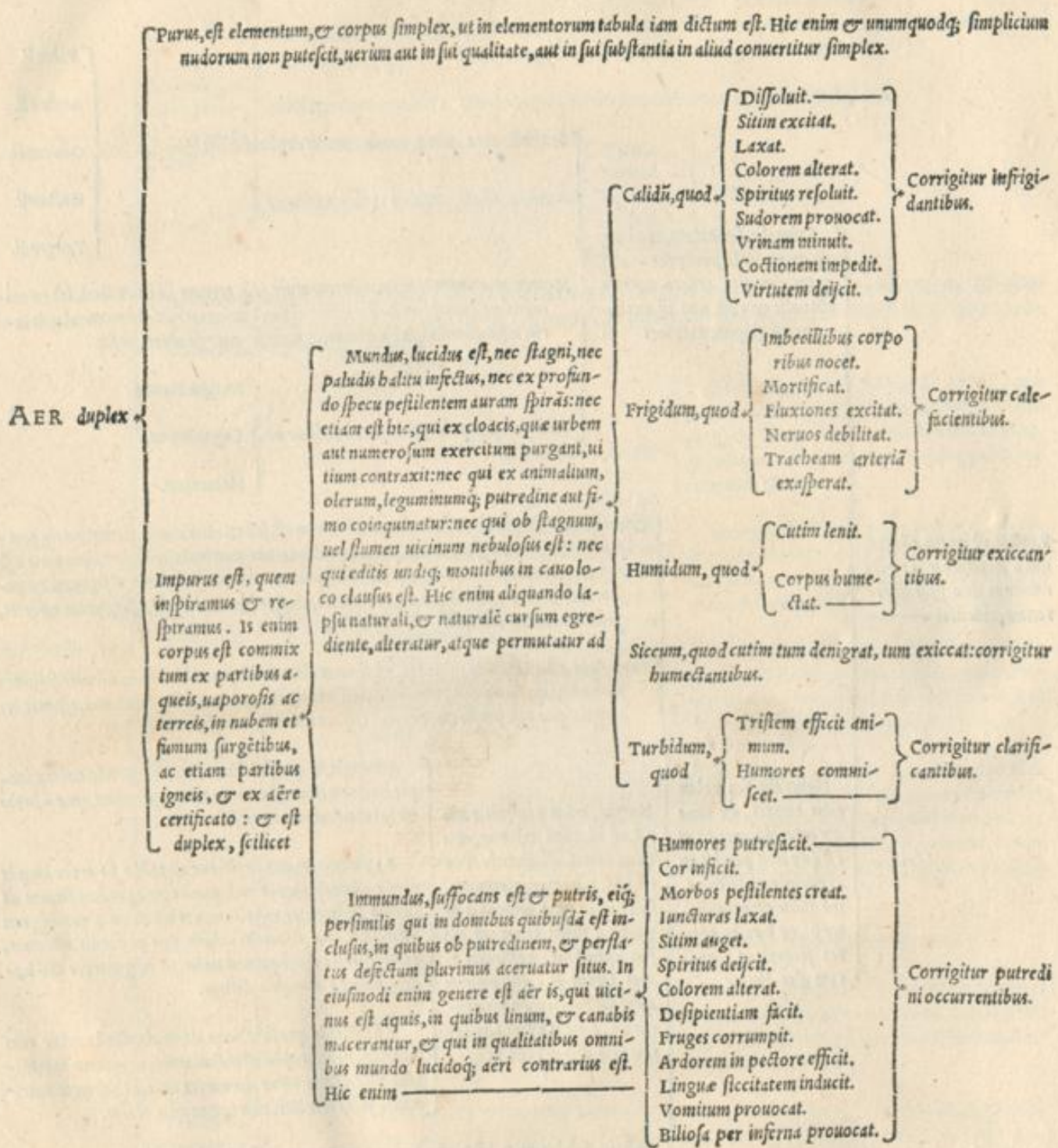

De aëre, ex Galeno, primo de Tuenda sanitate, & Paulo, libro primo, capite XLIX. & Auicenna II. primi.

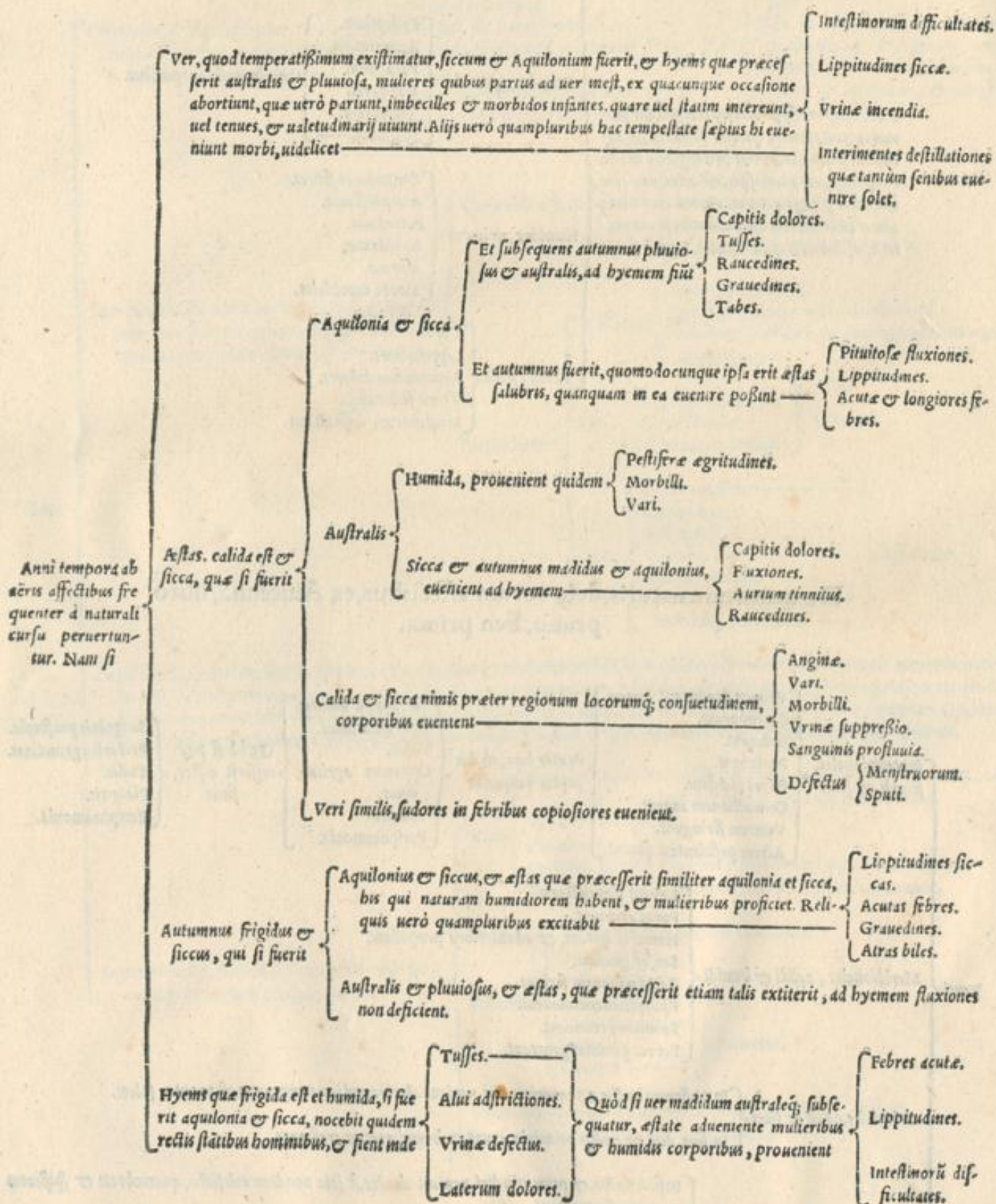
De usu, & functionibus inspirati & respirati aëris, ex Auicenna II. primi.

Aër est, tum corporum tum spirituum nostrorum elementū, ac etiam quid successiue ipsis eueniens, ueluti euentus flabellum. Quod non tantum elementū spiritibus ipsis prodest, uerum etiam ut causa efficiens, & temperans ipsorum calorem. Quod quidem temperamentum, & usus, duobus efficitur functionibus,

Euentatione, quæ est temperamenti spiritus calidi, cum superfluit propter coarctationem secundum plurimum & alteratur. Et hoc temperamentum attribuit nobis aëris attractio à pulmone, & à poris euentatione pulsus, qui sunt cum arterijs continui.

Mundificatione, quæ fit propter associationem ipsius spiritus, cum aër attrahitur quod ei attribuit uirtus separatiua ex uapore sumoso, cum aër expellitur. Nam sicut accidit temperamentum spiritui cum aër attrahitur, ita & mundificatio cum expellitur. Qui enim ad temperandum aër attrahitur, necesse est ut effectus sit frigidus, uerum postquam inibi immoratur, ad qualitatem spiritus conuertitur, quo fit ut recentiori aëre indigeat spiritus. Et ut prior iam calefactus aër egrediatur, ut successor postmodum sit ibi locus. Egrediens enim aër spiritus superfluitates sibi coniunctas secū ducens, spiritus mundificat. Ideoq; clarus, purus, ac lucidus aër humores, ac spiritus sibi similes procreat. Nam turbido ac nebuloso effectio aëre, humores quoque ac ipsi spiritus & turbantur, & offuscantur.

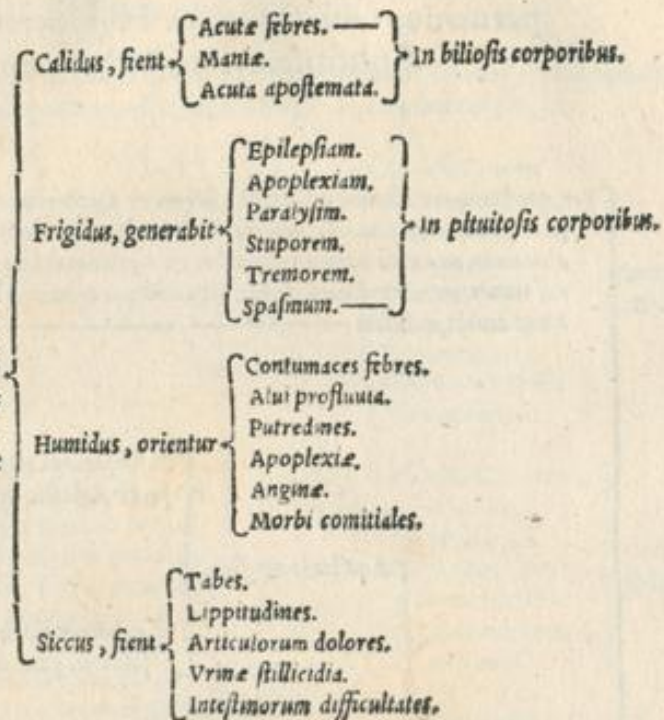
De temporum anni, quæ ab aëre sunt alterationibus, & de his, qui inde perueniunt affectibus, ex Hippocrate, & Galeno tertio Aphorismorum, & Auicenna, 11. primi.

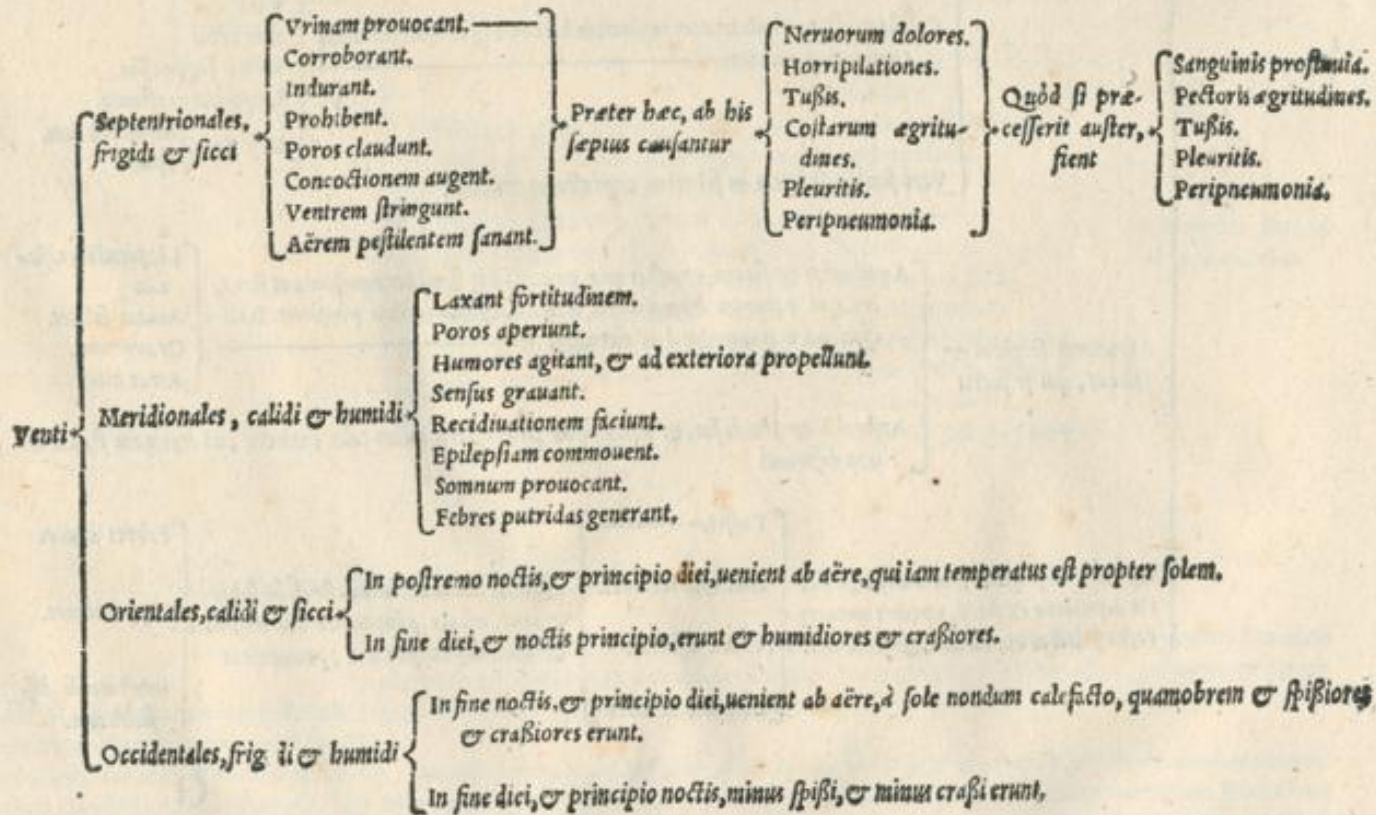
G

De totius anni commutationibus ab aëris affectibus prouenientibus,
ex Hippocrate, & Galeno, tertio Aphorismorum, &
Auicenna, libro primo, doctrina II.

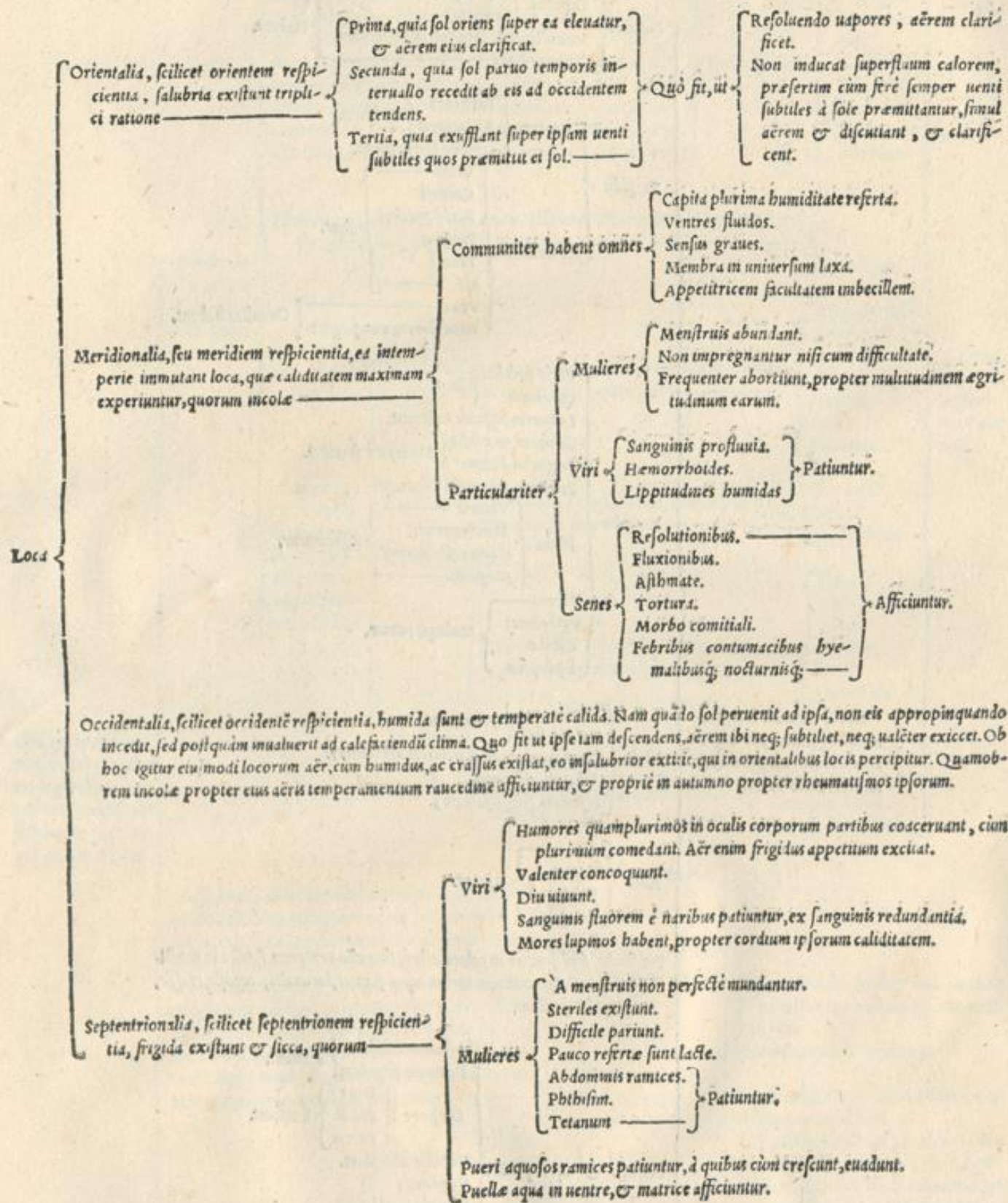
Anni tempora, si forte temperamentum permutauerint, fuerint quidem salubria, si autem pluuiofus, hyems pro regionis tractu temperata, uer pluuiofus, & æstas non sine aliquibus pluujs eueniat. Verum cum totus annus ad unam tantum qualitatem se conuertere, insalubris is quidē euadet. Nam si fuerit

De uentorum naturis, deq; eorum affectibus, ex Auicenna, libro primo, Fen prima.

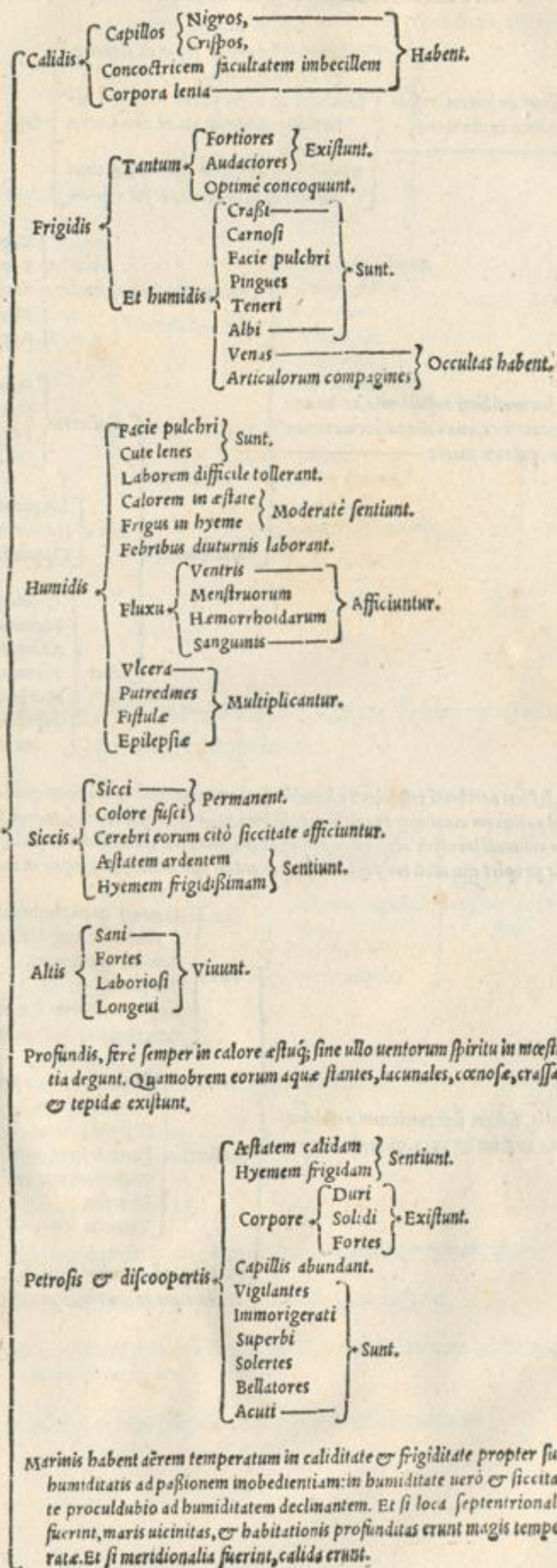

De aëris temperaturis pro regionum locorumq; situ euenientibus,
ex Auicenna, libro primo, Fen secunda, doctrina 11.

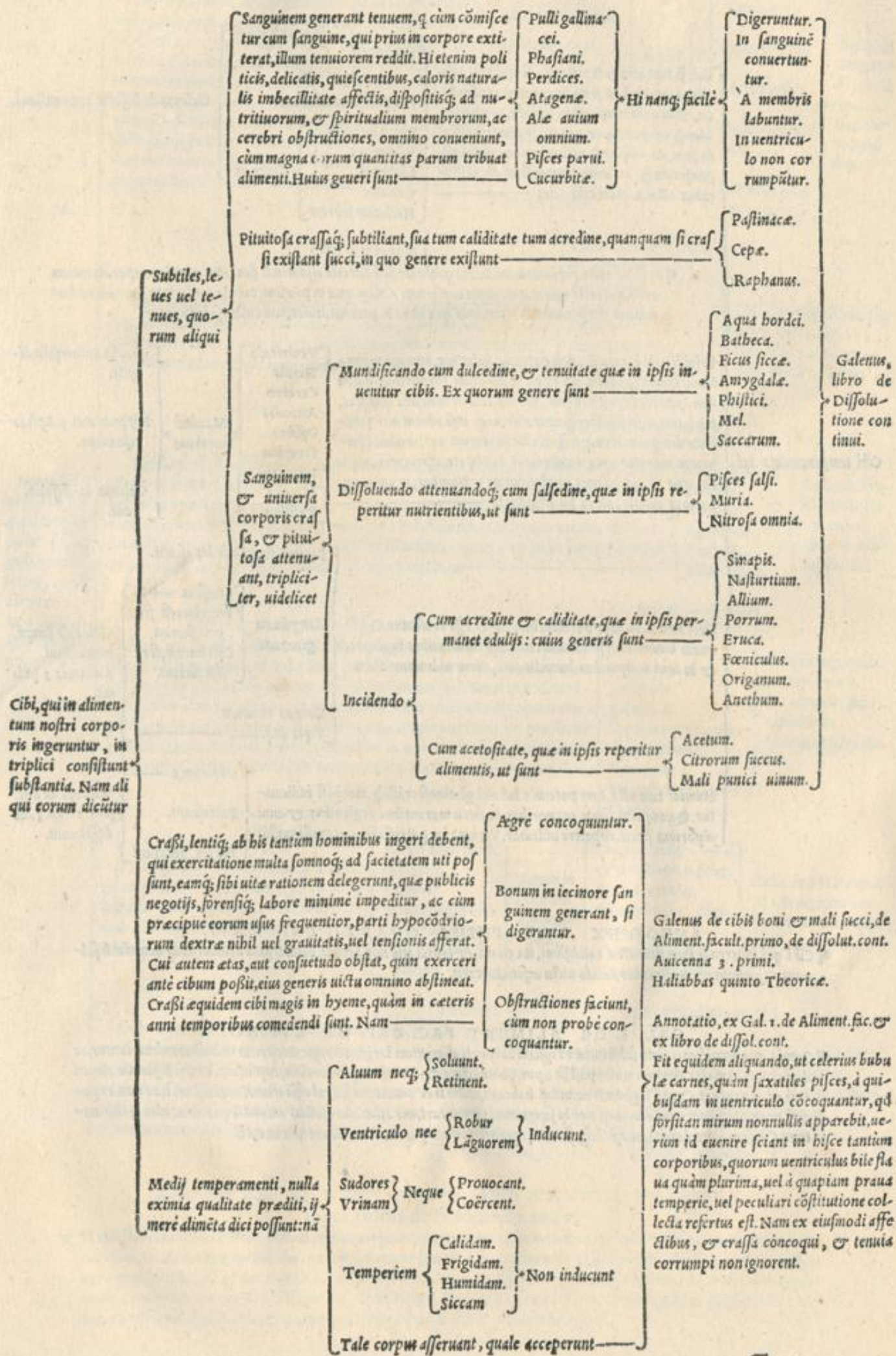

De affectibus locorum habitabilium, ex aëris permutationibus prouenientibus, ex Auicenna, libro primo, doctrina II.

Aër à naturali temperamento egreditur per regionum, ac locorum situm. Nam commorantes in locis

De ciborum substantijs, & operationibus inde prouenientibus,
ex Galeno, & Auicenna, &c.

De temperaturis ciborum, ex Hipp. Gal. Isaac.

Calidi, tum actu, tum potentia frigiditate affectis corporibus, in frigidis commorantibus locis, & in anni temporibus frigidis, competunt. Ideoq; corpora, quæ caliditate plurima reſerta sunt, ab eiusmodi uictus ratione abſtineant, præſertimq; in anni temporibus & regionibus calidis. Nam cibi tales	Corpora	Caleſcunt. Siccant.	Galenus de diſſolutione continuæ.	
	Sanguinem comburunt.	Elephantiaſim Vitiligines Lichenas Calculos Hæcticam febrem		Generant.
<p align="center">ANNOTATIO.</p> <p>¶ In ſanis enim ſimili non contraria qualitate præditi cibi aſſumendi ſunt, ut naturale temperamentum eorū, qui recte ualent, per ſimilia conſeruetur. Nam quæ in præſenti tabula conſcripta ſunt, ad ea hominum temperamenta referuntur quæ ultra limites naturales, iam collapſa iudicantur.</p>				
Cibi temperamento uel	Frigidi ualde tum actu, tum potentia, uelut nix, omnino reprobandi ſunt. Quoniam etſi ex eis in iuuenum corporibus ſtatim non appareat nocumentum, eorum tamen malefica qualitas, paulatim, inſenſibilitèrq; operatur, neq; niſi aduentante ſenectute detegitur. Ideoq; frigidi cibi iſis tantum corporibus competere uidentur, quæ exuberante caliditate afficiuntur, atque iſis, quæ in calidiſſimis commorantur regionibus, in anni temporibus calidis, aliter ſui frigidaute	Ventriculo Neruis Cerebro Articulis Oſibus Dentibus Locomotori Matrici Teſtibus	Maximè nocebunt	Isaac in uniuerſalis diſgitis. Hippocrates 5. Aphorismorum. Galenus de diſſolut. cont.
	Sicci tum actu, tum potentia inſalubres eſſe cenſentur. Quamquam humidis corporibus, humidatq; incolentibus regiones, & in anni temporibus humidis competere uideantur. Nam	Succum ſanguinis depaſcunt. Sanguinem generant	Cræſſum. Frigidum, ſi frigidum fuerint. Calidiorum, ſi calidi fuerint.	Gal. 5. de Simplic. medic. ſacul. Auicenna 3. primi.
	Humidi tum actu, tum potentia lubrici glutinoſi cræſſiq; morboſi iudicantur. Quamquam ſiccis corporibus, in ſiccis morantibus regionibus, & anni temporibus ſiccis, cõpetere uideantur. Verum cum putreſcibiles, et cræſſi exiſtât	Corpus exiccant. Vires deiſciunt.	Obſtruunt. Putreſcunt. Febres generant	Galenus de diſſ. febr. 2. cap. 3. de diſſolut. cont.

ANNOT. EX AVIC. PRIMA QVARTI, CAP. XXVI.

¶ Cibi qui ingerendi ſunt, ſicut actu calidiſſimi, ita etiam & tepidi eſſe non debent. Nam tepida omnia robur uentriculi ſoluiunt. Quamobrem mediocriter calido uictu uſcendum erit.

GAL. I. DE ALIMENT. FAC. CAP. DE LVPINO.

¶ Omnia quæ humidioris ſunt ſubſtantiæ exiguum corporis alimoniam largiuntur, quod celeriter in halitus exhauriuntur, ac digeruntur ut rursus alio non multo poſt ſit opus. Contra dura & terreſtria, perdurabile, copioſum, ac uix diſſolubile alimentum ex ſe præbent. Quod ſi glutinis nonnihil habeant, multò hæc omnia perficient efficacius. Conſtat item hæc non expedire, promptèq; concoqui, ceu utiq; nec in ſanguinem commutari, nec aſſimulari ſolidis animalis partibus: ideoq; citò nutrire. Cum uero per domita, conſectaq; fuerint, corporibus haud parum contribuent nutrimenti.

De ciborum saporibus, ex Galeno, Auicenna, Isaac.

<p>Dulcis, qui naturæ plurimum amicitur. Nam omne dulce, etsi calidum sit, non tamen immodicè calorem nostrum exuperat. Constat enim gratissima humana naturæ esse dulcedinem, ceterisq; saporibus delectabiliorem, & cōplexioni nutriendæ uiciniorem. Nam quicquid nutrit, aut dulce simpliciter est aut modicè. Quippe cum nutritio sit euacuati refectio, qui humana naturæ familiaris existerit, necesse equidem est, ut id, quod nutrit familiare existat. Verum id quod in cibis minus erit dulce, minus etiam calidum erit. Quod uerò magis tanto calidius, quanto uidelicet dulcius. Ideoq; dulcis uictus</p>	<p>Gustui amicitur. Corpus impinguat. Calorem auget. Saturat. Digerit. Dura mollit. Mollia condensat. Hepati confert.</p>	<p>Quod si exquisitè dulcis crassusq; fuerit, In bilem facile exsoluitur. Hepar obstruit. Lienem afficit. Ventriculū molli. Iuuenibus minimè competit.</p> <p>Gal. 4. de Simp. Medic. facul. cap. 7. Isaac in uniuers. dietis.</p>
<p>Amarus, qui si fuerit purus, non nutrit corpus. Nam quæ ex ætate amara sunt, omnibus animantibus, ne dum hominibus esui inepta sunt, cum sicca & terrestria repertiuntur. Ideoq; in cibis amara haud commiscenda erūt, cum potius medicina, quàm nutritioni competant. Nam</p>	<p>Obstructiones reserant. Mundificant. Abstergunt. Incidunt. Stipticant. Extenuant. Exasperant. Tumores interimunt. Sanguinem adurunt. Bilem rubeam gignunt.</p>	<p>Gal. 4. de Simp. Medic. facul. cap. 19, & 5. cap. 25. Auicenna 2. can. cap. 3. Isaac in uniuers. dietis.</p>
<p>Salsus, etsi aliquando appetitus gratia cōmendetur, amaro tamen propinquus est. Quippe terreni ambo sunt, & calidi, non obscura tamen diuersitate disidentes, cum amarus a calore arido potius sit & extenuatus, & elaboratus. Nam si quod salsum excalefeceris plurimum, amarum tibi facilius euadet. Vi mari Syriæ Palestinae, quod mortuum uocant, à solis ardore æstate magis, quàm hyeme compertum est euenire. Igitur cum salsus sapor parum ab amaro differat, eo parcius quidem uescendum erit. Nam</p>	<p>Corpus exiccat. Calescit. Subtiliat. Aggregat. Obstruit. Bilem efficit.</p>	<p>Gal. 4. de Simp. Medic. facul. cap. 19. 20. Isaac in uniuers. dietis.</p>
<p>Acris, qui summè calidus existit. Nam cibi admodum acri facultate præditi corpus ualde excalefaciunt. Bis tamen aut ter in aqua decocti acrimoniæ exoliantur, ne sic quidem uim perdunt extenuandi, uerum facultatem quandam obsecrissimam alendi corporis exinde acquirunt: cuius antequàm decoquerentur, nihil prorsus obtinebant. Ideoq; eorum assiduus usus euacuatiue est, præsertim biliosis. Quoniam quidem solus, pituitosum humorem, crudum glutinosumq; colligentibus, eiusmodi edulia sunt accommodata. Nam</p>	<p>Corrodunt. Incidunt. Subtiliant. Inflamant. Attrahunt. Resoluant. Cognatiuum facultatem destruant. Ventriculo Visceribus } Obsunt. Oculis</p>	<p>Gal. de Simp. medic. fac. cap. 17. 18. De aliment. fac. 2. cap. ultimo. Isaac in uniuers. dietis.</p>
<p>Acidus, qui frigiditate, siccitateq; constat, & corporis tenuitate pollet. Quo fit ut nutrimenti quidem parum, & excrementorum plurimum acidus uictus corporibus contribuat. Verum tamen etsi sui naturæ</p>	<p>Neruis aduersetur. Infrigidet. Extenuet. Atrabiliarijs obsit. Senium acceleret. Concoctricem fac. attenuet.</p>	<p>Tamen in aliquibus egrotantibus, Crassa incidit. Obstructiones reserant. Sordida mundat. Biliosis confert febribus. Putredines abiicit. Vomitum compellit.</p> <p>Gal. 4. de S.M.F. cap. 6. lib. 2. de regimine acut. Isaac in uniuers. dietis. Arist. 2. 2. probl.</p>
<p>Austerus, & acerbus, qui cum parum inter se differant, sub uno & eodem genere componendi sunt. Nam austerum nil aliud esse comperimus, quàm acerbum exolutum. Ideoq; austerus & acerbus uictus cum terrestribus, & crassis existat temperamenti necesse est, ut parum nutrimenti corporibus subministret. Nam</p>	<p>Extenuat. Infrigidat. Crassa concipit. Sanguinem minuit. Macie afficit. Atrabiliariū generat succum.</p>	<p>Quæquam egrotantibus nonnullis Ventriculum confortet. Aluum sistat. Fluxiones reprimat. Vlcera solidet.</p> <p>Gal. 4. de Simp. fac. cap. 7. Isaac in uniuers. dietis.</p>

ANNOT. EX HIPPOCR. ET GAL. II. APH. XXXVIII. ET AVIC. tertia, primi doct. secunda, cap. 7.

Tantis suauiora edulia uiribus pollet, ut nonnunquam deteriora excellentioribus antefratur, cum parum deterior potus aut cibis, suauior autem, melioribus quidem, sed minus suauibus sit præferendus. Quod non ob id solum faciendum est, ut ego grauescimus, sed etiam quod uirtutis ipsi existant. Nam quæcumq; cum uoluptate assumuntur, ista uentriculus amplectatur, & magis concoquit, sicut illa quæ displicent, refugit. Unde & nausea, & flatus, & fluctuationes subsequuntur, tamen ea esse probè substantia, & partes quidem principales salubres omnes necesse est.

Quod per cocturam, & condimenta edulia ad probitatem reducantur, quodq;
in fructibus acerbus sapor in dulcem, acidum, austerum, & pinguem
euadat, ex Gal. quarto. de simp. m. f. cap. VIII. & XVI.

Quemadmodum edulia, quæcūq; nutriendorum naturæ simillima sunt, ea & dulcedinem summam præ se ferunt, nec ullam præparationem postulant, sic quæ temperaturam natam sunt remotiorem, alia cōdimentis, alia coctione, alia utroq; indigent. Nec uerò mirum est, cum condimentorum nullum edendo sit, suauitatem tamen ijs augere, quæ per ipsa præparantur: quippe cum fieri possit, ut immoderatis duobus coeuntibus, id quod ex ambobus mistum sit, cōmoderatum euadat, ac proinde quoq; dulce appareat. Deinde & cum per elixationem, & per assationem, & omnino per calidam quiddam, præparatio fiat ciborum, nihil etiam absurdū est, aut ambiguum, quæ prius non erant suauius, tunc fieri suauius. Apparet enim calidi natura quibus admota fuerit ea celeriter alterare, atque in aliam speciem mutare. Quo circa, nec id quoq; dubium est, quædam suauiora, quædam uerò insuauiora effici igni applicata. Nam & huiusmodi exolutiones naturaliter in omnibus ferè fructibus, cernuntur. Ipsi enim cum à principio frigidi, terrei, ac acerbi sint, necessario tripliciter tum temporis, tum aeris temperiæ exoluuntur, & in uarios permutantur sapes. Nā si

Incalescant absque alia temperamentorum commixtione, solam acquirunt dulcedinem, qualis in castaneis percipitur.

Humescant & huiusmodi humiditas fuerit { Aquearum, & crassarum partium, proculdubio austeri euadunt.
Aerearum, & tenuium partium, omnino acidum contrahent saporem.

Humescant & calecant humiditate quidem { Aqueæ, in dulcedinem exoluentur.
Aeræ, in pinguedinem transibunt.

ANNOTATIO EX AVICENNA III. PRIMI DOCT. II. CAP. VII. ET
canticorum Par. secunda, textu decimonono.

¶ Nutrientia, ne corporibus à quibus ingeruntur officiant, suis contrarijs corrigenda sunt, nam calida cum frigidis, sicca cum humidis, obstruenda cum aperientibus, dulcia cum acetosis, pinguis cum salis, ac acris commisceri debent.

Quod ciborum quantitas concoctrici facultati comparari debeat,
ex Gal. & Auic.

Alimentorum quantitas concoctricis facultatis uiribus comparari debet, quæ si fuerit

Multa, etsi alimenta sint optimi, & plurimi succi, frigidos tamē morbos excitabit. Est enim immodica repletio, tam cibi, quam potus omnino pernecabilis. Nam quāplures homines nimia repletionē suffocati interiere. Alimento- rum enim abundantia eo pacto naturalem nostri corporis calorem suffocat, quo magna lignorum strues incensum ignem, & olei plus, quā par sit lucernæ, & lapidis flammam exstinguit. Ideoq; eiusmodi immoderatus uicius

Calculus in renibus procreat.
Suffocat.
Compagines afficit.
Iecur } Obstruit.
Lienem }
Melancholicas } Aggritudines generat.
Pituitosas }
Malos parit abscessus.
Ventriculi } Profluua excitat.
Intestinorum }
Nauseam commouet.
Intellectum & reliquas animales facultates destruit.
Ventriculo obest.
Colicam facit.
Humores omnes corrumpit.

Gal. lib. de morb. causis, & de diff. sol. continua.

Auicenna 3. primi doct. 2. cap. 7. Item in cant. text. 183.

Mediocris, uidelicet secundum concoctricis facultatis robur

Bene { Concoquitur.
Nutrit.
Fortificat.
Impinguat.
Sanitatem tuetur.

Pauca, etsi etiam fuerit alimentorum, & boni succi, & ualde nutrientium, tamen quo ad concoctricis facultatis robur immodica & insufficiens, corpus omnino destruetur: nam quemadmodum à multo suffocatur, sic etiam à paucō calor naturalis tabescere cogitur. Ideoq; pauca,

Corpus extenuat.
Vitam corripit.
Vires deijcit.
Hæticam facit.
Macie afficit.
Semen exiccat.
Bilem, tum flauam tum atram procreat.

ANNOTATIO EX AVIC. III. PRIMI DOCT. II. CAP. VII.

¶ Ciborum equidem mensura existit secundum usum & uirtutem. Ea enim erit recta, quæ cum ingesta fuerit, grauitatem non afferat, neq; in uentriculo natet, nauseam non commoueat, neq; caninum comedendi desiderium, neq; ingenij pigritia, neque insomnietas, neque ipsius sapor in ructibus post tempus reperiat.

Quis ordo seruandus sit in alimentorum diuersorum comestione,
ex Galeno, Auicenna, Isaac.

GALENVS III. DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS.

¶ Nempè antea didicisti cibos multiplices, & præsertim facultate dissimiles, magnam propignere in uentriculo turbationem.

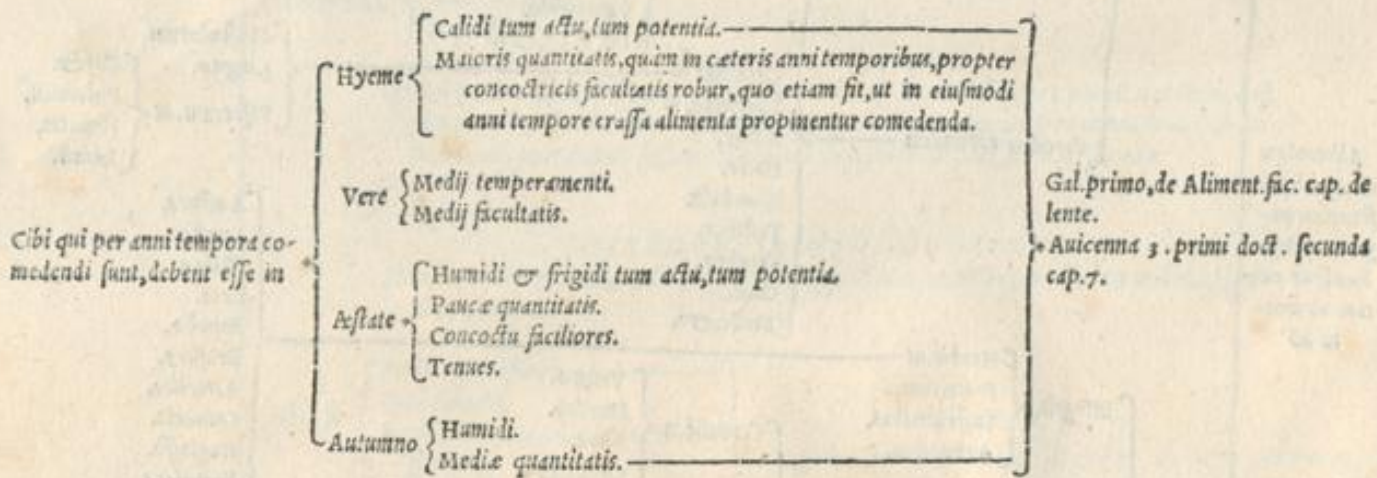
AVICENNA III. PRIMI DOCT. SECUNDA, CAP. II.

¶ Nihil deterius est, quàm diuersa nutrientia similiter aduungere, & in comedendo tempus prorogare, quoniam cum postre-
mum aduenit nutrients, primus iam incipit digeri cibus.

AVERRHOES.

¶ Vere & autumnus sunt corpora regenda regimine medio inter caliditatem & frigiditatem. Congruit tamen
regimen dissecatiuum in uere, & humectatiuum in autumnus.

Quis modus seruandus per anni tempora in alimentorum assumptione,
ex Gal. & Auicenna.

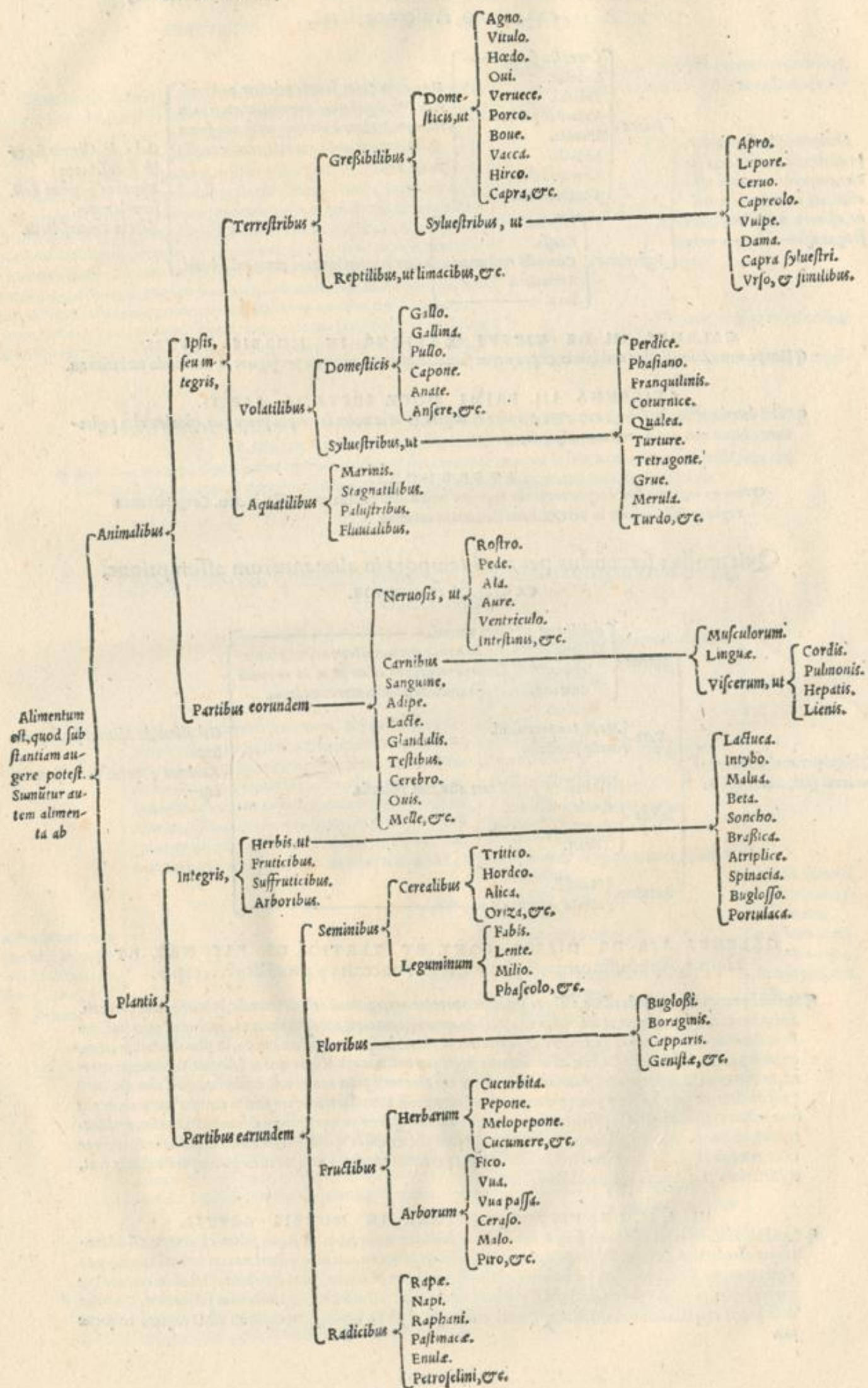
GALENVS LIB. DE DISSOL. CONT. ET TERTIO, DE FAC. NAT. ET
Hipp. 2. Aphorismorum, Apho. 50, & ex Auicenna 3. primi doct. 2. cap. 7.

¶ Melior horarum in accipiendo cibum, est hora frigiditatis propter aggregationem caloris naturalis, in interioribus corporis.
Sed in hora caliditatis, oportet, ut dimittatur acceptio cibi, quia caliditas aeris attrahit calorem naturalem ad exteriora, quo
fit ut diminuto interiore calore diminuat & concoctrix facultas. Ideoque præcipiebant antiqui, ut plus alimenti in coena,
quàm in prandio exhibendū esset, cum calor naturalis frigiditate noctis, magis in interioribus delitescat. Veruntamen oportet,
ne quis comedat, nisi concoctis prioribus alimentis, & nisi aduenerit prius comedendi desiderium, quod cum ebullierit
(nisi forsitan illegitimum fuerit) non prorogetur hora comedendi. Nam diutius tolerare famem uentriculum malis replet
humoribus. Quibus omnibus hoc accidit etiam, ut consuetudo non aspernatur, quoniam qui consueuit uti prandio, & dimit-
tit illud, estque contentus coena tantum, magnificat nocuentum cibi, & qui consueuit sumere cibum aliqua hora determina-
ta, & mutatur ad aliam, præter istam declarabitur sibi hæc permutatio nocua. Nam quæ ex longo tempore consueta sunt,
etsi deteriora sunt insuetis minus molestare solent.

HIPP. II. DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS.

¶ Quod uitiosus, tum cibus tum potus semper sibi similis ad sanitatem tutior sit, quàm si quis subito ad alteram, uel ad me-
liorem se transferat, facile intelligitur. Nempè tum his qui bis die comedunt, tum his qui semel, noxam imbecillitatemque pa-
riunt repentinæ mutationes. Nam qui prandere non consueuerunt, & prandent, statim ægre habent, toto item corpore gra-
ues redduntur, imbecilles & segnes. Quod si præterea coenauerint, ructus acidus, & alui leuitas subsequitur. Grauiatur
enim præter consuetudinem uentriculus, qui antea aridus esse, neque bis intumescere, neque bis cibos coquere consueuit
fuit.

De alimentorum differentiis, ex Galeno, de aliment. fac.

De optimo pane conficiendo, ex Galeno, primo de Alimentorum facultatibus, & Auicenna, & Isaac.

Triticum sit { Fractu contumax.
Densum & graue.
Colore aureo.
Lucidum, lene.
Trimestre.
Maturum.
Mundum.
Pinguiter ortum. }

ANNOTATIO EX GAL. I. DE ALIMENT. facultatib. cap de Tritico.
¶ Accidit enim sepe numero, ut quod foris subtiliū densumq; appareat triticum, intus rariū, laxum, albidumq; conspiciatur. Quod utiq; plurimū furfuris habet. Quo fit ut panes furfuracei inde confecti infirmum non solum præstent alimentum, uerum etiam uenterculum, ipsumq; excrementis complent.

ANNOTATIO EX EODEM.
¶ Furfuris absterforia facultas ad excretionem suo iure iuuabit, uipote stimulis ab ea intestinis.

Farina sit { Non superflue molita.
Crassi furfuris.
Non noua.
Non longi temporis. }

ISAAC IN VNIVER. DIÆTIS.
Nam quæ superflue molitur farina furfuraceos conficit panes. Et quæ recentior est pistini præternaturali caliditate affecta est. At uero quæ iam diu molita extitit puluere sepius, situ, carie, aut uroso odore labefactatur.

Aqua sit { Laudabilem fontium.
Non cœnosa.
Mediocriter calida. }

Sal sit { Album, mundum.
Tritum.
Debitæ quantitatis. }

Galenus.
Auicenna.
Auerrhoes.
Isaac.

Ut panis optimus fiat, requiritur ut

Fermentum sit { Triticeum.
Non antiquum.
Copiosum. }

GALENVS IBIDEM.
¶ Puri panes ampliori fermento saturare omniumq; maxime subigere par est, nec illico post fermentum & subactionem coqui debent. Furfuraceis uero paucum fermentum, leuis elaboratio breueq; interuallum sufficit. Coquantur item prolixius puri, citius furfuracei.

GALENVS IBIDEM DE ITRIIS.
Modum uero fermenti ac salis gusto iudicato, quod nanque in largiori horum mistura offenderit prauum.

Pasta sit { Bonæ commissionis.
Benè subacta.
Benè fermentata, citra tamen acetositatem. }

Panes sint { Non magni.
Non parui.
Mediocres. }

Clibanus sit { Satis equaliterq; calefactus.
Mundus à cinere.
Planus, non globosus.
Proportionalis quantitati panis. }

ANNOT. EX GAL. LOCO QVO SVPRÆ.
Panes autem ad concoctionem appositissimi sunt, qui plurimum fermentati & approbè elaborati, in clibano igne moderato percoquantur. Nam profusior ignis primo statim occursum adurens exteriorem superficie, in testæ modum indurat, crudis incoctisq; remanentibus interioribus partibus, quo fit ut panis tum ineptus prauus euadat. Qui autè longiore spacio undiq; equaliter præassatur, hic, & probè in uentriculo cōcoquitur, atq; ad sequētes functiones accommodissimus euadit.

Laudatur inter optimos panes à Galeno primo de Alimentorum facultatibus sigillineus, non tamen ex illo siliginis genere, quæ uulgo segala, & Latinis ferrago, atque Græcis similiter appellatur. Verum ex siligine illa, quæ optimi frumenti species existit apud Romanos. Mox similaceus, ac deinde is quem *αἰναιός* Græci nominant.

De pane confecto ex quamp pluribus frumentaceis seminibus, ex Galeno primo de Alimentorum facultatibus: Isaac, in Particularibus diætis, & Psello Constantini archiatro.

Panis	{	Secalaceus	{	Flatuosos spiritus in uentriculo & intestinis parit.
			{	Frigidus est.
				Difficile concoquitur.
				Ociosus inconueniens existit.
				Glutinosos generat succos.
Hordeaceus	{	Concoctu contumax est.	{	Exiguum corpori præbet alimentum, potissimum si factus ex peiore hordeo fuerit.
				Crudos generat succos.
Miliaceus & panicaceus	{	Exigui est alimenti.	{	Exigui est alimenti.
		Refrigerat.		Refrigerat.
		Aluum humentem desiccant.		Aluum humentem desiccant.
Auenaceus	{	Malos generat succos.	{	Malos generat succos.
Auenaceus	{	Insuauis est.	{	Insuauis est.
		Alui statum non immutat. Nam in retinendo & impellendo medium sortitus est locum.		Alui statum non immutat. Nam in retinendo & impellendo medium sortitus est locum.

Alios equidem panes, qui ex cæteris frumentaceis seminibus & leguminibus, à rusticis conficiuntur, breuitati indulgentes prætermittendos decreuimus, cum eorum qualitates & uires, cum seminibus à quibus conficiuntur, conferri possint, ut quinto Colliget testatus est Auerrhoes.

GAL. X. DE ALIM. FACVL.
Miliū ad omnia panico est præstantius, suauiusq; editur, facile concoquitur, uentrē minus siliit, magis nutrit.

De pane recenti & duro, ex Galeno primo de Alimentorum fac. Auicenna secunda, can. Halyab. quinto Theor. Isaac, in Par. diætis, & Psello Constantini archiatro.

Panis	{	Recens eiusdem diei	{	Modicum præstat nutrimentum.
				Velociter concoquitur.
		Calidus	{	Tardè descendit.
				Concoctu est contumax.
Vetus & durus	{	{	{	Sitim excitat.
				Ventriculo innatat.
				Celerimè saturat.
				Agrè transmittitur.
Vetus & durus	{	{	{	Ventriculo obest.
				Flatus procreat.
Vetus & durus	{	{	{	Arefacit corpus.
				Parum alit.
				Tardius à uentriculo eijcitur.
Vetus & durus	{	{	{	Ventrem constipat.

Is etenim panis melior est, qui post primum uel secundum diem accipitur, quoniam iam undique frigesfactus existit, exuta crassitie, & glutinoso succo, ut Isaac in Particularibus diætis attestatur.

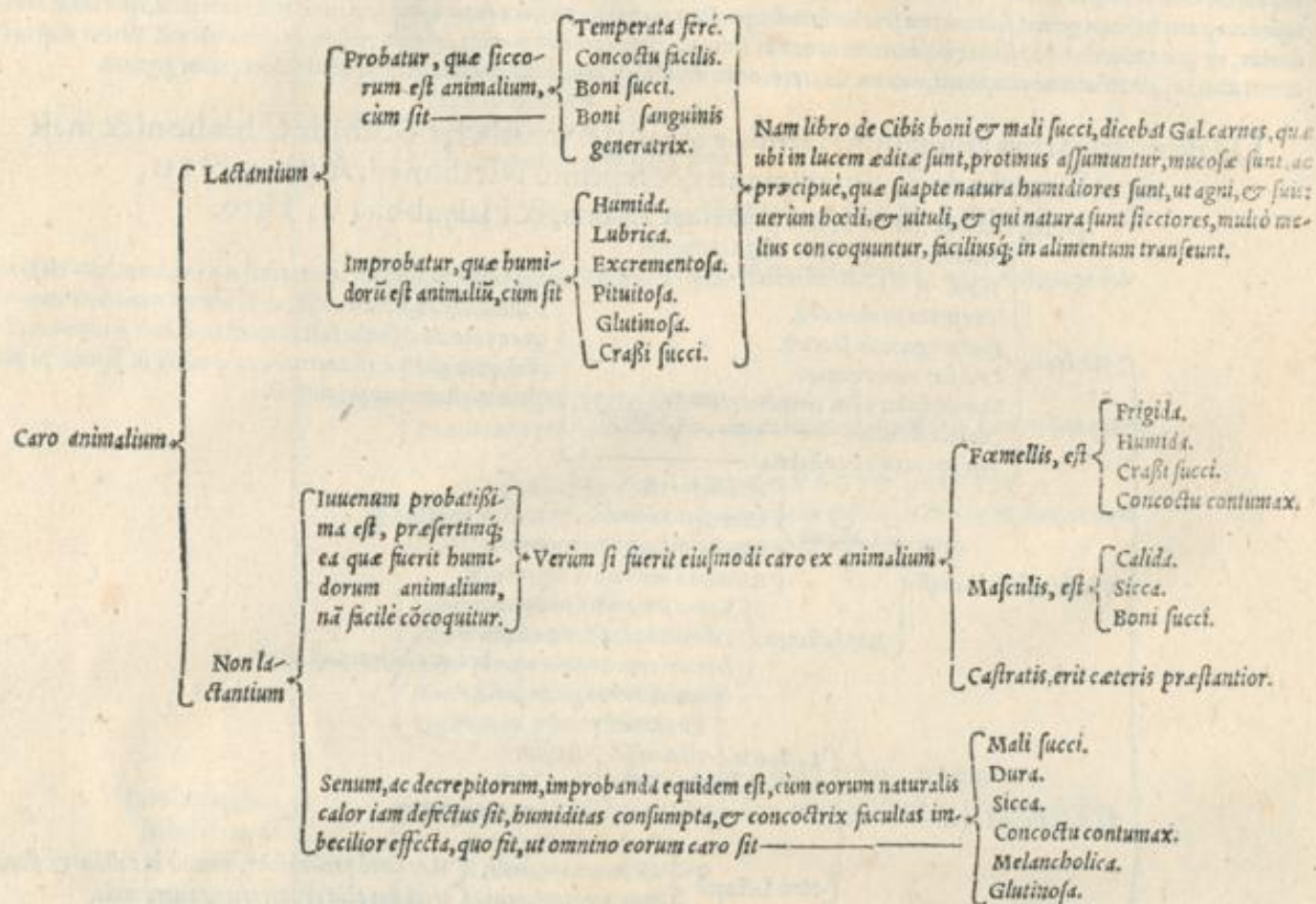
De pane azymo, ex eisdem.

Panis azymus	{	Agrè concoquitur.
		Tardè descendit.
		Dolores & tormina generat.
		Iecur obstruit.
		Lapillos procreat.
Panis azymus	{	Flatuosos excitat spiritus.

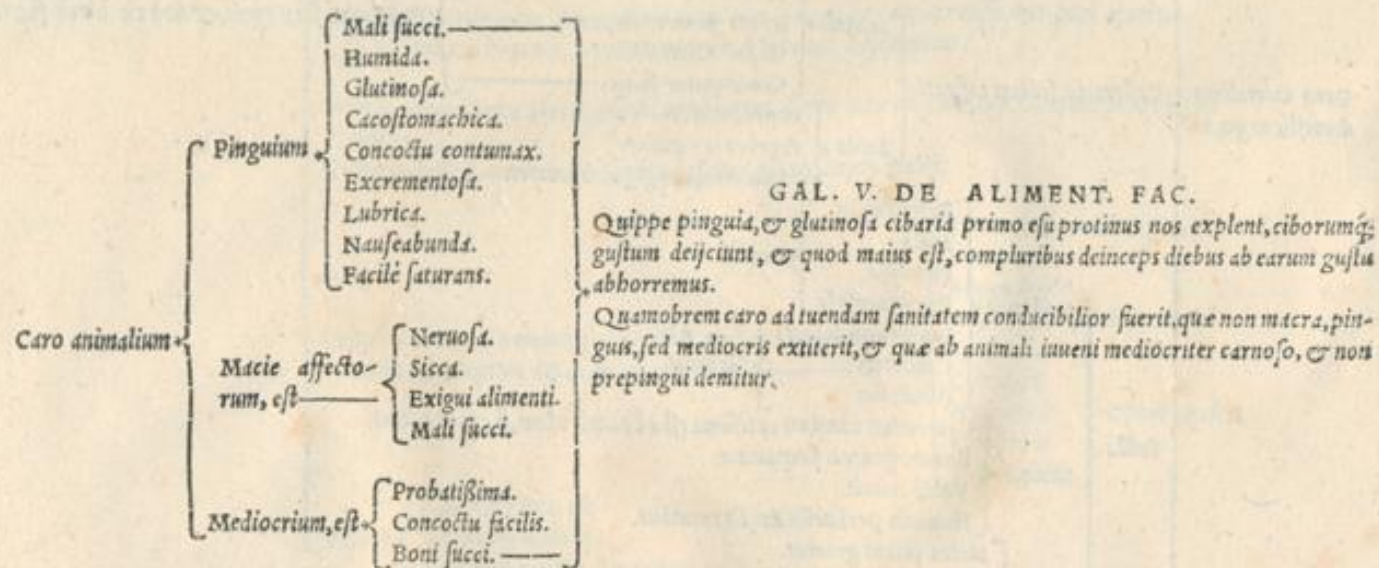
De pane loto, ex Gal. de Aliment. fac.

Panis lotus	{	Paucum alimentum præbet.
		Ab omni noxa obstructionis longissimè abest. Quia succum habet minimè crassum ac lentum, ut qui ex terrestri aëreus sit factus.

De carnibus lactantium, iuuentum, senum, decrepitorumque animalium, ex Galeno
tertio de Aliment. fac. lib. de Cibis boni & mali succi, & lib. de Dissol. contr.
Auicenna, 11. can. & Isaac, in Vniuers. & Part. diæt.

De pinguibus, macris & mediocribus carnibus, ex Isaac in Vniuers. & Part. diæt.

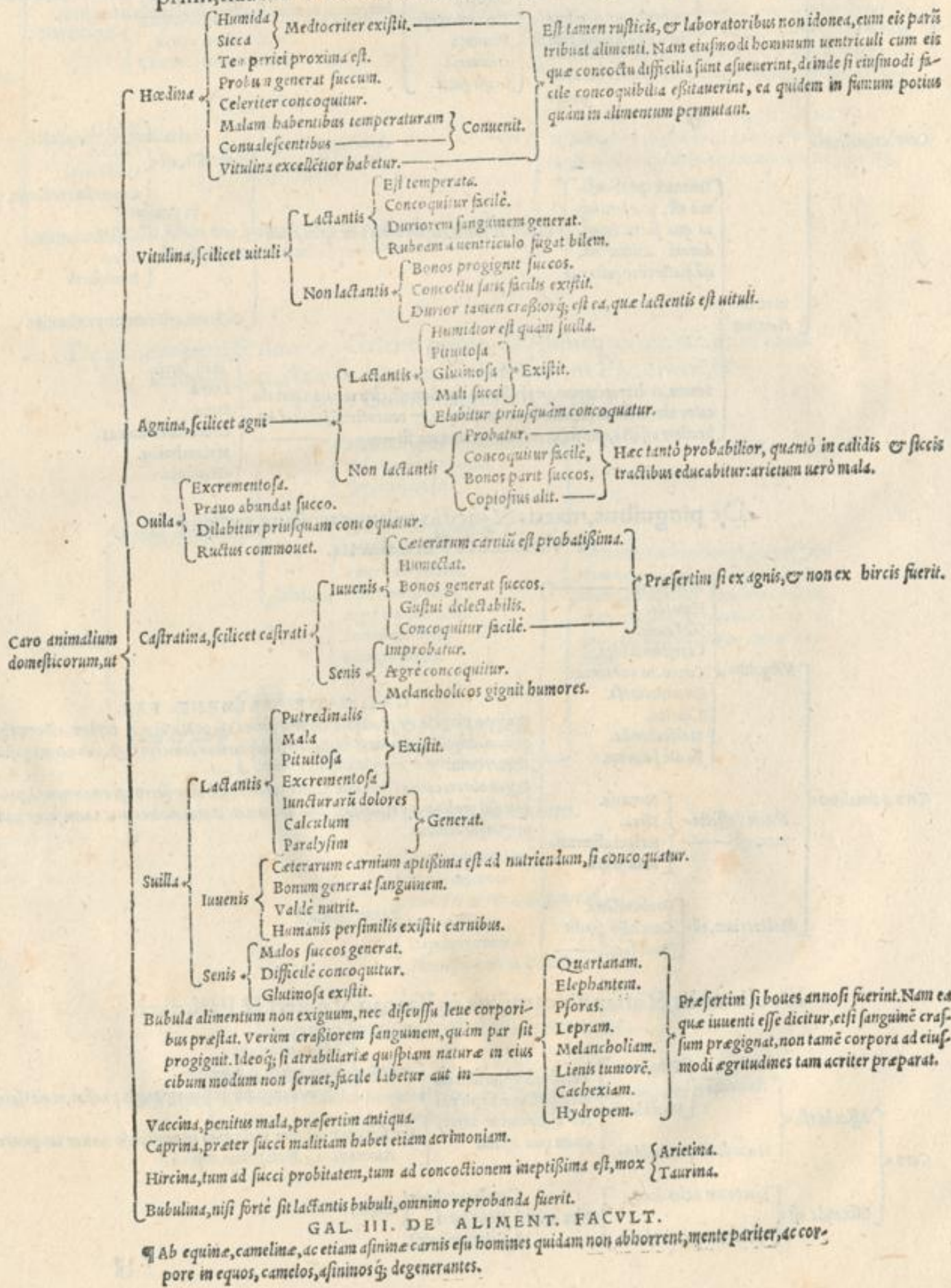
De elixandis, & assandis carnibus, ex Isaac, in Vniuers. & Part. diæt.

Quæ carnes salituræ sint idoneæ, & quæ non, ex Gal. tertio de Aliment. fac.
& tertio, de Locis affect. cap. sexto.

Animalium corpora, quæ excrementitia carne constant, id est pituitosam in se respersam, humiditatem habent, salituræ sunt per idonea. Quæ autem eorum caro copiosior & crassior fuerit, tanto ad salendum erit accommodatior, Quæ uero admodum mollem aut ualde siccam, & minime excrementosum corporis habitum gerunt, salituræ non sunt accommodatæ: quoniam corpora, quæ sicca naturæ sunt, salis conspersu exarescunt, cibis idonea redduntur, & quemadmodum hæc salita corij duritiem acquirunt, sic contra supra modum humida desluunt, & salis ui contabescunt. Verum eiusmodi carnes tuendæ sanitati minime competunt, cum omnes terrenorum animalium, ac aquatiliū salitæ carnes, atrabilarios succos gignant.

De domesticorum animalium carnib. ex Gal. III. de Ali. fac. & lib. de Cibis boni & mali succi, secundo de Temperamentis, & septimo Meth. med. Auic. II. & III. primi, Isaac in Vniuers. & Part. diætis, & Halyabbas v. Theo.

De syluestrium animalium carnibus, ex eisdem.

Aprina { Bonum præbet succum, si probè concoquatur.
Siccior est, quàm domestica.
Hyeme magis conuenit.

Leporina { Atrabiliarium præbet succum.
Agré concoquitur.
Iuuenis non reprobatur.
Temperamento calida est & sicca.

GAL. III. DE ALIMENT. FAC. ET LIB. DE
Attenuante uictu.

¶ Hæc etsi sanguinem crassiorem efficiat, succum tamen puriorem præbet, quàm bubula & ouilla.

Vulpina { Virose redolet.
Excrementosum generat succum.
In Autumno probatior habetur, cùm eo tempore uuarum esu pinguescant uulpes.

GAL. V. DE ATTENVANTE VICTV.

¶ Vulpium quidem & canum caro ego nunquam gustauì, audio tamen hæc comedi, & existimo eis similem esse facultatem, quæ & lepormis inest.

Ceruina { Improbum generat succum.
Parum ab asininis abest carnibus.
Agré concoquitur.
Atrabiliarium sanguinem procreat.
Quartanam febrem inducit.

GAL. V. DE ATTENVANTE VICTV.

¶ Iuniorum uerò ueteribus, tum humidior, tum mollior est, ac concoctu facilior.

Caro animalium
syluestrium, ut

Capreolorum { Bonum præbet alimentum.
Gustui saporosa existit.
Facile concoquitur.
Laudabilem generat sanguinem.

ISAAC IN VNIVERS. DIÆTIS.

¶ Ex nimio enim sui motu, ac labore eius, sanguis & corpus rarificatur, pori aperiuntur, & humores, uirosi odorem exhalantes dissoluntur.

Damæ, atrabiliarios succos gignit, ueruntamen carne tum ceruinæ, tum uaccinæ probabilior existit.

Capræ syluestris, ceruinæ ferè similis habetur, ideoq; improbanda.

Erinacea cùm mali omnino succi existat, medicinæ potius quàm nutrimento aptari debet, & potest. Nam { Strumas & nodos dissoluit.
Vrimam cit.
Aluum deijcit.
Elephanticis prodest.
Spasmosis }
Calculosis } Opem præstat.
Hydropicis }
Paralyticis }
Tabe affectis }

Vrsina { Glutinosissima est.
Agré concoquitur.
Pessimum præbet alimentum.

GAL. III. DE ALIMENT. FAC.

¶ Quum ergo me animalium species audiueris inter se comparantem, dictum meum experientia examina, ac dijudica, atq; expende, non animal, quod bene nutritum fuerit, ac pingue, gracili ac penuria alimenti extenuato comparant: neq; adolescens, senis (uitiosum enim & iniquum est id iudicium) uerum, quod in unaquaq; specie, ac genere, aut quocunque modo appellare uelis, optime est dispositum, alteri, quod sit eiusmodi, conferens. Itaque nequaquam post hæc erit necessarium, ut prolixum de uernaculis cuiq; genti animalibus sermonem contexamus. Nam in iberia animalculum inuenitur lepori adsimile, quodq; cuniculum nominant. In Lucania uerò Italiæ regione aliud medium quodammodo inter suem & ursum, aliud quoddam inter agrestes mures, & quos glires nominant, est medium, quod in eadem Italiæ regione, & alijs plerisq; locis manditur. Quæcunq; igitur ex ijs animalibus benè sunt nutrita ac planè pingua, ea experientia explora, præparandorum ipsorum rationem, quam incolæ experientia didicerunt, ab ipsis, audiens ac discens. Singularum uerò præparationum facultatem iam à nobis discas licet.

H 2

De domesticorum uolatilium carnibus, ex eisdem.

		ANNOTATIO.		
Caro uolatilium domesticorum,	Gallinarum	Temperata. Est. Optimi succi. Plurimi alimenti. Calorē innatum corroborat. Sanguinem probum generat. Appetitum roborat. Omnibus temperaturis per idonea existit.	Esti seniores medici, tam ē Græcorū scho- lis, quā ex Arabū sectis prodeuntes, nihil de castratis gallinis memorie pro- diderint nostro tamen tempore gallorum modo quibusdam mulierculis castrantur, ut euadat eorum caro	Competentior. Candidior. Melior. Sapidior. Concoctu faci- lior. Esui delectabi- lior.
	Pullorum iuuenum,	Probabilior est ceteris carnibus. Ceteris uolatilibus concoctu facilius existit.	Foemellarum tamen magis probatur.	
	Caponum	Temperata est in suis quatuor qualitatibus. Plurimi existit alimenti. Venerem auget. Omnibus uolatilibus praeſtat. Optimum generat succum.	Isaac in uniuers. et part. diet. Auc. 2. can. et 3. primi. Serapio cap. proprio.	
	Gallorum	Dura. Est. Nitrosa. Concoctu contumax.	Aluus soluitur. Pituita deijcitur. Flatuositates expelluntur.	
	Anatum	Est humida ualde. Febres generat. Agré concoquitur. Plurimi est alimenti. Clarificat Vocem. Colorem. Impinguat. Semen auget. Putridos generat succos. Multi et mali succi existit.	Anatum tamen ale, atque iecur non improbantur, nam eisi omnes hae particulae probē concoquantur. Iecur ta- men priuatim tectinerosis fluxibus opitulatur.	Gal. lib. de Cibis boni et mali succi. Serapio, cap. proprio. Isaac de Vniuers. diet. Auc. 3. primi doct. 2. ca- pite 7. Gal. 3. de Aliment. fac.
	Anserum	Atrabilarios generat succos. Agré concoquitur. Febres generat. Iuniorum minus est mala. Senescentium pessima existit.	Argumento sunt ipsi Hebraei, qui cum ferē continuē anserum carnibus uescantur. Melancholici squalore quodam confecti, et immorigerari cernuntur. An- serum tamen alas, non improbat Galenus.	
	Columborum	Sylue- striū est Dura. Concoctu contumax. Melancholica. Mali succi.	Iuuenum uideli- cet pullorum	Agré concoquitur. Ventriculum aggrauat. Anginam procreat. Febres gignit. Sensibus conuenit. Sanguinis ubertatem facit. Semen auget. Calida } Est ualde. Humida } Crassi est succi. Biliosus aduersa. Pituitosis amica.
	Domesticorum	Ex domo ipsa	Senum potius dimitti, quā comedi debet pro- pter eius superfluum caliditatem et conco- quendi contumaciam.	Gal. lib. de Attenuā- te uictu. Isaac in Vniuers. dietis. Auc. 2. can. Rasis 2. 1. Cont. Halyabb. 5. Theor. Gal. 3. de Aliment. facul.
		Ex columba- rijs et tur- ribus	Iuuenum } Concoquitur facilius. Sanguinis ubertatem facit. Calorem imbecilibus reuocat. Senum eisi eorum carnibus, qui domi nutriuntur frigidior existat, non tamen est boni succi.	
	Pauonum	Calida est et humida. Melancholicum generat succum. Difficile concoquitur. Mandi debet quindecim diebus exstis post occisionem.		

ANNOTATIO.

¶ Columborum capita (ut Rasis in 4. Aphorismorum, et Auenzoar 1. et 2. Theisr attestati sunt) omnino abijci debent, nam et ipsis pro-
prietas uest, ut capiti dolorem inferant. Præterea notandum quidem, quod et columbos, et passeret, Gal. 4. de Sanitate tuenda, febrien-
tibus exhibet, quāquam pro passeribus minutas omnes auiculas pleriq; intelligunt.

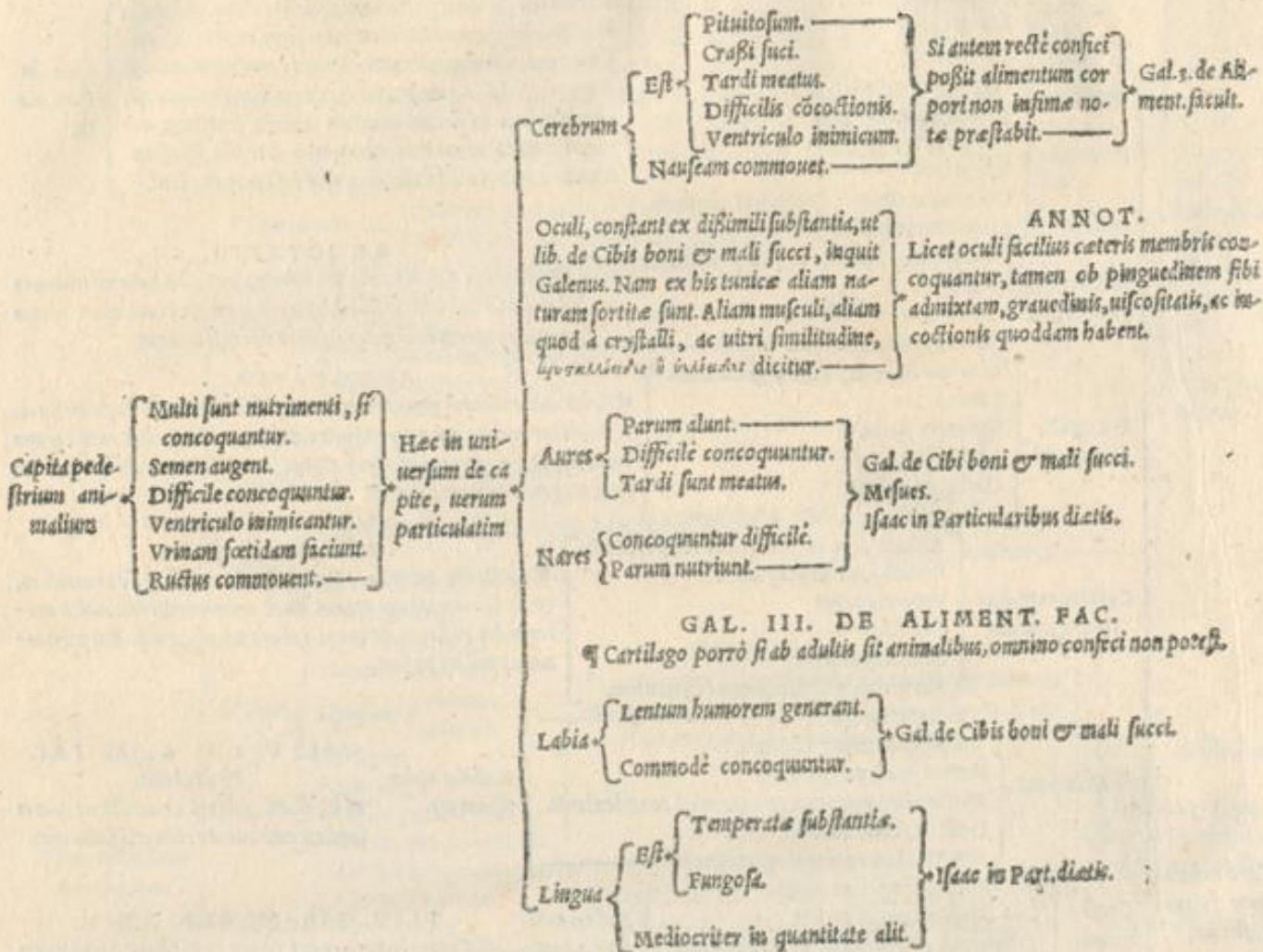
GAL. III. DE ALIMENT. FACULT.

¶ Auium porro omnium genus leuissimum cibum præstat, si ad qua trapedes confratur. Volucrum tamen caro ob facilem concoctionem
precipuum laudem meretur. Porro in omnibus uolucris animalibus, ut et in quadrupedibus scire in uniuersum oportet, quod caro
adoleſcentium longē præſtātor est, quā ætate declinantium. Florentium uerō inter utraq; media. Noxia uerō est admodū nouellorum,
diuersaq; ratione admodum uetulorum. Etenim eorum dura, sicca est caro, idēq; et concoctu difficilis, et exigui alimenti. Contrā nuper-
rime æditorum corpora mucosa eoq; excrementis plena sunt, leuius tamen per aluum subeunt. Hæc enim in cunctis animalibus nouissē
te uelim, communiter nanque omnibus, et ex æquo hæc differentia, quas ab ætate sumpsimus, inherere.

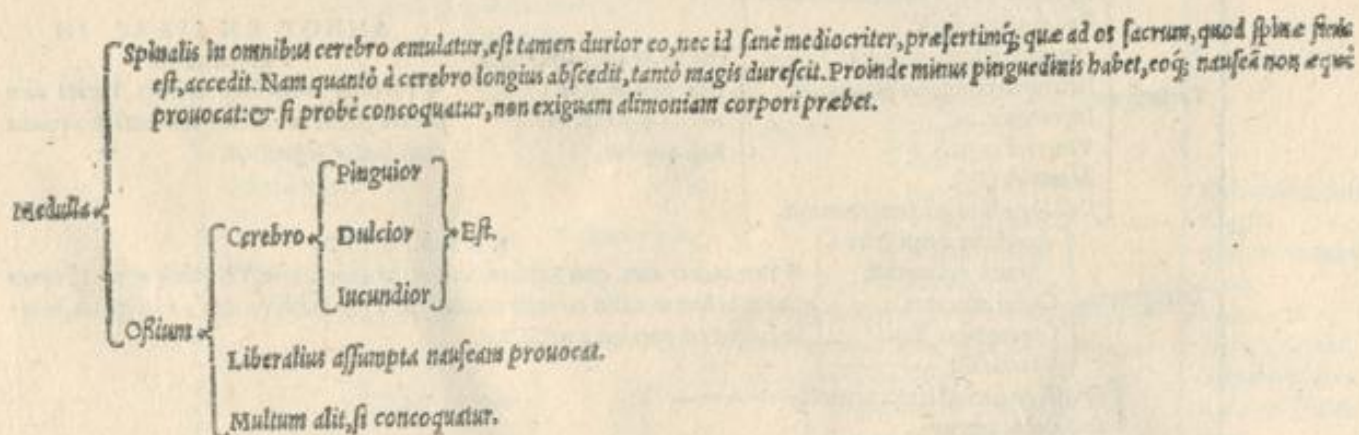
De syluestrium uolatilium carnibus, ex eisdem.

Perdicum	Tenuem præbet alimentum. Concoquitur facile. Aluum cohibet. Venerem auget. Corpus impinguat. Ventriculum humidum exiccat. Retentricem facit. roborat. Infrigidatis Conualefcitibus Sanguine carentibus	Optimè conuenit.	Harum etenim auum caro conducibilior elixa, quàm affa uidetur, cum omnino ficci temperamenti exiftat, nifi forsan comedentium corpora, tum humida, tum inteftinorum leuitate affecta fuerint. Præter hæc non ignorandum eft, cum perdices in decimumfextum annum fenefcant, iuniores cæteris præcellere, nam temporis tractu fenefcentes, tum concoctu difficiles, tum efui infuaues euadunt.	Isaac in Part. dietis.
	Gallinarum sylueftrium	Perdicibus aliquanto craffius præbet alimentum. Saporofa Boni fucci Idonea conualefcitibus habetur.	Exiftit.	Sylueftres gallinæ, tum Tridētis, tum etiā Rhetis montibus reperiuntur domesticis ferè craffiores, quarum plura apud eorum incolæ reperiuntur genera, prout nos ipfi uidimus.
Franquili-niorum eft	Alba qualis domesticarum gallinarum. Tenera. Concoctu facilis. Optimi fucci. Gustui gratiffima. Principibus, nobilibusq; dilectiffima.		Huius auis auctores minimè meminere, cū fit tamen caro optimi fucci. Affimilatur perdicibus, ueruntamen eius pennæ albiores interius cernuntur. Syluas & arbores colit, super quibus aucupijs capiuntur, aliqui tamen atagenas efle crediderunt.	
Coturnorum, siue porphyrium	Aqualis ferè in fuis exiftit temperaturis. Bonum generat fanguinem. Venerem auget. Debilibus Conualefcitibus Mirificum præstat corpori alimentum.	Conuenit.	Eiusmodi enim aues Tridentinis, & ipse capiuntur motibus, & uulgò uocantur coturni. Sunt enim perdicibus multò maiores, his rostrum, & crura rubent. Ideoq; merito Porphyrio-nes appellari poffint.	
Phasianorum	Temperata exiftit. Conualefcitibus eft optima. Bonum præbet alimentum. Media inter perdicem & capum eft complexionis. Hæclicis conueniens eft. Ventriculum corruptum præparat.		Rafis 4. aphorismorum.	GAL. V. DE ALIM. FAC. lib. tertio. Phafiani gallinis concoctione pares funt, & nutrimento cibo etiā fuauiores.
Coturnicum, seu quæletrum	Calida eft, multaq; humiditatis. Cito in uentriculo putrefcit. Temperatis, intemperatisq; eft inconueniens. Concoquitur difficile. Febres alit generatq; Spafmum, tetanum commouet.		Raf. 20. cont. Auc. 2. can. Isaac in Part. dietis.	PLIN. LIB. X. CAP. XXIII. Coturnicibus ueratri fermen gratiffimus cibus, quam ob caufam eas damnare mensis, fimulq; propter comitialem morbum, quem sentiunt de fupit fuetum.
Turturæ	Bonum præbet alimentum. Concoquitur facile. Omnium auum carnibus eft ficcior. Retentricem uigorat facultatem. Ingenium acuit. Venerem auget. Aluum stringit. Calidi & ficci eft temperamenti.		Gal. lib. de attenuante uictu. Isaac in Part. diet. Auc. 14. 3. cap. 21. Raf. 4. aphor.	ANNOT. EX ISAAC IN Part. dietis. Turtures præcedunt iuniores. Verum cū ficcum præbeant alimentum domi priusquàm comedantur, faginentur.
Tetragonum	Assimilatur carni sylueftrium gallinarum. Gustui amicitur. Concoquitur facile. Vberius alit.		Tetragones aues, quas Erithotaonas aliqui appellauere, Tridētis alpibus frequentiores habentur, nullis carentibus noctis ipsis à Plinio, lib. 10. cap. 22. assignatis, incolæ uulgò Cedrones has aues uocant.	
Gruum	Frigidi & ficci eft temperamenti. Agré concoquitur. Malum fuccum generat. Atram bilem auget. Pluris eft excrementi quàm alimenti. Non comedatur, nifi pluribus diebus maceretur.		Raf. 23. cont. Isaac in Part. dietis.	
Volatiliū aquati carum	Difficile concoquitur. Plurimum nutrit fi cōcoquatur. Melancholica pituitofaq; eft. Plurimi eft recrementi. Humida accidentaliter. Sicca substantialiter.		Auc. 2. can. Rafis 3. de Alm. Isaac in Part. dietis.	GAL. V. DE ALIM. FAC. Non mediocris uerò differentia eft inter ea uolatilia, quæ in flagnis, paludibus, lacustribusq; deguntur, & ea quæ in montibus, aut ficcis locis uagantur. Nam pro portione locorum animalium carnes, aut ficcæ, & excrementis uacue, ac concoctu faciles, aut humide, & excrementitiae, concoctuq; difficiles redduntur.
Turdorum, Merularum, ac fimilium	Facile concoquitur. Boni eft alimenti. Laudabilem generat fanguinem. Conualefcitibus utilis exiftit.			

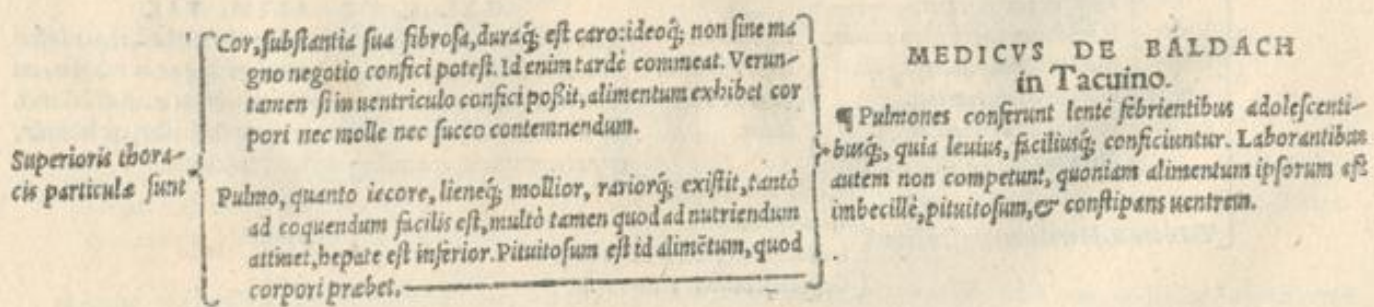
De pedestrium animalium particulis, ex Gal. & alijs.
De Capite.

De pedestrium animalium medullis, ex Gal. tertio
de Aliment. facult.

De pedestrium superioris thoracis particulis, ex Gal. tertio
de Aliment. facult.

De pedestrium inferioris thoracis particulis, ex Galeno, tertio de Aliment. facult.

Inferioris thoracis particulae sunt

Ventriculus, & intestina, carne duriores sunt, eamq; ob causam, si rectam concoctionem assequantur, succum edent non plene sanguineae naturae, nec prorsus inculpatum, sed frigidiores & crudiores. Proinde multum temporis requirunt, priusquam satis confici & in probum sanguinem mutari queant.

Iecur omnium quidem animalium crassum est succi, ad concoquendum difficile: & tardè permeat.

Lien, reliquorum viscerum gustu non omnino iucundus uidetur. Est namque in eo acerbum quiddam. Merito autem prauum quoque succi esse creditur, ut qui sanguinem melancholicum generet.

Renes. Sunt qui inter viscera, & qui inter glandulas annumerent. Verum prauum admodum sunt succi, & concocti difficiles, ut adultiorum animalium testes. Gustui enim urinam, cuius sunt officina, in cibis redolent.

GALENVS.

In uolatilibus viscera eandem habent ad carnes proportionem, quam in pedestribus habere memorauimus. Intestina uero horum omnium omnino non manduntur, exceptis uentriculis, nam hi & edendo & alendo sunt. Quilam uero ipsorum ualde etiam sunt iucundi, seu anserum, & gallinarum. Quomodo autem in suis, dum adhuc uiuunt, hepax ex caricarum postu ad uoluptatem preparatur, ita in anseribus uideo ipsorum alimenta lacte imbui, ut non modo eorum iecur sit iucundissimum, sed potenter etiam nutriet, ac optimi sit succi, & deiectione minime difficiles, probeq; similiter in uentriculo conficiatur.

De pedestrium, ac uolatilium animalium externis partibus, ex Gal. & alijs.

Testes, difficulter conficiuntur, & uiroso succo sunt obnoxij, ut probe concocti, probe alibiles sunt, maius & minus in his quoque proportionem eorum, quae de animalium singulorum carnibus differimus, inuenitur. Etenim quanto suum caro alijs praestatur, tanto horum quoque testes ceterorum animalium testibus.

GAL. III. DE ALIM. PAC.

Soli gallorum gallinaceorum testes ad omnia praecipua commendantur, potissimumq; saginorum. Sunt enim delicatiores ceteris escis, seroso lacte conspersis, si saginati fuerint galli. Nam & bonum succum & alimoniam praestant, & facillime concoquantur.

Uera, quae carnibus glandulosis constant, cum lacte tumunt & ganeonibus summo opere commendantur, ac expectantur, praesertimq; suilla: alimonia enim ex ijs probe, quibus in uentriculo concoctis proueniens, cum carnis alimonia certat. Si uero plena concoctione frustrantur, crudum ac pituitosum humorem procreant.

Deiectionem tamen nec iuuant, nec impediunt: uerum eorum cristas ac palearia nemo non probat, nec etiam damnat.

Animalium extremae partes sunt

Pedes, etsi glutinosum succum gignant, non tamen manifestè crassum, cum sit eorum nutrimentum bonum. Ostendit enim bonitatem concoctionis eorum uelox tumefactio, tum dissolutio, quae in eorum decoctionibus cernuntur, uerum eorum alimentum, non est multum. Auicenna secundo Can.

GALENVS IBIDEM.

Anserinae quoque alae, concoctioni & nutritioni idoneae sunt, his uero magis ipsarum gallinarum. Ceterum cum in iunioribus & adultioribus animalibus magnum sit carnis discrimen, in alarum quoque, nam ex etate euidentior differentia conspicitur, pedes autem eiusmodi uolatilium paulo minus omnium cibo sunt inepti.

Cauda, cum à calore naturali longinqua sit particula, & à sanguine in iocinore qui lem male cocto nutrita, durior, concoctione contumaciore, & gustui insuauior existit, quo fit ut uentriculo sit rebellis. Isaac in Part. dietis.

GAL. III. DE ALIMENT. FACULT.

Pedestrium animalium excarnes partes homines mandunt, pedes uidelicet, rostra ac aures. Suilli igitur petioli omnium conuenientissimi sunt ptisanæ incocti, nam & illam meliorem efficiunt, & ipsi molliusculi redduntur. Ideoq; tam in ore, quam in stomacho expeditius confici poterunt. Ergo haud exigua in preparationis modo differentia existit. Itaque excarnes, seu extremae corporis partes, ut nimirum pinguedinis, ita carneae substantiae quoque perexiguum obtinent. Nervorum item, ac ceteris naturae in illis praepollet. Nec porro tales hi nervi, cutes uel sunt, quales, qui per uniuersum corpus disperguntur. Haec namque in ijs magis trita sunt, & exercitata, eoq; etiam glutinosiora. Quare merito tenuiter corpus alunt, & expeditius per alium suo lentore delabuntur. Verum suilli pedes magis, quam rostrum probandi sunt, uti hoc magis, quam aures. Nam haec sola cute ac cartilagine constant.

De cutis, pinguedinis, adipis & sanguinis facultatibus, ex Galeno tertio de Alimentorum facul.

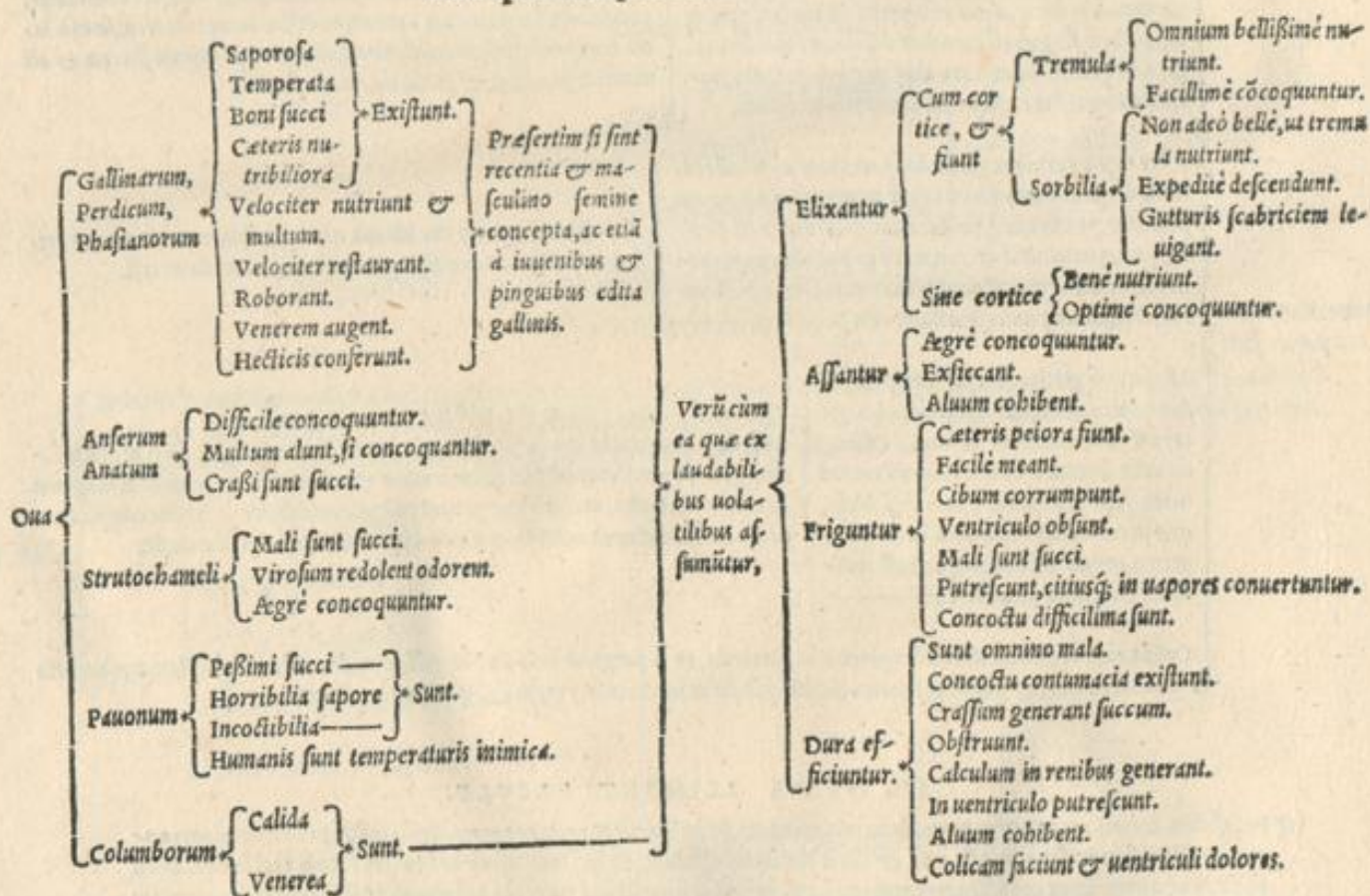
Cutis, siue pellis frigidum generat sanguinem glutinosumq; concoctu deinde pertinax est, & parum alit.

Pinguedo et adeps. ambo olei quidē naturā referūt, sed humiditate et sic-
citate, à se inuicē distāt. Pinguedo nanq; humida quæpiā res est, oleo ad-
similis, longa uetustate incrassato. Adeps uerò pinguedine multo siccior est.
Ideoq; si ipsum incalascitū fundas, coit facile ac concreuit. Ambo etenim
hæc potius ciborū nostrorū cōdimenta, quā cibaria ueniunt appellāda,

Sanguis omnis concoctioni rebellis, præcipue crassus & melancholicus, qualis bubulus est, leporinus, ut suauissimus celebratur. Gal-
linarum enim ac columborum sanguine nonnulli uescuntur, maxime alitium, nec enim suūlo inferior est, siue suauitatem, siue
concoctionis facilitatem spectes. Verum omnis porro sanguis concoctu pertinax est, & excrementitius, quocunque pariter modo.
Taurinus autem omnino dimittendus cum ueneno sam obineat facultatem.

Ventriculum enervant.
Parum alunt.
Improbū generant sanguinem.
Cibum in uentriculo suspendunt.
Retentricem in uentriculo facultatem extenuant.
Obstruunt.
Pituitam augent.
Intestinorum leuitatem, difficultatemq; inducunt.
Saturant, antequam conueniens ingeratur alimentum.
Sensus — } Hebetant.
Intellectum }
Somnum inducunt.
In calidis uentriculis in usporem & bilem cōuertuntur.

De alimento quod in quibusdam animalis partibus continetur, & primo de Quo-
rum facultatibus, ex Gal. tertio de Aliment. fac. Isaac in Part. diæt.
Raf. quarto aphorif. tertio Alman.

GAL. III. DE ALIM. FAC.

Recentia porro ouorum ad uetera non mediocris est differentia. Quippe optima sunt recentissima, pessima perquam diu as-
seruata. Quæ uerò in horum excessuum medio statuuntur, pro portione recessus, ab extremis, bonitate aut prauitate in-
ter se differunt.

ISAAC.

Quorum uicelli longè albuminibus sunt meliores, cum hi temperati, boni succi, concoctu faciles. Illa uerò frigida, pituitosa
existant, difficilisq; concoctionis.

De lacte, & quibus componatur substantijs, ex Galeno quarto de Simp. med. fac. cap. XVII.

Lac est animalis superfluum, album, bina decoctione in māmīs generatum, est sanguis bis decoctus: componiturq; ex substantijs	Crassa, ex qua conficitur caseus, quæ est	Crassa & frigida in equalitate & temperamento. Pituitosa. Mali succi.	GALENVS. Lac si gustari posset, ubi in uentre & per uenas concoctum est, ipso etiā melle dulcius inueniretur. Nam quod foris mel ex sese obtinet, id dum concoquitur lac accipit, & cum admodum ingens in animante calor extiterit, tantum acquirit lac dulcedinem, quantam mel deperdit.
	Pingui, ex qua butyrum paratur, quæ est	Æqualis in temperamento. Vinctuosa. Incoctibilis.	
	Aquea, quæ serum appellatur, quæ est	Frigida & humida. Nurosa. Solutius.	

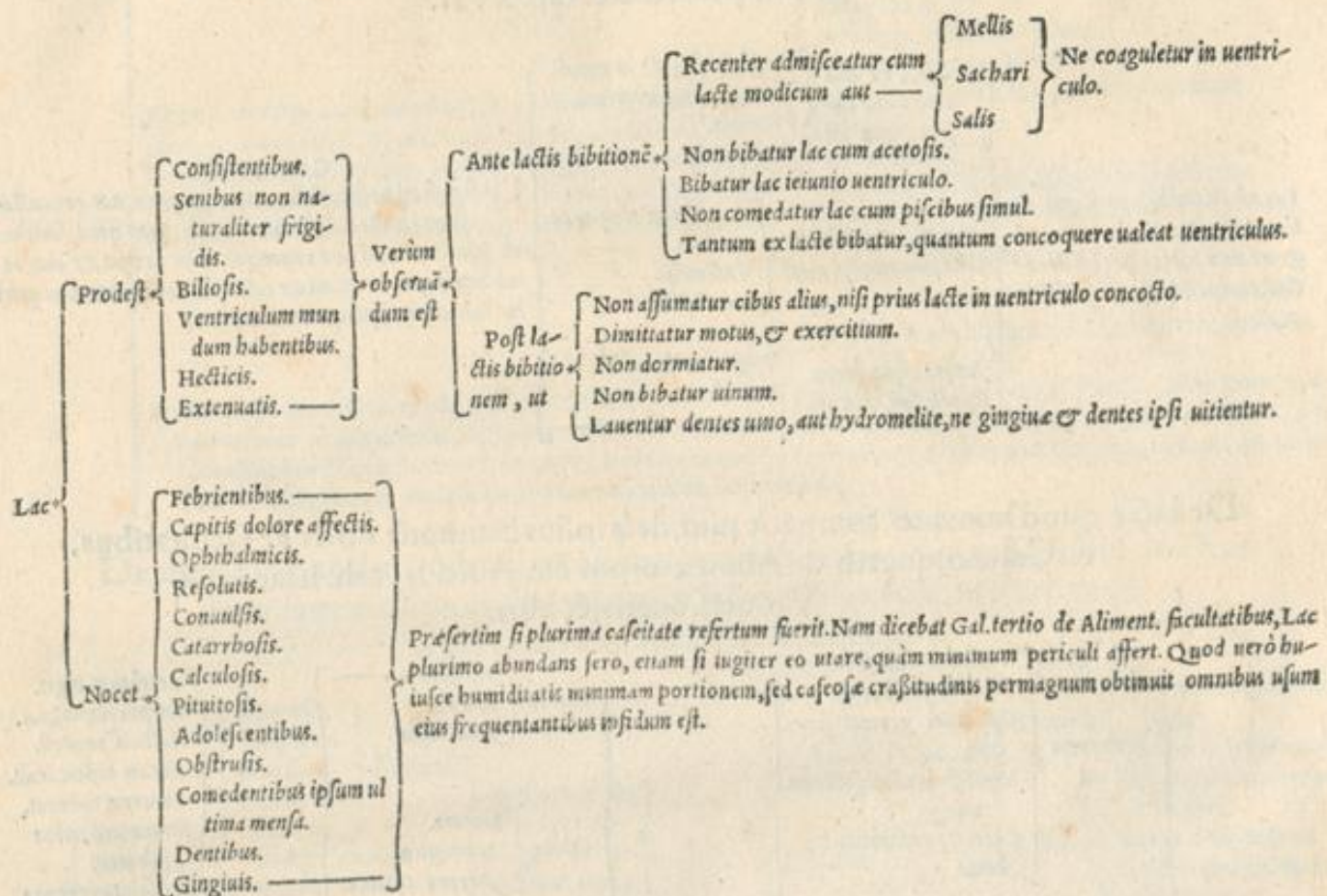
De lacte quod humano competit usui, de ipsius bonitatis notis ac facultatibus, ex Galeno, quarto de Alimentorum fac. Auic. II. can. Isaac in Vniuers. diætiis, & alijs.

Lac. usuale, est.	Humanum quod	Temperatum est in tribus suis substantijs. Optimum generat succum. Mortiferis aduersatur uenenis. Ceteris præstantius habetur.	Horum quodlibet probatur	Colore	Albissimo. Claro. Non liuido.	Huiusmodi enim	Cerebrum auget. Corpus impinguat. Hecticis prodest. Siccā tussim lenit. Venerem roborat. Vrinæ ardoribus subuenit. Dissoluta corpora restaurat. Boni est succi. Mulum nutrit. Ventrem mollit. Pulchritudinem corporibus præstat. Facile in sanguinem uertitur. Carnem auget. Pectus dilatat. Siccis corporibus amicitur. Nutribilius est ceteris cibis.
	Bubulum, quod pinguisimum est, & substantia crassissimum.	Crassum. Parum serosum.		Olore	Sincero. Aromatico. Horrore carente.		
	Ouillum, quod est			Substantia liquida inter subtilem & crassam, uidelicet remaneat in sua sphaera gutta super unguem proiecta.			
	Caprinum, quod in suis temperamentis humano æmulatur, ueruntamen eo siccus est.			Sapore	Dulci. Non amaro. Non salso. Non uiroso. Non nidroso. Non acetoso.		
	Bubulinum, quod longè crassius bubulo existit, ac pinguius.						

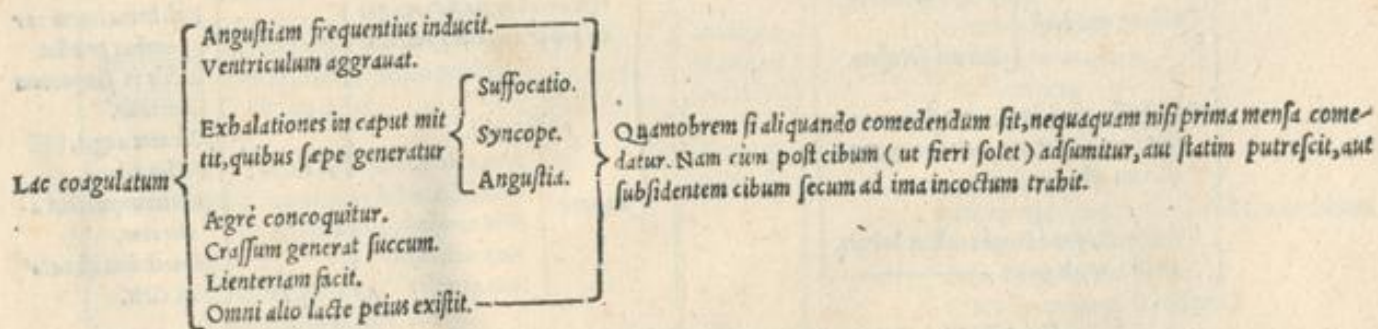
GAL. III. DE ALIMENT. FACULT. ET IIII. DE Simpl. med. fac.

¶ Haud enim simpliciter protulimus lac omne optimi esse succi, sed insuper optimum adiunximus. Quippe uitiosum lac tantum abest, ut ad succi probitatem conducat, ut malo etiam succo utentium corpora impleat. Cui rei argumento fuit is infans, qui cum priore nutrice mortuus, alterius prauī succi lac suxisset, totum corpus multis ulceribus habuit repletum. Quippe secunda hæc nutrix syluestribus oleribus, propter annonæ caritatem, quæ ueris tempore acciderat, utebatur. Quare & ipsa huiusmodi ulceribus obfessa est. Atq; etiam si capræ aut alterius cuiuspiam animalis scammoniam aut tithymalum depastè lac cibi loco, quis sumat, omnino alius illi fluat. Itaque non quasi simpliciter de quouis dicta sint, intelligere oportet, sed duntaxat tanquam de probatissimo. Proinde sanè lac, ubi cruditatem in uentre perpetitur, duplicem suscipit alterationem. In frigidiore namque uentre aciescit, in calidiore, nidrosūm amarumq; efficitur.

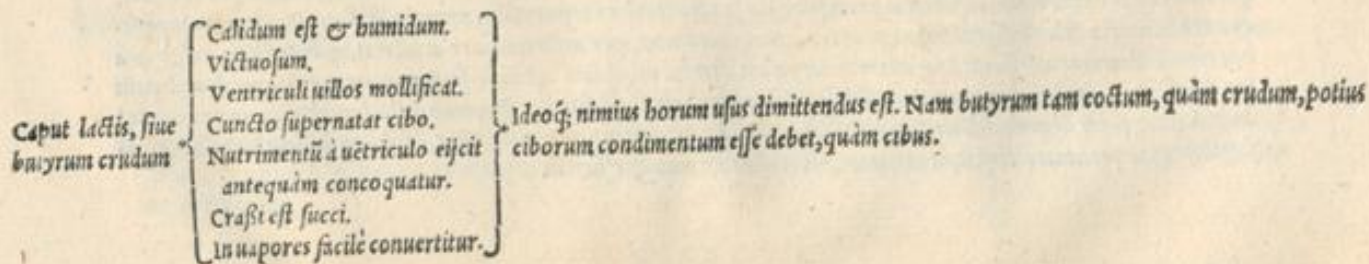
Quibus corporibus conueniat lac, & quæ in eius potu, uel comestione seruanda sint, ex Gal. v. tum de Tuenda sanitate, tum de Meth. med. & tertio de Aliment. fac. ex Auic. 11. can. & Isaac, in Vniuers. diætis.

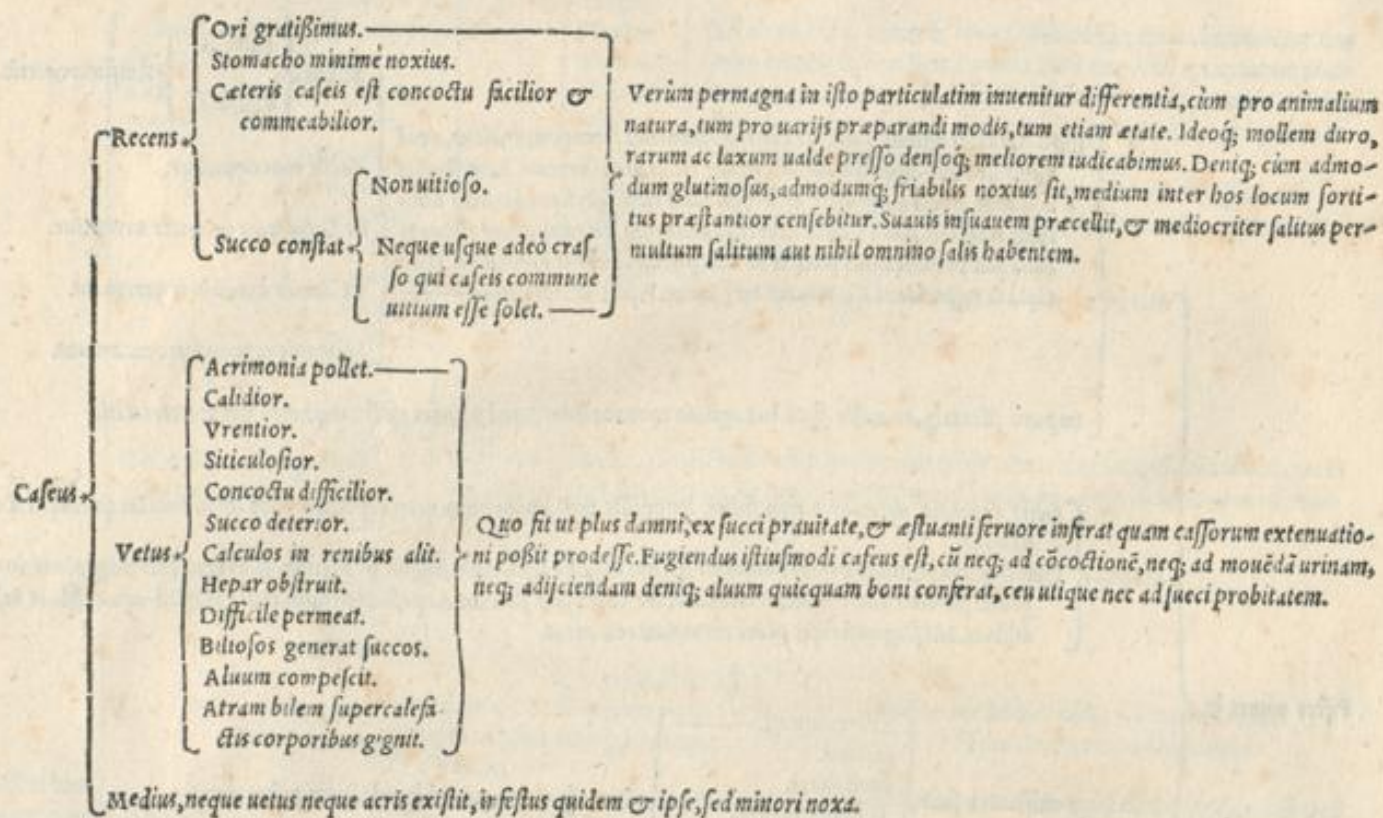
De lacte coagulato, ex Isaac, in Vniuers. diæti.

De capite lactis, & butyro crudo, ex Isaac in Vniuers. diætis.

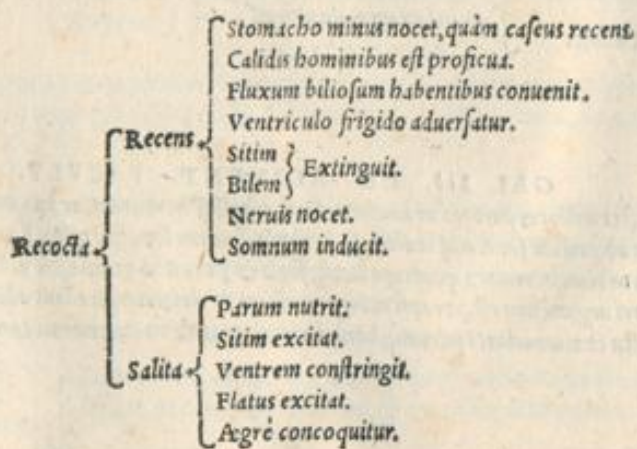
De caseo, ex Galeno, de Alimentorum fac. & Isaac.
in Part. diætis.

ANNOTATIO.

¶ Ouillus quidem caseus ceteris præstantior habetur. Nam etsi bubulus nutritibilior pinguiorq; existat, est tamen eo concoctu difficilior. Caprinus uero quanquam temperatiori lacte sit confectus, omnibus tamen caseis est deterior, cum statim exsicce-
tur, terrestrescit, & friabilis fiat. Ad hæc accedit etiam, ut quilibet caseus cum reserantibus haud copiose comedatur. Sed tantum ipsius parum tam in prandio quam in cœna ostiolum sigillet aëtriculi.

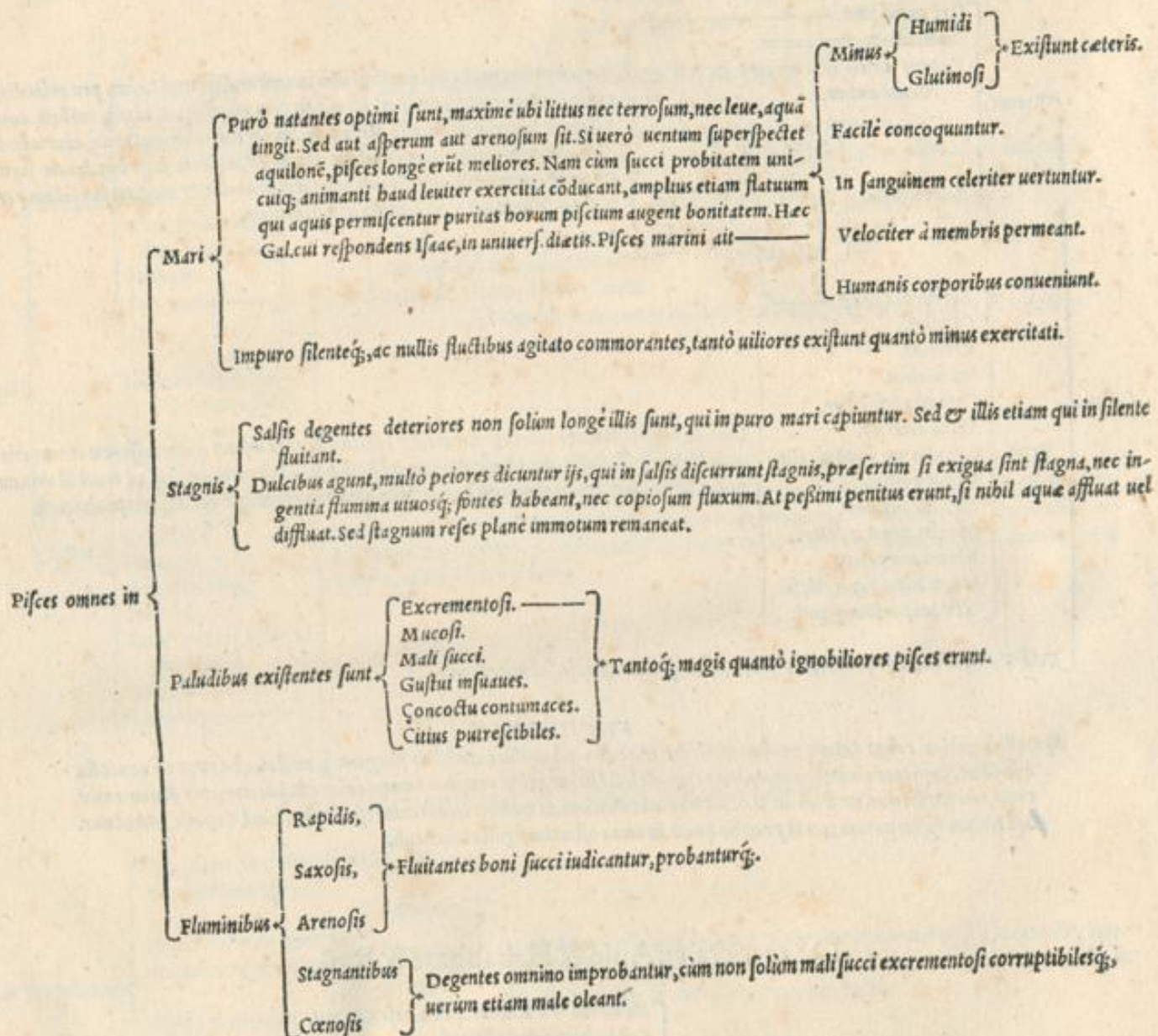
De recocta, ex Auic. & Haliabbate & Rasi.

ANNOTATIO.

¶ Recoctam uoco eam caseitatem, ac butyrositatem, que longa seri coctione crassescit, ac coagulatur.

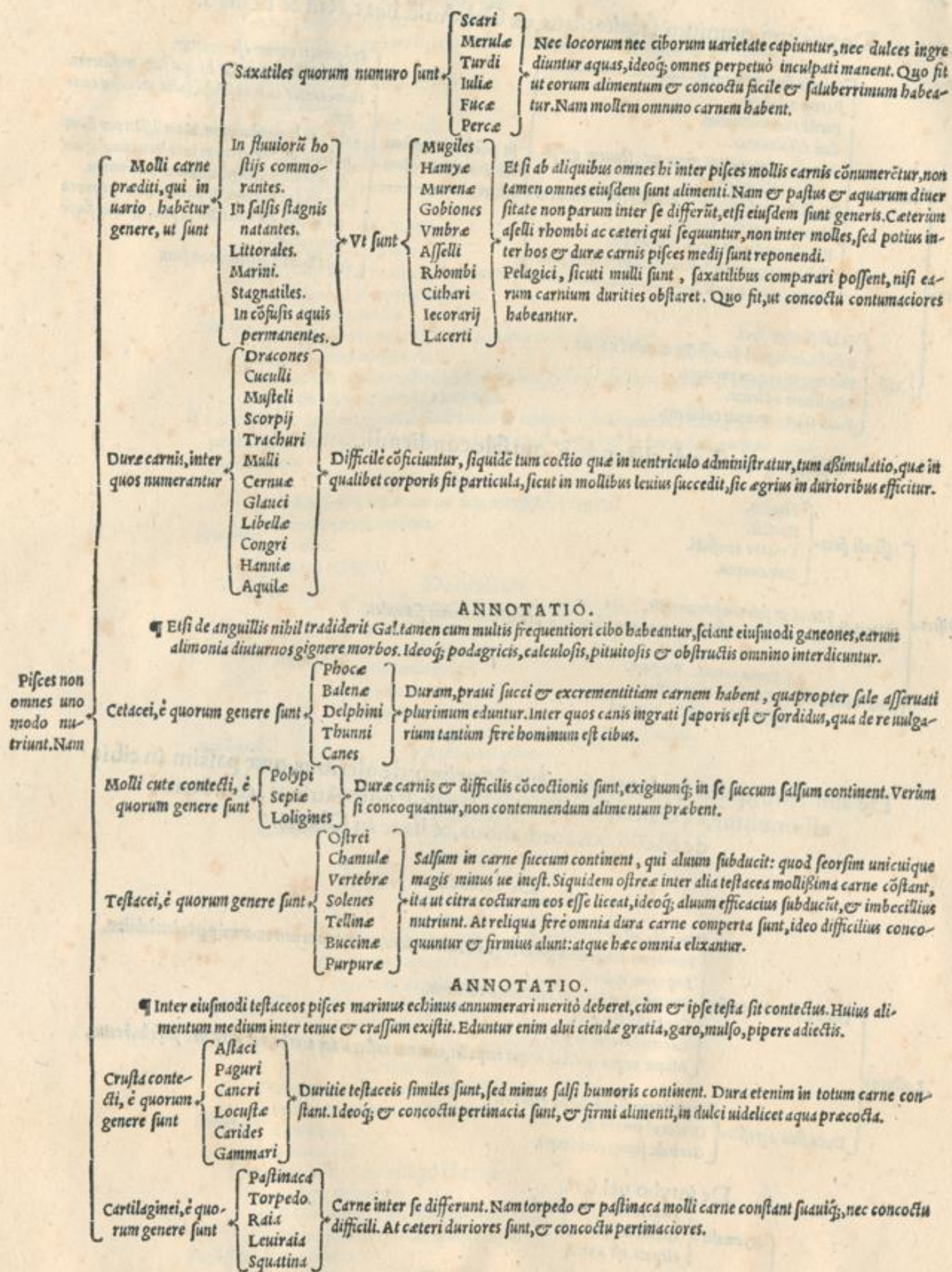
De piscium omnium facultatibus, pro aquarum in quibus degunt
naturis, ex Galeno tertio de Alimentorum facultatibus.

GAL. III. DE ALIMENT. FACULT.

Ipso præterea pastu pisces meliores peiores uel euadunt. Nam plerisq; herbarum, ac bonarum radicum copia suppetit, ipsiq; præstantiores eam ob causam sunt. Alij econuerso herbis pascuntur limosis, malisq; succi radicibus. Ideoq; qui in fluminibus populorum urbium hominum quadrupedumq; fimo & prauis id genus escis uictitant, extremum prauitatis gradum tenent. Cuius rei argumētum est, ut capti citius putrescant & deterrimum edant odorem. Quamobrem & insuauiores sunt, & concoctu contumaciores parumq; boni alimenti & multum excrementi corporibus tribuunt.

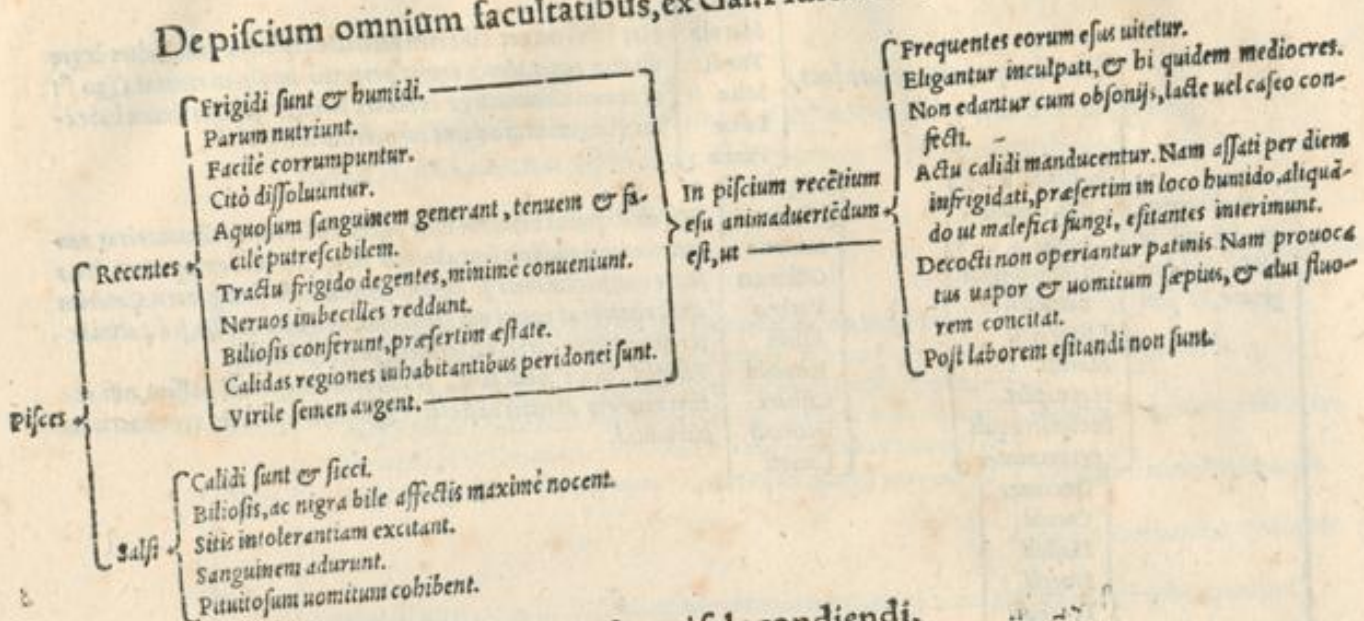
De piscium omnium alimonia, ex Gal. III. de Aliment. fac.

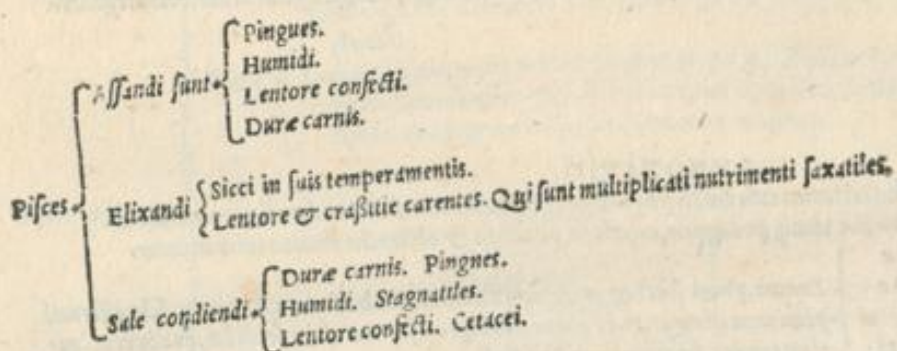
¶ Marinas coctas similiter idoneas esse, facileq; alio excernende Diosc. attestatur. Quod & de terrestribus indicauit. Paulus ta-
men prauum ex eis succum gigni & credidit & affirmauit. Possunt etiam & ipse inter testacea reponi.

¶ Etsi adhuc uaria ac diuersa multorum piscium genera in mari, fluuiis, stagnis, paludibus, ac lacubus reperiuntur, quæ pecu-
liarem historiam exposcerent, tamen a schemate poterit unusquisque medicæ facultatis alumnus connumeratorum noscere fa-
cultates.

De piscium omnium facultatibus, ex Gal. Auic. Isaac, Rasi & Haliab.

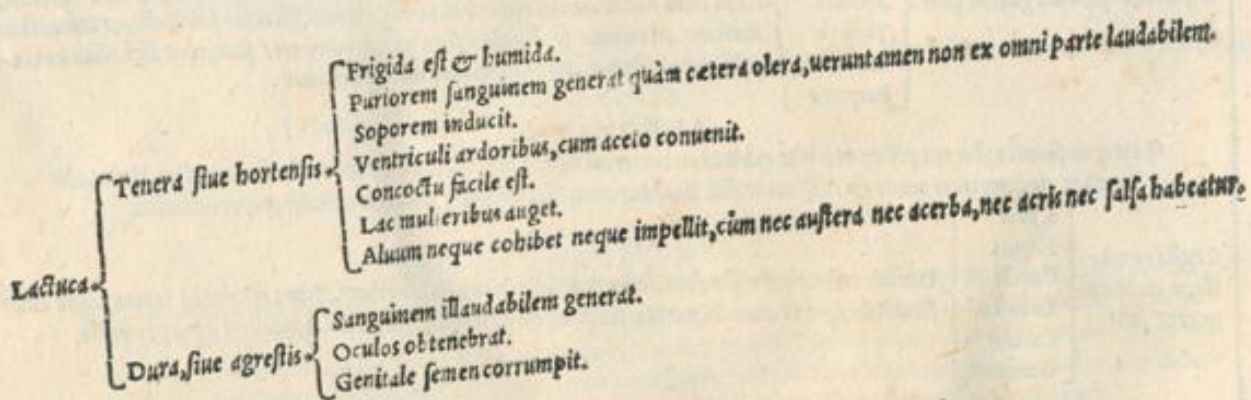

Pisces qui assandi, elixandi, & qui sale condiendi.

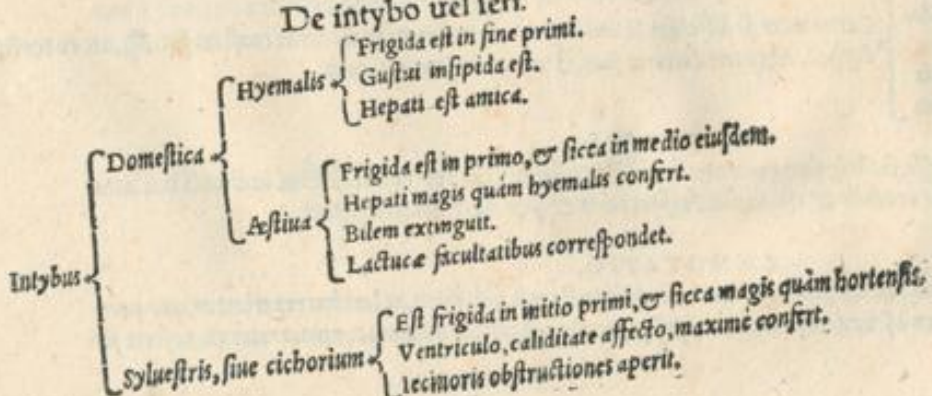

De alimento, quod a plantis sumitur, & primo de oleribus, quae passim in cibis assumuntur, ex Gal. 11. de Aliment. facult. Diosc. Auic. 11. can. & lib. de Medicinis cordialibus, & Isaac in Diætiis.

De lactuca.

De intybo uel seri.

De malua hortensi.

- Malua { A refrigerandi facultate manifeste abest.
Succo glutinoso constat.
Facile subducitur, non modo propter humiditatem, verum etiam propter lentorem.
Mediocriter nutrit.
Ad concoctionem mediocriter se habet.
Aluum mollit.
Interaneis & vesicæ utilis est.
Tussim & pectoris asperitates lenit.

¶ Gal. quemadmodum & sativa, quæ lactuca agrestis ab hortensi, ita malua agrestis à sativa est diversa. Plantæ enim congenere in eo inter se disident, quod agrestis quidem siccitate, sativa vero humiditate superat.

De betâ.

- Beta { Calida est & sicca in primo.
Absterforia constat facultate, ita ut aluum stimulet.
Ventriculum nonnunquam mordicat.
Parum præbet alimenti.
Iecori obstruso prodest, præsertim si cum aceto & sinapi edatur.
Lienosos pariter mirifice iuuat.
Nigra adunatum habet adstrictionis quidpiam, & magis in radice, quam in alijs partibus.
Ideoq; cum lenticula decocta, aluum sistit.

¶ Gal. Si betæ & lactucæ, ac maluæ succos inter se compares, betæ quidem tenuium est partium, tergendiq; facultate est præditus: maluæ autem crassius magis est & lentus: lactucæ inter utruque est medius.

De soncho.

- Sonchus { Mistam habet temperaturam, tum manifeste refrigerat.
Ventriculi erosiones lenit.
Lac elicit.
Venenis repugnat.

De brassica.

- Brassica { Extensa { Temperamento frigida & sicca iudicatur.
Atrabiliosum & graueolentem generat succum.
Aluum soluit, suo nitroso iure, bis cocta uero cohibet.
Agré concoquitur.
Visum cohibet.
Crapulam & ebrietatem arcet.
Recens { Crassum & atrabiliosum generat succum.
Agré concoquitur.
Ventriculum inflat.
Somnia terribilia representat.
Visum hebetat.
Capitata { Inflat.
Sitim excitat.
Salita { Ructus commouet.
Putridum generat succum.
Agré concoquitur.

De atriplice & blito.

- Atriplex & blitum { Inter olera aquosiora sunt.
Qualitatis experta & insipida.
Ventriculum infestant.
Aluum leniunt.
Minimum corpori præbent alimentum.

De spinacia.

- Spinacia { In calore & frigore temperata iudicatur.
Pectori & pulmone calido confert.
Aluum lenit.
Vesicæ nocet.

De buglossio, quæ uulgo Borrago uocatur.

- Buglossum { Calidum est & humidum in primo.
Vino infusum, animi uoluptates auget.
Cor ex hilarat.
Conualescentibus præsidio est.
Sanguinem purificat.

De portulaca.

- Portulaca { Imbecilem præbet alimoniam, eamq; humidam, frigidam, & glutinosam.
Sitim extinguit.
Mansa, stuporem dentium tollit.
Aluum sistit.
Inflammationes extinguit.
Biliosas uomitiones cohibet.
Venerem fugat, & nocturnas pollutiones impedit.

De oxylapatho.

- Oxylapathum { Frigidum est in primo, & siccum in secundo.
Aluum sistit.
Choleram rubram, & sitim extinguit.
Appetitum excitat.

De solano.

- Solanum { Refrigerat ordine secundo.
Astringendi uim habet.
Minimum corpori præbet alimentum.

De apio.

- Apium, uulgo petroselinum { Calidum est & siccum.
Urinam prouocat.
Est inter cætera olera familiarissimum.
Ori & stomacho est gratum.
Flatui dissoluit.
Hepatis obstructions aperit.

¶ Apium palustre quod à Dioscor. Eleoselinum appellatur, & à uulgaribus apium, eadem possidet facultates quas uulgo petroselinum nuncupat, tum ori insuauius est, quamobrem non comeditur nisi coctum sit, sicut & sium.

De smyrnio.

- Smyrniū { Calidius quàm apium est. Calidum & siccum in tertio.
Urinam ualentius prouocat quàm apium.
Menses mulieribus mouet.

De hipposelino.

- Hipposelinum { Ori gratum est atque suauē.
Apio longè acrius & calidior existit longèq; efficacius urinam mouet.
Menses mulieribus ciet.
Obstructions tum hepatis tum lienis aperit.

De cruca.

- Eruca { Manifestissime calfacit.
Cum lactuca comedenda est, nam ita, feruori par frigus admixtum, temperamentum æquat.
Genitale semen auget.
Coeundi appetitum excitat.
Capiti dolorem infert.
Sanguineis, & biliosis est inimica.

De nasturtio.

- Nasturtium { Calidum est & siccum.
Pulmonem mundificat.
Asthmaticos iuuat.
Hepar & uentriculum calfacit.
Venerem excitat.

De urtica.

- Urtica { Calida est & sicca.
Tenuibus constat partibus.
A nemine ut cibum sumi meretur.
Ut obsonium, ac medicamentum aluum deiecit.

De gingidio.

- Gingidium { Stomachum admodum iuuat.
Collapsam appetentiam, si cum aceto sumatur, excitat.
Urinam ualenter ciet.
Viscera obstructione liberat.
Siccum est in secundo, & non admodum calidum: quoniam amarum & astringens est.

De foeniculo.

- Foeniculum { Calidum est & siccum.
Lac elicit.
Urinam prouocat.
Visum acuit.
Ægrè concoquitur.
In obsonijs utiliter miscetur.
Aceto, uel aceto & muris asseruatur.

De adiastro, siue melissophyllo.

- Adiastrum, siue melissophyllum { Calidum est & siccum.
Pituitosis ac atra bile affectis, confert
Suauiter redolet.
Cor lætificat.
Nauseam & vomitum sedat.

De mentha.

- Mentha { Calida est & sicca.
Constringit ac sistit.
Tineas in uentre necat.
Vomitiones, & singultus sedat
Ventriculum roborat.
Appetitum exacuat.

De saluia.

- Salvia { Calida est & sicca.
Visum acuit.
Urinam prouocat.
Aluum sistit.
Ventrem roborat.

De ocimo.

- Ocimum { Mali est succi.
Stomacho obnoxium est.
Ægre concoquitur.
Odore, cardiaces iuuat.
Inflat, tum uentrem, tum etiam aluum.

De anetho.

- Anethum { Calidum est & siccum.
Somnū conciliat.
Flatūs expellit.
Visum hebetat.
Aluum & uomitiones sistit.
Genituram restringit.
Urinam cit.

De amaraco.

- Amaracum { Calidum est & siccum.
Urinam prouocat.
Iecinis obstructionibus prodest.
Odorem suauissimum spirat.
Caput & cerebrum roborat.
Contumaces flatuositates soluit.
Visum acuit.

De sisymbrio.

- Sisymbrium { Calidum est & siccum, & mentha modo odoratum.
Urinam prouocat.
Calculos pellit.
Tineas in aluo necat.
Singultum sedat & tormina.
Ventriculum roborat.

De satureia.

- Satureia { Calida est & sicca.
Ventriculum frigidum roborat.
Flatuositates expellit.
Visum acuit.
Pectoris excreationes educit.

De serpyllo.

- Serpyllum { Calidum est & siccum.
Menses & urinam trahit.
Tormina sedat.
Ventriculum roborat.

De rosmarino.

- Rosmarinum { Calidum est & siccum.
Ventriculum roborat.
Aluum sistit.
Visum acuit.
Morbum regium sanat.

Omnia tamen hæc, potius in obsoniorum, quàm in ciborum usu, uentura
estanda.

De asparagis & olerum germinibus, ex Gal. 11. de Alim.
fac. & alijs iam dictis.

Asparagi	Altiles	Calidi sunt & humidi.
		Renum dolores sedant.
		Vrimæ stillicidijs confrunt.
	Sylvestres	Regium morbum curant.
		Gustu delectabiles existunt.
		Calidiores & sicciores habentur, ut denotat eorum amator.
		Vrimam & menses cient.
		Ventriculo profunt.
		Obstructiones aperiunt.
		Podagrixanibus tamen nocent.
Visum acciunt.		
Pectus dilatant.		
Toti corpori redolentiam præbent, sed urinam fortentem efficiunt.		

GAL. IBIDEM.

Multa sanè olera, & in summa plantæ multæ suapte natura huiusmodi germina producant quidem, non omnia tamen manduntur. Brassicæ igitur germen minus quam brassica siccatur, tamen si aliorum caulis temperatura est ut plurimum, quàm folia sicciora potissimum, cum iam prope est, ut semen profundant. Dico autem alia olera esse hæc, lactucam, atriplicem, blitum, betam, maluanam. Contra uerò accidit, ut radicle asparagus, & rapa, sinapi, cardami, pyrethri, & omnium propemodum acrimæ & calidiorum sit humidior.

De pinea carduo, quæ uulgò carciofus vel archichiocus dicitur,
ex Theophrasto, lib. 6. cap. 4. de Plant. histo.

Carduus pinea	Calida est & sicca.
	Ventriculo competit.
	Vrimam prouocat.
	Flatuositates dissoluit.
	Obstructiones aperit.

Ex hoc genere sunt cardui, qui uulgo cardones dicuntur, quos pro bellarijs cum pipere & sale essant. Hi enim cum crudi assumuntur, laborem uentriculo inferunt, quod & carduus pinea facit, cum cruda & ipsa comeditur. Ex hoc genere est & cinara, de qua Gal. de Aliment. facult. tractauit. Nam & ipsa ægrè concoquitur, & prauum generat succum, biliosumq; gignit humorem & atrabilarium.

De radicibus, ex Gal. 11. de Alim. fac. & alijs.

Radices	Crude	Concoctu sunt difficiles.
		Ventriculum infestant & mordent.
		Ructus mouent.
		Torsiones excitant.
	Elixæ	Flatuosos generant spiritus.
		Venerem excitant.
		Visum acciunt.
		Crassum generant succum.
	Affate	Obstuant non probè coctæ.
		Aluum nec mouent nec retinent.
		Affate super flammam, suffocant, & anhelitum ledunt.
	Affate ritè	Omnium sunt optimæ.
		Facile digeruntur.
		Vrimam prouocat.
		Saporosiores euadunt.
Præsertim si cum pipere & sale edantur.		

De napis.

Napi	Calidi sunt & humidi.
	Crudam pituitam prouocant.
	Venerem augent.
	Pectus dilatant.
	Vrimam cient.
Modicè alunt.	

De dracontio, ex Gal. v. de Alim. fac.

Dracontium { Crassos ac lentos humores in pulmone & thorace incidit eijcitq.
Esui ineptum est, nisi elixetur bis uel ter, quo ad medicamentosum omne deposuerit.
Parum nutrit.

De asphodelo.

Asphodelus { Magnitudine, figura & amaro scille radici similis est.
Facultatem tenuandi & aperiendi habet, quemadmodum & dracontij radix.
Ictericis confert.
Esui sunt inepti, nisi saepius elixentur macerenturq.

De bulbis.

Bulbi { Apparentiam excitant.
Crassos ac lentos humores incidunt, in pulmone existentes.
Semen genitale augent.
Ad Venerem alacriores reddunt homines.
Flatus & tormina excitant, nisi bellè fuerint concocti.
Crassi sunt succi.

De pastinaca, dauco & caro.

Pastinaca, daucus, carum { Minus quam rapæ alunt.
Manifestè calefaciunt.
Agré conficiuntur.
Urinam pellunt.
Immodicè uescientibus, prauum generant succum.

¶ Gal. ibid. Minus tum noxia est cari radix, quam pastinacæ. Quidam uerò pastinacam agrestem uocant daucum, qui urinam quidem mouet potentius, medicamentosior tamen iam est, multumq; si quis eo uesciat, est elixandus.

De tuberibus.

Tubera { Crassum generant succum.
Agré concoquuntur.
Colicam faciunt.
Venerem excitant.
Atrabilijs nocent.

¶ Gal. Hec quoq; radicibus & bulbis sunt annumeranda, ut quæ nullam qualitatem habeant insignem. Proinde qui ipsi uiuant, utantur ad condimenta excipienda, quemadmodum & alijs, quæ uocant insipida, & innoxia, & ad gustum aquosa. Quibus omnibus est cõmune, ut alimentum, quod ab ipsis in corpus distribuitur, nullam insignem habeat facultatem, sed subfrigidū quidem sit, crassitie uerò, quale id ipsum est, quod sumptū fuerit: crassius quidem est, quod ex tuberibus: humidius autem ac tenuius, quod ex cucurbita: atque in alijs proportionem.

De fungis.

Fungi { Alimentum corpori præbent pituitosum.
Mali sunt succi.
Stuporem } Generant.
Apoplexiam }
Urinam retinent.
Cum piris edi dicuntur.

¶ Gal. ibid. Ex fungis boleti, si bellè in aqua elixi fuerint, propè accedunt ad cibos insipidos. Hi omnium fungorum minimum sunt noxii: secundi autem post hos sunt Amanitæ. Reliquos uerò tutius est omnino ne attingere quidem: multi enim ex ipsorum esu interierunt.

¶ Inter fungorum genera, hi omnibus alijs in Ethruria præualent qui uulgò Pinguoli appellantur, qui Aprilis mense tantum cæteris saporosiores & innocentiores habentur.

De radícula, quæ Græcis raphanus dicitur.

Radix { Calida est & sicca.
Malum præbet alimentum.
Agré concoquitur.
Capiti } Aduersatur.
Dentibus }
Ventriculo }
Oculis }
Urinam cit.
Præsumpta cibum suspendit.
Post sumpta uentrem & cerebrum lædit.
Syluestris, sicciore acutiorq; domestica existit, ualentius ue in omnibus operatur.
Rusticana quam passim raphanum appellant { Calida est & sicca ualde.
Urinam cit.
Renum calculos eijcit.
Caput lædit.
Sanguinem adurit.
Ventriculum calefacit.
Rufus commouet.

De allio.

- Allium { Calidum est & siccum.
 Flatus pellit.
 Vocem clarificat.
 Alui timeas necat.
 Venerem excitat.
 Urinam cit.
 Morbosus particulis dolorem infert.
 Vtero gerentibus nocet.

De capis.

- Cepa { Communis { Calida est & sicca.
 Venerem excitat.
 Cibi appetentiam prouocat.
 Caput dolore teniat.
 Inutilem generat succum.
 Pectus dilatat.
 Inflat.
 Sitim accendit.
 Urinam cit.
 Ascalonica { Calida est & sicca.
 Malum generat sanguinem.
 Nervis obest.
 Corpus infestat.

De porro.

- Porrum { Domesticum { Calidum est & siccum.
 Urinam & menstrua cit.
 Ructus commouet.
 Inflat.
 Atrabilarium generat succum.
 Caput offendit.
 Pectus dilatat.
 Sylvestre { Calidum est & siccum magis.
 Alui timeas necat & educit.
 Caput infestat.
 Gingivas & dentes corrumpit.
 Visum hebetat.
 Atrabilarium generat succum.
 Mordicat & inflat.

GAL. IBIDEM.

Harum quoque plantarum radices quidem vulgò frequentissime
 esitant. Corpus enim excoalfaciunt & crassos in eo humores exte-
 nuant, lentosq; incidunt. Bis tamen aut ter in aqua decoctæ acrimo-
 niam quidem deponunt, tenuant tamen adhuc, & alimentum cor-
 pori dant paucissimum, quod certe prius quàm elixæ essent omni-
 no non dabant. Ceterum aut allium quidem mandunt, non ut obso-
 nium, sed ut salubre medicamentum, quod digerendi & obstructiones
 aperiendi habet facultatem. Quod si elixum paulum fuerit, adeo ut
 acrimoniam deposuerit, vires quidem habet imbecilliores, succi au-
 tem prauitatem non amplius retinet. Quemadmodum nec porra
 quidē nec cepæ, cum elixæ bis fuerint. Acrum uerò omnium, assiduus
 usus est euitandus, præsertim ei qui natura fuerit biliosus. Solis enim,
 qui uel succum pituitosum, uel crudum & crassum ac lentum acer-
 uant, cibi eiusmodi sunt accommodati.

De carota & sifere.

- Carota { Parum alit. — Eiusdem generis est & sifere, se-
 Manifeste excoalfacit. — pius à Tiberio Cesare, ex Gel-
 Urinam cit. — dubæ Germaniæ castello, Rheno
 Obstructiones aperit. — imposito, summo cum deside-
 Ventriculum inuat. — rio expetitione.

De inula radice.

- Inula { Calida est & sicca.
 Crassam e pectore pituitam ducit.
 Genitale minuit semen.
 Capitis dolorem aufert.
 Urinæ stillicidia emendat.
 Tristitiam & macrorem fugat.
 Conclusa foramina aperit.

De frumentaceis & leguminibus, ex Gal & alijs.

Frumentacea & legumina	Nona	Medij temporis	Senescencia nullo pacto esitanda sunt, nam non solum carie & situ labefaciuntur, uerum etiam grauius olent.	Ex his ea inter cetera probandur quæ sunt	Densa. Grauia. Plena. Conserita. Foris unde- quaq; ten- sa. Non rugosa.

illa uero quæ per ingentem molem supra quam eorum fert natura, ostentant, cum molli, laxi, & uanitate quadam coniuncta.
Sicco enim hæc humore excrementitio redundare & commemoratis esse duriora.

Gal. 1. de Alim. fac. cap. de typha, olyra & zeia.

¶ Semina quæ parua mole multum substantie continent, eamq; crassam ac glutinosam probissimè sunt succi & nutrimenti, haud tamen faciliè per aluum descendunt. contra quæ molem minimèq; densam substantiam habent, eamq; magna ex parte sursum sursum, commodius deijciuntur, sed tenuiter alunt. In ipsis uero quæ graucolentia & gustu nescio quo insuauia, sed manifestè omnia & prauis succi & difficilis sunt concoctionis.

DE FRUMENTACEIS.

De tritico in aqua elixo, ex Gal. 1. de Alim. fac.

De alica.

Alica	Lentum generat succum.

Triticum	In uentriculo ad instar incumbentis luti sentitur.

Amylum	De amylo.

Hordeum	De hordeo.

Zea	De zea, uulgo spelta.

¶ Idem de olyra persuadeas, nam species est & ipsa zea, uerum minus nutrit.

De typha.

Typha	Nutrit admodum.

De auenâ.

Auena { Zea & olyra minus nutrit.
Panis ex ea factus insuavis est.
Equorum potius quam hominum cibus.

De milio.

Milium { Frigidum est & siccum.
Aluum cohibet.
Exigui est alimenti.
Humectem stomachum exiccat.
Panico præstantius est.
De panico.
Panicum { Similis est milio, minus ta-
men nutrit.

Gal. 1. de Alim. facult.

Hæc cum lacte paranda sunt (ut melius suauiusq; edulium eua-
dat) præsertim panicum quod nostra in Asia nascitur. Nam apud
alias gentes, sicut in Italia, multo melius prouenit.

De farre.

Far { Naturale { Tritico { Ferè correspondet.
Facilius concoquitur.
Bonum generat succum.
Artificiale illius seminis facultatem retinet, ex
quo far ipsum conficitur.

Hæc ætate non modò far ipsam naturale semicontusum esi-
tant, uerum ex Zea & alica confectum mandunt.

De bellarijs & placentis, ex Gal. 1. de Alim. fac.

Bellaria & placenta, quæ aqua
& farina conficiuntur & in sar-
tagine oleo uel butyro coquuntur { Crassum { Generant
Crudum { succum.
Aluum cohibent.
Flatulæ gignunt.
Agré concoquuntur. { Eiusmodi edulia hæc ætate sepius esitanda ueniunt, aliquando melle, aliquando uerò
saccharo conspersa, ut non tantum constringendo aluo sint obnoxia (ut dicit Gal.)
sed ut palato sapidiora existant. Nos enim fratellos Ethrusca lingua uocamus.

De Itrijs, seu Libis.

In itrio-
rũ genere
sunt, quæ
nostris tẽ-
poribus
uocantur { Laganæ
Macarones
Vermiculi
omnia ex
pasta con-
fecta { Hæc igitur { Crassi sunt succi.
Tardè permeant.
Iecoris meatus, per quos alimentum defertur, obstruunt.
Lienis imbecillitatem augent.
Calculos in renibus gignunt.
Cum melle parata mixtam acquirunt temperaturam.
Satis tamen ualenter alunt, modò concoqui & in sanguinem probè cõuerti queant. Verum succus ex his
proueniens non solum crassitudinẽ retinet, uerum etiam angustis uisforũ osculis, seu finibus penitus in-
farctus, tenacitate uix dissolubili cõcluditur et adhærescit, præsertimq; ubi q̃s aliquo uiscere laborat.

De leguminibus.

De oryza.

Oryza { Calida est & sicca.
Aluum cohibet.
Difficilius concoquitur { Quam alica.
Tenuius alit-
Plus frigidis quam calidis confert.

De lente.

Lens { Vebementer astringit.
Crassi- { Succus existit.
Terrestis { Si elixatur, & eius ius cum sale & oleo bibatur, aluum deicit.
Cum cortice { Alui fluxiones cohibet.
Os uentriculi
Intestina
Totum uentrem { Corroborat.
Bis decocta { Astringendi uehementiam amittit.
Magis nutrit, quam quæ cortice spoliata non est.
Crassum & prauum generant succum.
Tardè comēat.
Elephantiasim { Generat, si nimio habeantur in usu.
Cancrum { Malo habito affectis, ob aquam in carne diffusam, conuenit.
Visum hebetat.
Menstruis purgationibus non est accommoda.
Muliebri profluvio utilissima est.
Cum salis carnibus esitata crassos humores auget. Quod & de ea in-
telligi, quæ cum cortice comeditur.

De fabis.

- Fabæ
- Recentes
 - Frigidæ sunt & humidæ.
 - Suspiria & prauas inducunt meditationes.
 - Pituitam generant.
 - Cum pipere & origano comedendæ sunt.
 - Ventriculum grauant.
 - Excrementose magis, quàm maturæ, existunt, & minus nutriunt.
 - Maturæ
 - Integræ
 - Fungosam generant carnem.
 - Instant, quocunque modo parentur, etiam si elixatæ diutissimè fuerint.
 - Frigidæ sunt & siccæ.
 - Crassum generant succum.
 - Caput dolore tentant.
 - Agrè concoquantur.
 - Frescæ
 - Minus quàm integrè instant.
 - Frixæ flatum deponunt, sed agrius concoquantur.

De pisib, ex Gal. de Alim. fac.

- Pisæ
- Tota substantia cum fabis quandam habent similitudinem.
 - Non æquè ut fabæ instant.
 - Non abstergunt, ideoq; segnius, quàm fabæ per aluum secedunt.
 - Ventriculum aggrauant.

De ciceribus, ex Gal. de Alim. fac.

- Cicer
- Album
 - Non minus inflat quàm faba.
 - Valentius quàm faba nutrit.
 - Venerem stimulat.
 - Semen arget.
 - Abstergit.
 - Rubeum
 - Omnes albi facultates, ualentius habet.
 - Vrinam citè & mensuram.
 - Nigrum
 - Calculos in renibus genitos euidenter frangit, si eo cum iure in potu utatur affecti.
 - Vrinam & mensuram potentius ducit.

Vescuntur & adhuc uiuentibus ciceribus homines ante quàm sint matura, quomodo & fabis. Modò autem cùm de fabis ageremus, commune e ductum de omnibus immaturis fructibus protulimus.

De lupinis dulcoratis, ex Gal. de Alim. fac.

- Lupini dulcorati
- Duræ ac terrestres substantiæ.
 - Agrè concoquantur.
 - Crassum & crudum generant succum.
 - Tardè comeant.
 - Aluum neque mouent neque cohibent.

Cùm lupini inter parandam omnem amaritudinem amiserunt, insipidis similes euadunt. Sic autem edulia quædam medici appetant, nulla præpellente qualitate, quæ sensu percipiatur, prædita, quæ uel aluum ad excretionem irritare, uel ab ea coercere queant. Proinde consentaneum est lupinos nec decoctioni, nec alui fluentis retentioni appositos esse.

De fœno Græco, ex Gal. de Alim. fac.

- Fœni Græci
- Semen
 - Manifestè calefacit.
 - Eundem in cibo usum præstat, quem lupini.
 - Folia, quibus nonnulli uesciuntur, antequàm planta semen producat cum aceto garo & oleo
 - Caput ferit, si copiosius sumpta fuerint.
 - Stomachum quibusdam subuertit.
 - Succus, cum melle sumptus
 - Ad omnes prauos humores, qui in intestinis habentur, subducendos est accommodus.
 - Abstergendi facultatem possidet.
 - Diuturnis thoracis affectibus citra febrem prodest, modò pingues cum eo palmulæ fuerint elixatæ.

De phaselo & ochro, quam eruiliam dicunt.

- Phaselus & ochrus
- Succum habent copiosius alimenti, quàm fœnum græcum, cùm cocti, atque in corpus distributi fuerint.
 - Inter ea quæ
 - Bonum succum & ea quæ prauum gignunt concoctu facilia & difficilia sunt.
 - Tardè citòq; transeunt.
 - Flatulenta & flatus expertia sunt.
 - Parum & multum alunt.
 - Medium quodammodo locum obtinèt. Nullam enim efficacem habent qualitatem, instar quorundam, quæ acres aut austeros aut acerbos aut salios aut amaros aut dulces habet sapes.

De cicercula, ex Gal. de Alim. fac. & Isaac in Dietis.

- Cicercula
- Phaselis et eruilijs succum habet
 - Plurimum consimilem.
 - Consistentia crassiorem, ideoq; illis plus nutrit.
 - Somnia hor. representat.
 - Agrè concoquitur.

De aracis, ex Gal. 1. de Alim. facult.

Aracus { Facultati cicerula est adsimilis, nisi quod araci sint duriores, minusq; facile elixentur.

De dolicho. i. hortensi similace, ex Hipp. & Gal. Diosc. & alijs.

Dolichus, siue Hort. similax. { Facilius deijci. ur
Parcius inflat
Magis alit
Urinam cit — } Quam pisa.
Tumultuosa somnia facit.
Pecus dilatat.
Corrigitur { Pipere,
Origano.
Smapi.

De orobo. i. eruo, ex Gal. de Alim. fac.

Eruum { Boum potius, quam hominum cibus est, insuauissimum enim est.
Prauum succum generat.
Cum melle paratum crassos thoracis & pulmonis humores expurgat.

De sesamo, ex Gal. de Alim. fac.

Sesamum { Modice calidum est.
Sitim excitat.
Crassi succi est.
Celeriter implet.
Stomachum subuertit.
Halitus grauitatem facit.
Tardè concoquitur.
Pingue corpori præbet alimentum.

De papauere, ex Gal. de Alim. fac.

Papauer { Refrigerandi habet facultatem.
Somnum conciliat modicè sumptum, immodicè uerò soporem etiam inducit.
Corpori nulli commemorabile præstat alimentum.
Agré concoquitur.
Inhibet quæ ex thorace & pulmone tussi expuuntur.
Conferit ijs, qui à catarrhis fluxu tenui à capite diffluentibus infestantur.

De lini semine, ex Gal. 1. de Alim. fac.

Lini semen { Stomacho noxium est.
Difficulter concoquitur.
Exiguum corpori alimentum exhibet.
Aluum neque mouet neque cohibet.
Exiguum mouēde urinae habet facultatem, præsertim cum frixum sumitur.

De hormino.

Horminum { Parum alimenti in se ipso habet.
Viuntur hoc frixo, & in farinam redacto, cum melle.

De canabis semine, ex Gal. 1. de Alim. fac.

Semen canabis { Concoctum est difficile.
Stomacho } Nocet.
Capiti }
Praui succi est.
Calidum & medicamentosum est.
Vaporem sursum ad caput mittit.

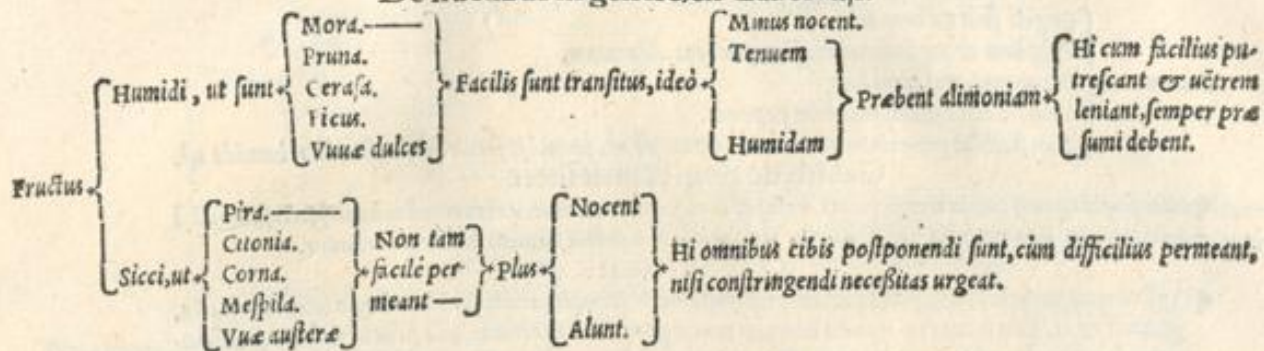
De uitis semine, ex Gal. 1. de Alim. fac.

Semen uitis { Calidum & siccum est.
Exiguum corpori præbet alimentum.
Caput non ferit, ut canabis.
Flatus uentris discutit.
Veneleos appetitus inhibet.

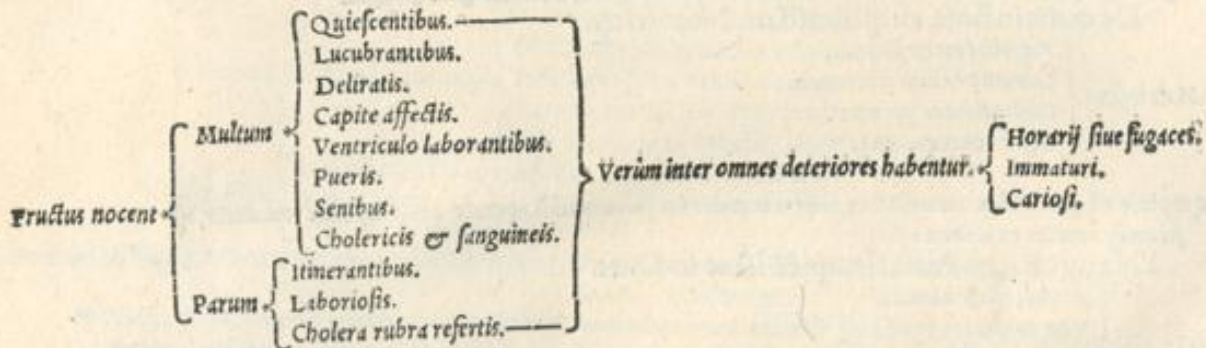
De aphace & uicia, ex Gal. 1. de Alim. fac.

Aphace & uicia { Brutis potius quam hominum cibus est.
Esui insuauia sunt.
Difficulter concoquantur.
Aluum inhibent.
Crassum alimentum corpori præbent, ob id melancholicum succum generant.

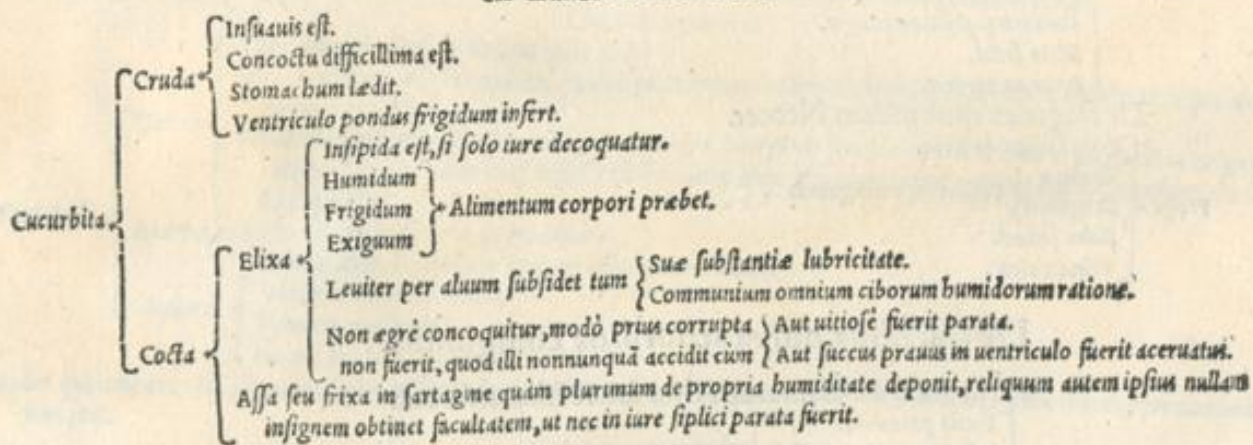
De fructibus in genere, ex Gal. & alijs.

Quibus magis, quibus minus noceant fructibus, ex Gal. ibid. & Isaac in Diæti.

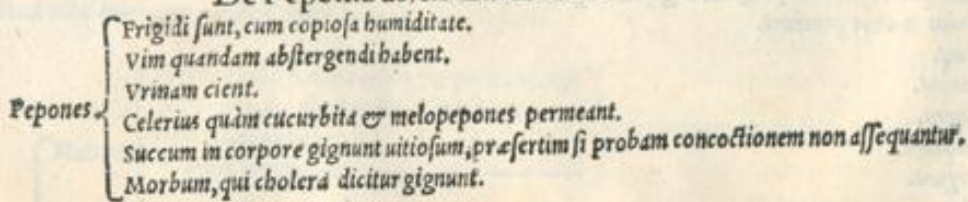
De fructibus qui ex oleribus colliguntur, & primò de Cucurbita, ex Gal. 11. de Alim. fac.

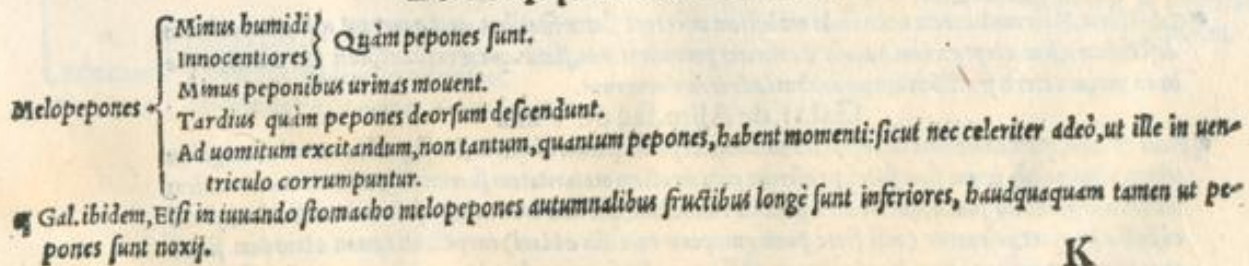
GAL. IBIDEM.

Quemadmodum cucurbita pura quantum in se ipsa est, succum, qui in totum corpus alendi gratia distribuitur, habet qualitate ad sensum expertem, ita cum alicui eorum, quæ uehementem habent facultatem, fuerit iuncta facile illi assimilatur, ut si cum sinapi sumpta fuerit, succus qui ex utroque in corpus distribuetur, aeris cum manifesta caliditate erit. Eadem ratione si cum salso quopiam mansa fuerit (ut quidam in patinis cum salsamento struunt) succum in corpore salsum generabit.

De Peponibus, ex Gal. ibidem.

De Melopeponibus, ex Gal. ibid.

K

De cucumeribus, ex Gal. ibidem.

- Cucumeres { Frigidi sunt & humidi.
Frigidum & mediocriter crassum præbent alimentum.
Febres malignas accendunt.
Vrinam cient, sed minus quam pepones.
Non facile ut pepones in uentriculo corrumpantur, quoniam ipsorum substantia minus humida est.
Gal. lib. de Boni & mali succi.

¶ Inter fructus quoque cucumeres, pepones, melopeponesque annumerantur, quorum nullus boni succi est. Quod si celeriter concoqui perficique non possint, in succum fere lethabilem, uenenis similem uertuntur.

GAL. IBIDEM.

¶ Qui cucumeres belle concoquunt cum eo ipsi fisci affatim ipsi se impleuerint, ipsi tandem longo temporis tractu, gelidum & crassum humorem in uenis acervari contingit, qui in ea coctione, quæ fit in uenis haud facile mutationem in probum sanguinem recipiant. Proinde omnibus pravi succi edulsi censeo abstinendum, quantumvis probe à nonnullis conficiuntur. Nobis enim non advertentibus, pravius succus ex ipsis in uenis colligitur, qui postea exiguum ad putrescendum occasionem nactus, febres malignas accendit.

De malis insanis, ex quibusdam Neotericis.

- Mala insana { Frigida sunt & humida.
Lentum præbent alimentum.
Obstructiones generant.
Agré concoquuntur.

ANNO TATIO.

¶ Opinio est quorundam recentiorum, eiusmodi malorum succo in cibis operato uenus maxime concitetur, asseruntque à multis expertum esse.

De anguria, ex Auic. Serap. & Isaac in Diæt.

- Anguria { Frigida est & humida.
Vrinam cit.
Renum arenulas eiecit.
Ventriculo frigido obest.
Febrium calores extinguit.
Gutturis scabritiem leuigat.
Sitim sedat.
Animam recreat.

De fragis, ex quibusdam Neoter.

- Fraga { Frigida sunt & sicca.
Cholera
Sanguinis } Feruorem extinguunt.
Sitim sedant.
Vrinam cient.

De fructibus, qui ex arboribus colliguntur.

De ficibus, ex Gal. 11. de Alim. fac. & Isaac in Diæt.

- Ficus { Recentes { Facile permeant.
Insignem abstergendi facultatem habent.
Arenulas à renibus propellunt.
Nutribiliores sunt ceteris autumnalibus fructibus.
Ventriculum flatibus implent.
Omni fere noxa uacant, quæ prorsus mature sunt.
Aluum leuigant.
Sudorem mouent.
Siccæ { Non admodum probum sanguinem gignunt affatim esitata.
Pediculos multos generant.
Incidunt.
Extenuant.
Resoluunt.
Concoquunt.
Abstergunt.
Iecori } Inflammatione obfessis officiant.
Lieni }

¶ Gal. ibidem. Nam mediocrem uentriculo molestiam inferrent flatuositatibus quas generant, nisi etiam celerem descensum essent adeptæ: cuius beneficio celeriter peruentibus, flatu quem excitant, non diu manet, atque in eo minus ceteris fructibus autumnalibus ledere consueverunt.

Gal. 11. de Alim. fac. de Vuïs.

¶ Ficus & uue, quemadmodum inter fructus autumnales principatum obtinent, ita fugacibus omnibus magis nutriunt, minimumque pravi sunt succi, præsertim cum exactam maturitatem fuerint adeptæ. Nutritionis autem maximo argumento sunt ipsi, qui uinearum fructum custodiunt, qui cum duos menses solis uis ac ficibus, quorum custodie præsent uescantur (nisi forte panis quidpiam cum illis addant) corpulenti tamen admodum fiunt: at caro quæ ex ipsis gignitur, haudquaquam est firma ac densa, quemadmodum ea quæ ex carnibus fit, sed laxa est, & præhumida, ob id celeriter etiam, cum uesci ipsis desierint, constringitur ac confidet.

De uvis recentibus, & asseruatis, ex Gal. ibidem.

- Ceteris uvis calidiores existunt.
- Sitim excitant.
- Aluum subducunt.
- Impingunt.
- Dulces
- Acide & austere
- Acide quamuis exactam maturitatem in ipsa uite assecuta suspendantur, nec sic quidem mitescunt. Austera quædam ad dulciorem naturam transeunt quàm diutissime suspensæ.
- Acerbe, similiter acidis quantumvis longa suspensione, in dulcem saporem nequeunt transmutari.
- Quo circa esum earum perpetuo cauere oportet.
- Carneo liquore refertæ omnium excellentiores habentur. Tutissimè ergo illis uti quis poterit, si quæ in uite summam maturitatem obtinuerint, siue per suspensionem id quod deerat obtinuerint.
- Vinose, inter calidum & frigidum medium locum obtinent.
- Vinaceis fistilibusq; asseruatæ
- Ventriculum dissolutum confirmant.
- Cibi auaritatem, fastidiosam inducunt.
- Non facile per aluum dilabuntur.
- Largius mansæ, caput inuadunt.
- Vuarum omnium concoctu optimæ sunt.
- Penfiles
- Nullam capiti noxam inferunt.
- Minus inflant.
- Ventrem deiciunt.

De dulcibus intellige. Nam austera & acide contrarium operantur, & cum tractu temporis inaruerint, inutiles euadunt.

GAL. IBIDEM.

¶ Vitis ficibus minus alunt, maximumq; id ipsis inest commodum, quod uelociter subsideant. Quo circa si aliquando retineantur, grauius ledunt, cum id maturis ficibus non inest. Hæ namque etsi non magnoperè deorsum concedant, modò probè in uentriculo coctæ fuerint, innoxium corpori dant alimentum: quorum neutrum uis adest: neque enim retentæ probè concoquantur: & dum in iecur uenarq; distribuuntur, crudum succum generant, qui non facile in probum sanguinem mutetur.

De uvis passis.

- Ampliores præbent alimoniam quàm aliæ.
- Inter acerbæ & austeras medium quodammodo locum obtinent: nam neque stomachum dissoluant, neque aluum subducunt.
- Dulces
- Virtutem quandam temperandi & mediocriter detergendi possident, quibus duabus facultatibus exigua mordicationes, quæ os uentriculi infestant, obtundunt. Nam grauior mordicationes constat, præstantiora sibi auxiliâ exposcere.
- Vitis passæ
- Acerbe, uentrem ualentius cohibent, quàm austera.
- Austera
- Temperamento frigidiore sunt, & ceu dulces calidiorè.
- Ventriculum corroborant.
- Ventrem conspiciunt.
- Parum præbent alimenti.

Aphri qui tempore Gal. floruerunt, uvas passas, hepati, renibus, uescicæ, intestinorum doloribus, pectori, & pulmone conferre unanimiter attestati sunt.

GAL. IBIDEM.

¶ Eandem uvas passæ cum alijs uvis rationem obtinent, quàm caricæ cum ficibus. Multæ enim sunt dulces, acerbæ autem omnino paucæ. Plurimæ uerò ex dulci austeraq; qualitate sunt mistæ: quâquam dulces nonnihil austera quoque qualitatibus habent, & austera dulcedinis. Propterea quemadmodum caloris discrimen nihil ad passularum uirtutem facit, ita nec magnitudo: sola enim quæ stabilis qualitas, omnem facultatem potest discernere.

De fycaminis siue moris, ex Gal. ibidem, & Auic. Isaac, & Aphris cæteris.

Alba calidam habere facultatem sua ingenti dulcedine præ se ferunt. Ideoq; aluum molliorè reddere possunt. Verum cum de his ab antiquis scriptum nihil inuentum, nihil est quod de eis amplius scribam.

- Primis epulis sumpta celerrimè pertranscunt.
- Alijs cibis, suo uelut ducto, uiam parant.
- Paucissimè nutriunt.
- Vrinam prouocant.
- Vbi in purum uentriculum inciderint.
- Matura
- Post alios cibos sumpta, celerrimè una cum alijs cibis corrumpuntur nouo quodâ corruptionis genere.
- Vbi prauum succum in uentriculo offenderint.
- Immatura
- Frigida sunt & sicca.
- Aluum bile fluentem, constringunt.
- Sanguinis & bilis feruorem extinguunt.

De cerasis, ex Isaac, in Diætiis, & alijs.

	Cito à uentre labuntur.	
	Aluum molliunt.	
Dulcia	Mollia citius putrescunt.	
	Dura meliora habentur.	
	Aquosum sanguinem generant.	
Cerasa	In uentriculo longiori permanent tempore.	
	Parum nutriunt.	
	Sitim sedant.	
	Non adeo facile putrescunt.	
	Ceteris sicciora habentur.	
Austera	Incidunt.	
	Ventriculo pituitoso conferunt.	
	Sitim extinguunt.	
Acetosa	Appetitum excitant.	
	Nauseam & uomitum inibent.	
	Calore itinere affectos, maxime refocillant.	
	Ventriculum cohibent.	
Cerasa sicca	Linguae scabritiem lenigant.	Præsertim austera et acetosa, nam dulcia imbecilliora sunt.
	Ardenti siti repugnant.	
	Cibi appetentiam restituunt.	
	Bilis feruorem reprimunt.	

GAL. II. DE ALIMENT. FAC.

Ex cerasis quedam sunt, quæ moris similia sunt, quedam ruborum fructui, ut ea quæ euidentius astringunt; quedam autem sunt, quæ uel ualentius ijs astringant. Proinde memorata cuiusque speciei facultatem, ex ijs quæ de moris & rubi fructibus dicuntur, conijcere licebit.

De rubi fructu, ex Gal. ibidem.

Rubi fructus	Magis quam mora astringit.
	Liber alius ingestus, capitis dolorem adfert.
	Alii excrementa non expellit.
	Immaturus, aluum longè uebementius coërcet.

Quo fit, ut omnia quæ ex mori succo medicamenta parantur ex huius liquore præparata efficaciora habeantur.

GAL. IBIDEM.

Est & in hoc genere, qui stomachum quoque lacerat. Quapropter ablucere hunc oportet prius quam assumatur, maxime in moris quoque est faciendum.

De canirubi fructu, ex Gal. v. de Alim. fac.

Fructus canirubi	Multò magis quam ruborum, astringit.
	Ventrem ualentius cohibent.
	Exiguum alimentum corpori præbet.

De fructu iuniperi, ex Gal. v. de Alim. fac.

Fructus iuniperi	Calefacit.
	Hepar & renes purgat.
	Succos crassos attenuat.
	Parum nutrit.
	Largiter esus, stomachum mordet, & caput calfacit, ob idq; ipsum interdum replet.
	Ventrem neque proritat, neque cohibet.
	Vrimas mediocriter ciet.

De fructu cedri, ex Gal. v. de Alim. fac.

Fructus cedri	Nullum corpori præbet alimentum, nisi quis ipsum aqua macerarit, ideo potius in genere medicamentorum haberi debet.
	Ventriculum mordet.
	Capiti dolorem infert, nisi quis ipsum parcissime sumpserit.

De nucẽ pinea, ex Gal. v. de Alim. fac.

Nux pinea	Boni & crassi est succi.
	Multum nutrit.
	Non facile coquitur.

De fructu myrti, ex Gal. v. de Alim. fac.

Fructus myrti	Tenuiter nutrit, æquè ac fructus iuniperi.
	Valenter astringit.
	Aluum sistit.

De Persicis, ex Isaacin Diætis, & alijs Aphris, ac nonnullis Neoter.

Persica	Que ab osibus separantur	Aluum molliunt quæ matura sunt.	Sicca uerò	Plus nutriunt.
		Immatura uerò contrà agunt.		Agrius concoquuntur.
		Ori pectori à uentriculo prodeunti efficaciter resistunt.		Tardè meant.
	Frigida sunt & humida.	Mali sunt succi.		
	Osibus inherencia	Osistia cardiacæ maxime profunt.		Aluum cohibent.
		Agrius concoquuntur.		Pulmoni conferant melle asservata.
Febres procreant.				
		Humores facili putrescibiles generant.		

GAL. IBIDEM.

¶ Persicorum succum facili corrumpi & penitus noxium esse pronunciamus. Quamobrem post alios cibos minime mandenda sunt, ut quibusdam mos est. Nam in superficie natantia, citò corrumpuntur. Quare huius quoque diætæ meminisse decet: Omnia uidelicet cibaria prauum succum, cum humiditate & lubricitate obinentia, & facili deorsum de, cendentia, prima mensa sumenda esse, Nam si postremo assumantur, unà secum alia, in corruptionem trahunt.

De Armeniacis & præcocibus, ex Galibidem.

Armeniaca & præcocia mala in hoc à persicis discrepant, quod	Minus mala sunt.	Existunt.
	In uentriculo non similiter corrumpuntur atque acescunt.	
		Suauiora gustui
		Stomacho utiliori

De Malis, ex Galeno.

		Mediæ temperaturæ, ad calidius nonnihil tendentia.			
{	Dulcia sunt	Distributioni accommodatiora.			
		Gustui amica.			
{	Inspida	Ventriculo minime utilia.			
		Cibo omnino inuicunda.			
Mala	{	Ventriculo	Calida intemperie affecto —	{	Conferunt.
			Copiosa humiditate imbecilla		
	Austera	Infernas deuotiones cohibent.			
	Acida, uentriculo crasso humore, non tamen adeò frigido affecto conferunt.				
	Quanto quidem succus frigidus, non acida sed aciora postulat.				

GAL. IBIDEM.

¶ Ceterum, optima genere pomæ, non sunt antè colligenda, quàm in arboribus maturuerint. Concoctu enim sunt difficilia, frigida, tardi transitus, & prauis sunt succi, ut interm omittere, quod succum etiam habent frigidum, ac leuiter crassum. Quæ uerò bellè matura in hyemem, atq; proximum uer asservantur, ea sepe in morbis maximum afferunt præsidium, uel cataplasmati modò cum farina admota, aut in calidis cineribus mediocriter assata, aut pulchrè in aqua bullientis uaporiibus percocta. Danda autem sunt statim à cibo, & aliquando etiam cum pane ad uentriculum stomachumq; roborandum.

De Cotoneis & Strutheis malis, ex Diosc. Gal.

Isaac, & alijs quampluribus.

	Frigida sunt & sicca.	
	Aluum	Cohibent, si prius assumantur.
		Laxant, si post edantur.
		Cunctis cordis affectibus conferunt.
		Vomitum sedant.
Cotonea		Crapulam & ebrietatem auferunt, sumpta à cibo.
		Sitim extinguunt.
		Ventriculum roborant.
		Vapores, caput petentes, reprimunt, secunda cœna.
		Cruda omnino mala, cocta uerò maxime conferunt.
		Vrinam prouocant per accidens.
		Eximium quid præ alijs malis possident.

Dioscor. Illa quæ struthea appellantur, in omnibus facultatibus, cotoneis malis, inferiora indicantur.

De Piris, ex Gal. Isaac, Auic. & cæteris

Aphris.

Pira	Dulcia	Mediæ temperaturæ sunt, ad calidius nonnihil accedentia.	
		Succum satis laudabilem generant.	
		Concoctionem uigoris.	
		Aluum	In cibo sumpta mouent.
			Post cibum sumpta cohibent.
	Austera	Vapores, caput repetentes, reprimunt.	
		Terrestria	Existunt.
		Parum alunt.	
		Biliosum uomitum cohibent.	

Si uero sicca fuerint asseruata. { Aluum potentius cohibent.
Vomitum sedant.
Ventriculum roborant.
Plus nutriunt quam recentia.
Fungorum strangulationibus aduersantur.

GAL. IBIDEM.

¶ Si quæ de malis diximus, omnia ad piras transferantur, nihil nouo alio super his sermone opus erit. Nam in ijs quoque alia austera, alia acerbæ apparent: alia acida, alia dulcia, alia & horum mistione composita, & alia quæ nullam penitus huiusmodi qualitatem exuperantem habent: quo fit, ut cum aquea sint ac hebetia, omnis facultatis roborandi sint experti. Pirorum igitur usus, pomorum usui omnino est similis.

De Sorbis & Mespilis, ex Gal. ibidem.

Sorba & mespila. { Frigida sunt & sicca.
Vomitum cohibent.
Aluum præsumpta, retinent.
Parum uel minime alunt.
Mespila tamen magis astringit, sorba uero maiori cum uoluptate sumitur. Nam nihil acerbi ut mespila obtinet.

¶ Gal. ibidem. Aliud parum minime puto latere hæc omnia parce, non assatim ut ficus uuasque esse comedenda. Nequaquam enim eis, ut cibis, sed magis, ut medicamentis, egemus.

De Palmulis, quos Dactylos uocant, ex Gal. ibid.

Palmule. { Virides { Per omnia nocentiores sunt, largius manducantur.
Inflationes pariunt, sicuti ficus.
Siccæ { Concoctu pertinaces sunt.
Caput infestant, liberalius ingestæ.
Ventriculi os, aliquo modo mordent.
Crassum omnino generant succum, & id magis pinguiore.
Iecur obstruunt, quæ dulciores sunt.

GAL. IBIDEM.

¶ In regionibus non admodum calidis hi fructus ad plenam maturitatem nequeunt peruenire: ideoque nec reponi commode possunt. Quo fit, ut cum homines cogantur ipsis uiridibus uesci, crudis succis impleantur, rigoribusque, qui agere calfiant, & hepatis obstructionibus prehendantur.

De Oliuis, ex Gal. Auic. Isaac, & cæteris Aphris.

Oliuæ. { Maturæ { Temperatæ sunt caliditatis.
Ventriculum molliunt.
Parum nutriunt.
Mali sunt succi.
Facile putrescent.
Imaturæ { Ventriculum roborant.
Appetitum excitant.
Vomitum { Cohibent.
Aluum fluentem { Cohibent.
Agré concoquantur. { Cohibent.

Si uero asseruentur { Sale { Caliditatem acquirunt.
Stimulant.
Aluum mouent.
Appetitum prouocant.
Aceto { Bilem { Extinguunt.
Sitim { Extinguunt.
Vomitum { Cohibent.
Aluum { Cohibent.

De Iuglandibus, ex Gal. ibid.

Iuglandes, siue nuces. { Siccæ { Astringunt.
Facilius quam auellanae concoquantur.
Stomacho utiliores præcipue cum ficibus comestæ.
Non multum nutriunt.
Virides { Parum uel nihil constringunt.
Non adeo oleosam possident facultatem.
Qualitatis quodammodo sunt expertes.
Citius concoquantur.

De Auellanis, ex Gal. Isaac, & alijs.

Auellanae. { Magis nutriunt.
Minus oleosa sunt.
Concoctu contumaciores.
Bilem generant.
Capitis dolores inducunt.

De Castaneis, ex Gal. de Alim. fac. & Isaac in Diæt.

Castaneæ. { Inter omnes glandes principatum tenent.
Sole, agrestium fructuum, alimentum memorabile præbent, si concoquantur.
Capiti dolorem inferunt.
Flatuositates pariunt.
Crudos lentosque humores generant.

Gal. lib. de attenuante uictu: Castaneæ siue elixentur siue assentur, siue denique frigrantur, semper sunt præcæ. & multo magis, si crude comedantur.

De Amygdalis, ex Gal. Diosc. Isaac, & alijs.

- Amygdale dulces
- Extenuant.
 - Abstergunt.
 - Pectus } Leniunt.
 - Pulmonem }
 - Non valde nutriunt.
 - Cum saccharo semen genitale augent.
 - Soporem inducunt.
 - Visum clarificant.
 - Recentes cum suo putamine, humida stomachi vitia emendant.

De Amygdalis amaris.

- Amygdale amare
- Attenuant.
 - Detergunt.
 - Crassos ac lentos humores incidunt.
 - Viscera purgant.
 - Humores e pulmonibus ac thorace sputis expectorant.
 - Ebrietatem arcent, si quinque vel septem præsumentur.

De Pistacijs, ex Gal. Auic. ibidem, & alijs.

- Pistacia
- Calida sunt & humida.
 - Parum alunt.
 - Iecur infarctum liberant & roborant.
 - Pectoris humiditates eiiciunt.
 - Renes purgant.
 - Ventriculum corroborant.
 - Nauseam fugant.
 - Veneris repugnant cum uino cocta.
 - Veneris medicamentis utiliter interponuntur.

ANNOTATIO.

¶ An pistacia uentriculo noxia an utilia sint, an aluum ducant, an sistant, se nullum habere testem fitetur Galenus. Verum Auicenna, in uentriculo roborando, ac in nausea expellenda, pistacia maxime commendauit.

De Prunis.

- Pruna
- Minimum alimenti corpori præbent.
 - Matura } Aluum mediocriter } Humectant.
 - } } Refrigerant.
 - } } Subducunt.
 - Immutura } Frigida sunt & humida.
 - } In cibo sumpta permolesta }
 - } Veniri mouendo non idonea } Habentur.
- Verum siccata utiliter permanent, quarum datur
- Prima laus Damasceus. Nam hæc præclaram astringendi uim ostendunt. Optima autem inter ipsa sunt, quæ cum mediocri constrictione magna sunt & laxa.
 - Secunda, uero Ibericis. Nam in his nulla astringendi facultas inuenitur.

De Sericis, ex Gal. ibidem.

- Serica
- Difficile concoquuntur.
 - Ventriculum ledunt.
 - Exiguam corpori præbent alimentum.
 - Mulierum atque infantium effrenatorum est edulium.

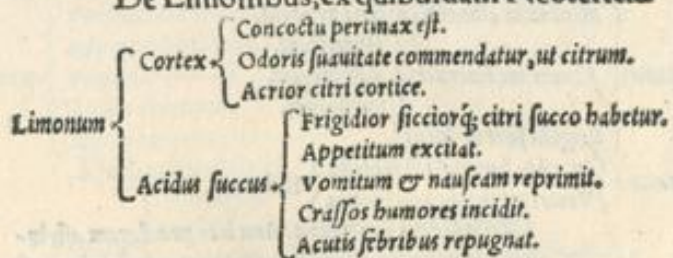
De Ceratijs, siue Siliquis, ex Gal. ibidem, & Isaac, in Diætis, & alijs.

- Ceratia
- Lignosa existunt.
 - Prauos generant succos.
 - Concocti contumaces.
 - Aluum cohibent.
 - Vrinam prouocant.

De Capparibus, ex Gal. ibidem, & Isaac, in Diætis.

De malis Citrijs, ex Gal. ibidem, Isaac, Auic.
& cæteris Aphris.

De Limonibus, ex quibusdam Neotericis.

De Aureis pomis quæ Arantia uocant, ex quibusdam Neotericis.

De punicis malis, ex Diosc. Gal. Auic. & cæteris Aphris.

Punica mala	Dulcia	Parum nutriunt.
		Stomacho non inutilia.
	Media	Febricitantibus minimè conueniunt, propter caliditatem & flatuositate n, quam inducunt.
		Aluum leniunt.
Acetosa	Pectus & spiritalia membra humectant.	Urinam prouocant.
		Os uentriculi abstergunt.
Media	Ventriculo utiliora, quàm cotonea mala.	Nauseam & uomitum cholericum tollunt.
		Sitim sedant.
Acetosa	Acutis febribus maximè conferunt.	Gustui cæteris præstantiora.
		Magis quàm cætera urinam prouocant.
Acetosa	Cæteris frigidiora sunt.	Bilis feruores extinguunt.
		Fluxiones ad viscera currentes impediunt.
Acetosa	Abstergunt.	Constringunt.
		Pectori — } Frigido nocent.
Acetosa	Ventriculo — }	Acutis febribus plus cæteris opem ferunt.
		Inflammationes extinguunt.
Acetosa	Vapores caput petentes, inhibent.	

De obsonijs & ciborum condimentis.

De oleo, ex Gal. Isaac. Auic. & alijs.

Oleum	Recens	Maturum, dulce	Humidum est & moderatè calidum.
			Hepar impinguat & auget.
	Omphacinū		Aluum lenit.
			Cibi appetentiam minuit.
Vetus	Maturū		Quantum in se habet astrictionis, tantum etiam illi inest frigiditatis.
			Sanis corporibus aptissimum habetur.
Vetus	Omphacinum dum reliquum quippiam seruauerit astrictionis, nisi e per-		Ventriculum roborat.
			Aluum cohibet.
Vetus	Maturū		Calidius ac potētius existit. Nam
			Nimis calefacit.
Vetus	Omphacinum dum reliquum quippiam seruauerit astrictionis, nisi e per-		Valde inflammat.
			Incendium gutturi infert.

De aceto, ex Gal. Isaac. Auic. & alijs.

Acetum	Ex contrarijs qualitatibus compositum est, calidissimum & frigidissimum.
	Exiccet.
	Subuliat.
	Incidit.
	Concoctionem adiuvat.
	Mortiferis medicinis resistit, si calidum bibatur.
	Aquam inter cutem generat, affatim bibitum.
	Appetitum excitat.
	Sitim sedat.
	Neruis —
Ventriculo	} Obest.
Intestinis	
Utero	
Macilentis	

GAL. LIB. III. DE SIM. MED. FAC. CAP. XII.

Aristoteles rectè dixit acetum proprio quidem uini calore esse frigidum, ascititio uerò calidum. At omphacis succus calorem non habet, ac proinde neque acrimoniam. Siquidem acetū omphacis succo tenuius est. Cuius rei & sensus adstipulatur.

DIOSC. LIB. PRIMO.

Oleum, quod ex immaturis oliuis exprimitur, ad multos usus rectè ualentibus accommodatissimum. Omphacinū id appellatur, præstat recens odoratum, quod non mordeat. Id enim, quod syluestres oliuæ fundunt, uehementer astringit, & ad usum sanorum secundum sibi locū nendicat.

De omphacio, ex Gal. Isaac, Auic. & alijs.

Omphacium	Frigidum est & siccum.	
	Inflammatis	Confert magis quam acetum.
	Austis	
	Cholericis	Conuenit.
Sanguineis		
	Cibis	Calidis recte
	Frigidis haud recte	Commiscetur.

Gal. lib. tertio. cap. duodecimo, de Simp. med. fac.

¶ Etenim inter omphacas alie plus acerbitalis, alie aciditatis minus obtinent. Sunt etiam que pari portione ambas sortite sunt: omnes tamen ad refrigerandos ardores non abs re conueniunt: quippe cum non solum quod acidum est, frigidum sit, sed & quod acerbum.

De melle, ex Gal. lib. de Alim. fac.

Mel	Calidis facile in bilem uertitur.	
	In corporibus	Frigidis aut per
		Petatem
Coctum	Ad	Morbum
		Naturam
	Distributionem	Conuenientissimum efficitur.
Crudum	Concoctionem	Conuenientissimum efficitur.
	Vrinam mouet.	Accommodatissimum.
	Pectus mundificat.	
	Belle nutrit si concoquatur.	
	Opilat affatim sumptam.	
	¶ Hoc quidem cum aqua coctum, quousque spumam omnem abieceris, omnino efficitur, sed per se siue aqua coctum idem facit, sed tum urinam segetius ciet.	
	Gustus acris existit.	
	Aluum ad excretionem prouocat.	
	Vomitum excitat.	
	Intestina inflationibus implet.	

GAL. LIB. DE ANTIDOTIS.

¶ Mel quod optimum est probatur dulcissimum & acerrimum, colore luteum, corpore neq; crassum neq; concretum, neq; ualde diluunt, sed uniforme totum, atq; ita tenax, ut si digito particulam ex ipso sustuleris, diffuereq; permiseris, perinde atq; uiscum descendat, non cefim neq; frustratim.

De saccharo, ex Gal. vi. de Simp. med. fac.

Isaac, Auic. & alijs.

Saccharum	Abstergit	
	Deficcat	Sicuti mel.
	Digerit	
	Stomacho haud intimatur.	Stim non affert.
	Melle plus nutrit.	Lenit.
	Guttur	
	Pectus	
	Pulmones	
	Aluum	
	In cibis fere omnibus est gratissimum.	

De uino cocto, quod sapam uocant, ex Diosc. & alijs.

Vinum coctum	Multum alit.	
	Crassum generat succum.	Obstruunt.
	Ventris reumatismum tollit.	
		Ventriculo aduersantur.
Nigrum	Nigro tenuius est.	Infant.
		Crassum generantur alimentum.
Album	Magis quam cetera emolliat aluum.	Agre concoquuntur.
		Pectori
	Mediu, medias sortitur facultates.	Pulmoni
		Conferunt.
		Vesicae ac renum
		Pruritui
		Exulcerationibus
		Rosionibus
		Opem ferunt.
		Venenas que exulcerando necant cum oleo pota.
		Cicutam
		Meconium
		Phanicum
		Concretu in grum lac
		Toxicum
		Non parum ualent.

De sinapismo, ex quibusdam Neotericis.

- Sinapismum {
 Flatuositates dissolvit.
 Ventriculum roborat.
 Hepar inflamat.
 Caput ledit.
 Lentos crassosq; humores incidit.
 Oculos obtenebrat.

De sale, ex Diosc. Gal. Isaac, & alijs.

- Sal {
 Marimum {
 Calidum est & siccum.
 Abstergit.
 Digerit.
 Resolvit.
 Astringit.
 Exiccet.
 Attenuat.
 Aluum stimulat.
 Appetitum prouocat.
 Inflamat.
 A putredine conseruat.
 Fosile {
 Marino {
 Crassius est.
 Magis adstringit.
 In medicamentis magis competit.
 Laudabilius quod calculis caret.

Gal. lib. 1111. de Simp. med. fac.

¶ Omni enim sali obscura quedam astringendi vis inest, qua eas quæ cõdiuntur carnes constringit, densatq; potissimum ubi durus & minimè fragilis extiterit. Talis est exactissimus quidem fossilis ferè omnis, minus autè illo marinus, tum qui multis in locis aquis leuiter falsis arefcentibus prouenit.

De aniso, ex Diosc.

- Anisum {
 Celsat & exiccet.
 Oris halitum incundam facit.
 Urinam cit.
 Inflationes alui eiecit.
 Lac mulieribus præbet.
 Venærem stimulat.
 Stomacho utile existit.

De coriandro, ex Diosc. & Gal.

- Coriandrum {
 Largius sumptum, mentem non sine periculo mouet, quare à copiosiore usu abstinendum.
 Ex contrarijs compositum est facultatibus.

ANNOTATIO.

¶ Hallucinatur ergo Neotericorum pleriq; qui Dioscoridis scripta contemnentes, corroborando capiti coriandrum exhibent.

De croco, ex Diosc. & Aphris.

- Crocum {
 Concoquit.
 Emollit.
 Substringit.
 Urinam cit.
 Eleganter colorem præstat.
 Crapule aduersatur ex passo bibitum.
 Venærem stimulat.
 Cor roborat.
 Obstructiones aperit.
 Pectus dilatat.
 Somnum inducit.
 Partum accelerat.

De cinnamomo, ex eisdem.

- Cinnamomum {
 Calidum est & siccum.
 Emollit.
 Concoquit.
 Urinam cit.
 Venenis resistit.
 Cerebrum } Roborat.
 Ventriculum }
 Hepar }
 Splen }
 Oculos clarificat.
 Renibus } Vtile existit.
 Vesicæ }

ANNOT.

¶ Etsi cinnamomo omnino carere mus, loco tamen eius uti poterit quia optima cassia, quam Canelam vocant.

De potu in genere.

Quibus causis potus sit necessarius, ex Gal. lib. de Dissol. cont. Haliab. quinto theoricæ, & Isaac in Part. diætis.

Potus est necessarius duabus de causis	Primò, ut	Corpus humectet. Loca humidarum substan- tiarum repleat quæ conti- nuè dissoluantur.	Est enim potus	Commixtiuis, qui simul cum alimentis sumitur in prandio uel cœna.
	Secundò, ut cibum transmittat, & ad omnia perferat membra corporis, et eum adeò attenuet ut per meatus & vias facilius transmittatur.	Delatiuis, qui sumitur completa concoctione in uentri- culo, & completa in hepate, ut cibum per corporis particulas penetrare faciat. Is enim in consuetis, & his qui impinguari uolunt concedens est, insuetis ue- rò, & qui commixtiuum, scilicet rectam metam han- serunt, minime.		

Quæ in potu obseruari debeant, ex Hipp. quinto Aphorif. Gal. sexto Aphorif.
lib. de Dissol. cont. Auicenna tert. primi 1. 1. 3. & secundo Can.
& Rhafi quarto ad Almaforem.

Obseruanda in potu

- Vinum in ieiuno non est bibendum. Nam corpori uniuerso & neruis maxime nocet & podagram generat & spasmodum.
- Post exercitium, balneum, coitum minime bibendum.
- Fameliici ante cibum non bibant, nisi uelint in mentis alienitatem & spasmodum incurrere.
- Potus tum uini tum aquæ uitandus est ante præassumpti cibi descensum. Quoniam & cibum supernatare facit, & con-
coctionem intercipit. Verum ubi sitis adeò intensa fuerit, ut quis à potu maxime abstinere possit, piussando uel sugen-
do aliquo uasculo angustioris orificij aquam potius quam uinum bibat. Haud etiam parum prodest dormire, & sitim
tolerare, ubi scilicet sitis ex crapula accesserit.
- Tantam uini quantitatem accipiat, quanta in potu, aut ciborum ingestorum commixtionem sat sit. Nam cum superat ci-
bum ipsum in stomacho natat facit.
- Cum acutis & tenuibus alimentis uinum bibere omnino suspectum est.

Vinum quibus dare debeat per ætates, & quibus non,
ex Galeno.

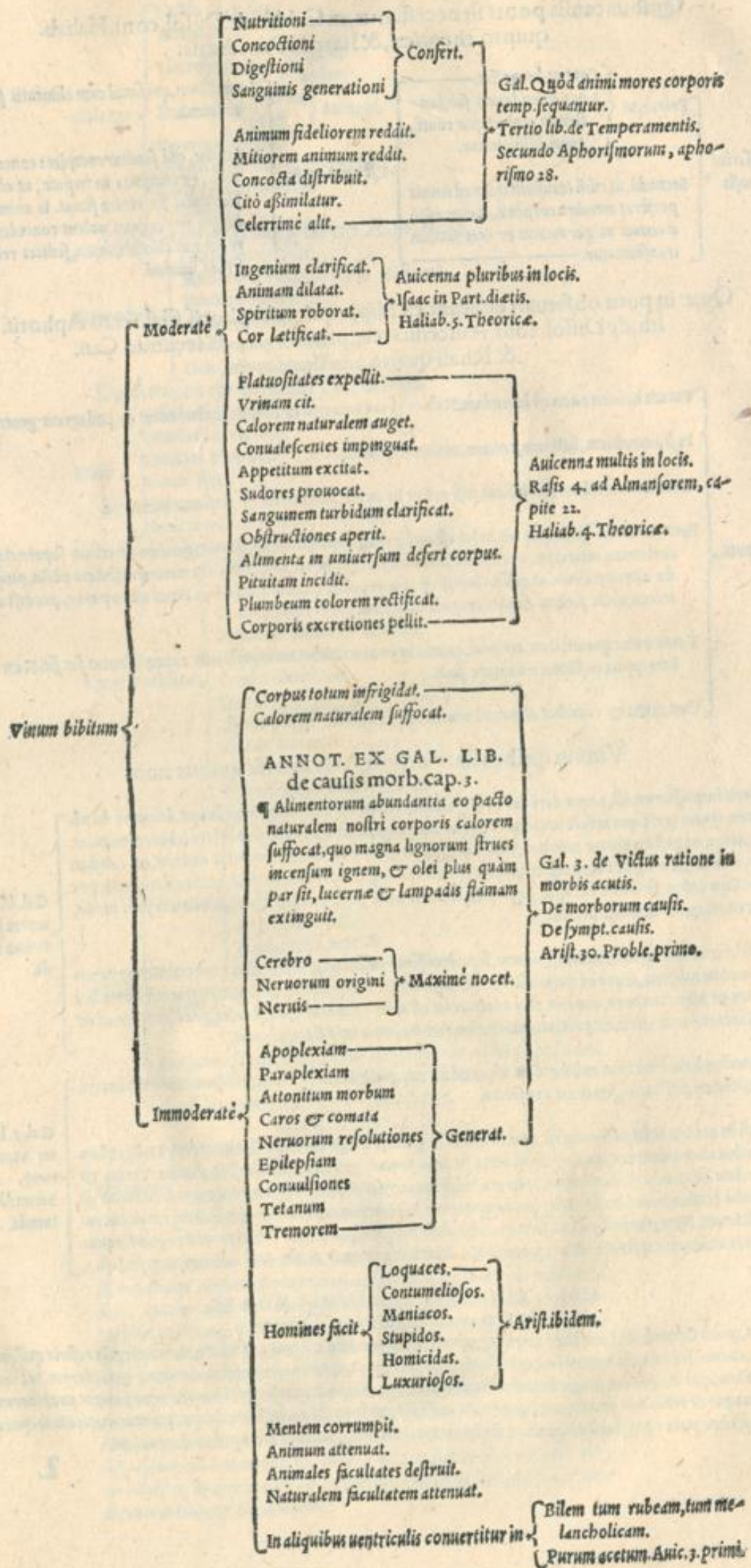
Vinum	Pueris ineptissimum est, neque dari debet, usque ad ætatis eorum annum duodeuigesimum, docentes haud- quaquam ignem igni superindere in corpore, atque animum oportere prius, quam subire labores incipiant. Sane quidem ne gustare uinum puerum suaserim. Quippe quod haustum & humectat nimium, & calefacit corpus nimium, tum caput haliu replet ijs, qui calido humidoq; temperamento sunt, quale est eiusmodi pue- rorum. Cum autem sit omnis excessus fugiendus, maxime hunc fugere expedit, ex quo non corpori modo, uerum etiam animo damnum accedit.	Gal. lib. Quod animi mores sequantur, &c. Primo de Sanitate tuen- da.
	Adolescentibus pugnatissimum est uinum, siquidem feruentem eorum naturam ac uehementer agitatam supra modum calefacit, atque ad immensas immanesq; motiones subitudo extimulat. Igitur nisi immodicè sumptum eo usque tempore, quo iam ferè adoleuerint est utile: quod uidelicet ad iram præcipientes, & ad in- turiam incontinentes facit, & partem animi rationalem hebetem turbidamq; reddit.	
	Iuuenibus haud liberalius exhibendum usque ad eorum ætatis annum quadagesimum: tunc enim in con- uiujs oblectari possunt in seniorum consortio.	
	Senibus quidem utilis potio uini est, ut quæ ætatis frigidity ad symmetriam caloris reuocet. Deligendum pro senibus illud uinum erit, quod & substantia sit tenuissimum, & colore fuluum siue flauum. Verum & commodum est, quod pallidum dicitur. Nam eiusmodi uina & sanguinem augent & corpus nutriunt: quo fit ut ea utilia senibus interdum sint: utiq; quo tempore nec serosam humiditatem in uenis habent, & ali libera- lius desiderant. Nam plurimi, qui hac sunt ætate ijs uinis indigent, quæ urinas cient, propterea quod aquo- sum excrementum in ipsis abundat. Quæ uerò diu in uentre morantur, eorum sanè nullum aptum seni est.	Gal. 5. lib. Quod ani- mi mores sequantur temp. Secundò, de Sanitate tuenda.

GAL. LIB. QVOD ANIMI MORES,
& cap. 10. ex Platone in Timæo.

Mukò magis, quam Cretensum, Lacedæmoniorumq; usum Carthaginensium legem probarem, ut nunquam in castris quisquam gu-
stare uinum audeat: sed toto illo tempore aqua bibatur. & in ciuitate nunquam uini usu seruo, aut serue concederem. Sed nec magi-
stratibus eo anno, quo magistratu funguntur. Gubernatores etiam, ac iudices munus suum obituros à uino penitus prohiberem. Deli-
beraturos quoque de rebus non omnino negligendis. Ac nulli penitus interdum uinum concederem, nisi exercitationis corporeæ, mor-
borumq; causa hoc potus opus fuerit. Neq; etiam noctu uiro, uel mulieri, quando liberis operam dare uolunt.

L

Quid corporibus nostris inferat uinum moderatè bibitum, quid ue immoderatè haustum, ex Gal. & alijs.

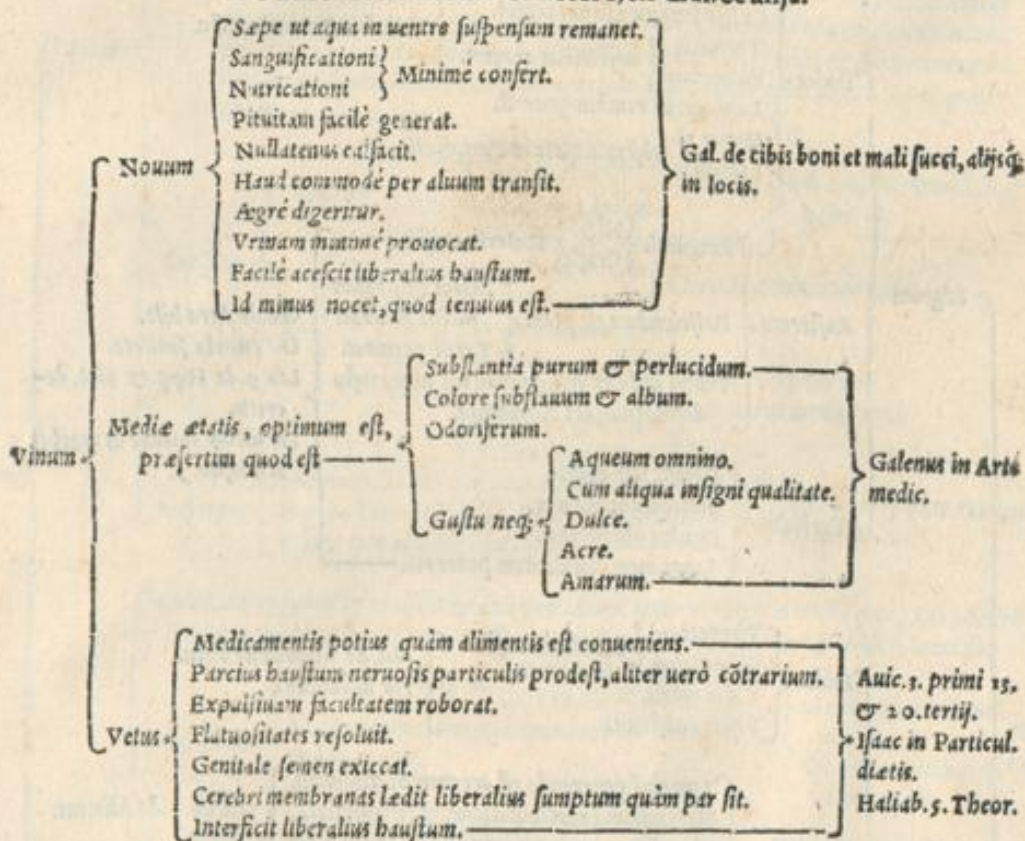
De usu uini arte infrigidati, & aqua frigidissima, ex Hipp. 5. Aphorif.
Auic. 1. & 3. primi: Isaac, in Part. diet. & Raf. 4. ad Alman.

GAL. LIB. DE CIBIS BONI ET MALI
succo, cap. 12.

¶ Qui minimè exercentur, ac caloris multū præsentunt, æstate ingente, tuto ij fontanam biberint, repudiata noue. Nam tametsi ipsa statim nix noxa sensibili non uideatur iuuenum corporibus officere, crescente tamen temporis processu occulto, paulatimq; noxa, uergente nempe ætate, articuli his, neruūq; ac uiscera morbis corripiuntur, uix, aut nunquam sanandis.

De uino nouo medio & uetere, ex Gal. & alijs.

GAL. LIB. II. DE LOCIS AFFECTIS.

¶ Grammaticus quidam singulis diebus balneum petens, unum de pueris secum ducebat, altero domi relicto, qui rem familiarem seruaret, atque ea, quæ ad uictum essent necessaria pararet. Puer itaq; uehementi sui cruciaretur, nec esset ei aquæ copia, unum antiquum liberaliter potauit, atque ex reliquo tempore uigil omnino permansit, postea correptus febre, unā cum uigilijs oborto delirio periit.

IDEM LIB. III. DE VICTVS RATIONE
in morbis acutis.

¶ Quatenus tempore acriora & calidiora sunt uina, atq; unā cum his colorem tum substantiā, tum odorem mutant, eatenus differentiam aliquam in uinis tempus facere uidetur. Quod si nihil horum immutetur, neque ab aliquo uinum uetus dicitur neque recens. Non enim ob tempus uina uel ledunt uel iuuant, sed ex propriarum differentiarum mutatione.

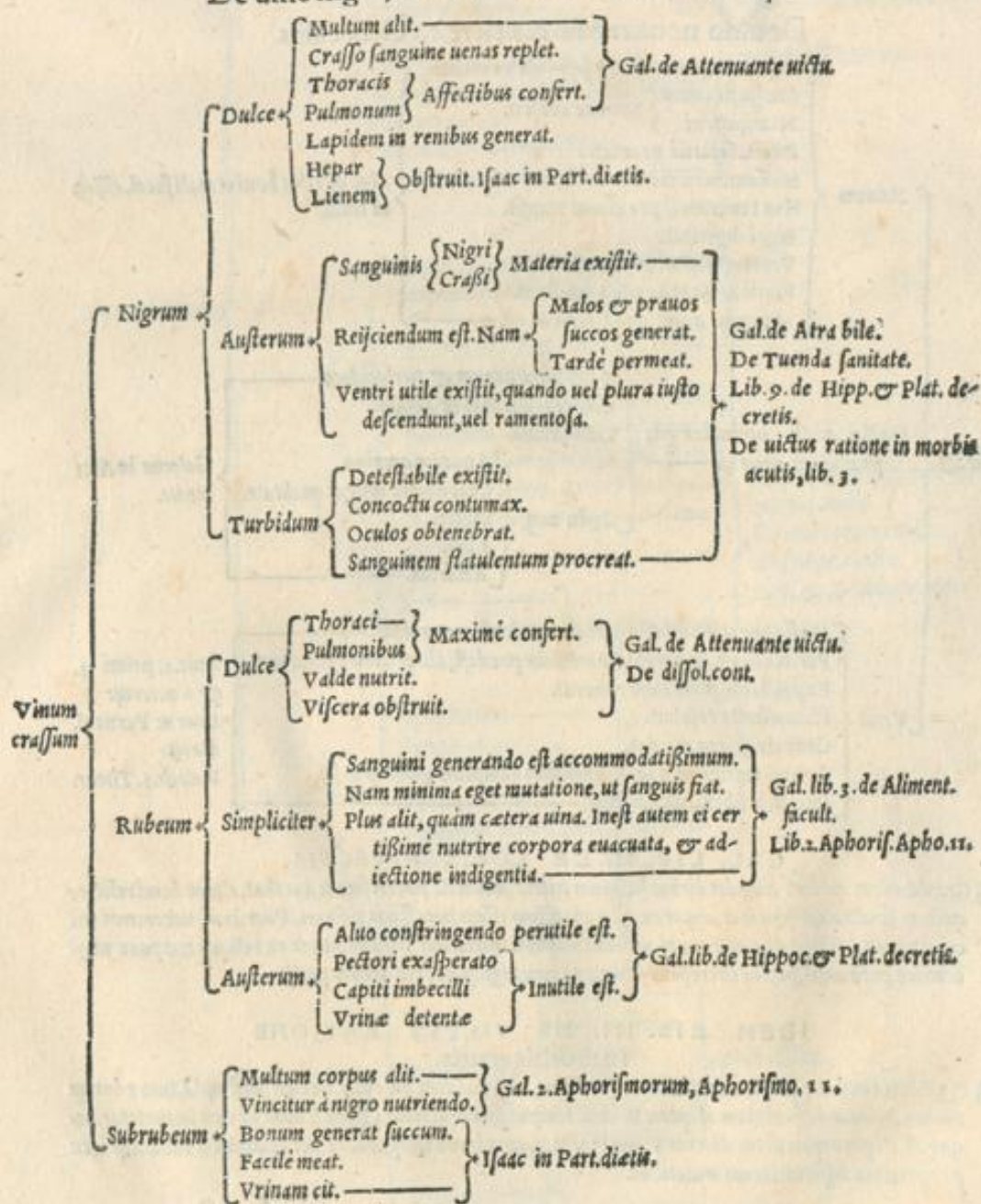
De uino odorifero, inodoro & malo odorem habente, ex Gal. & alijs.

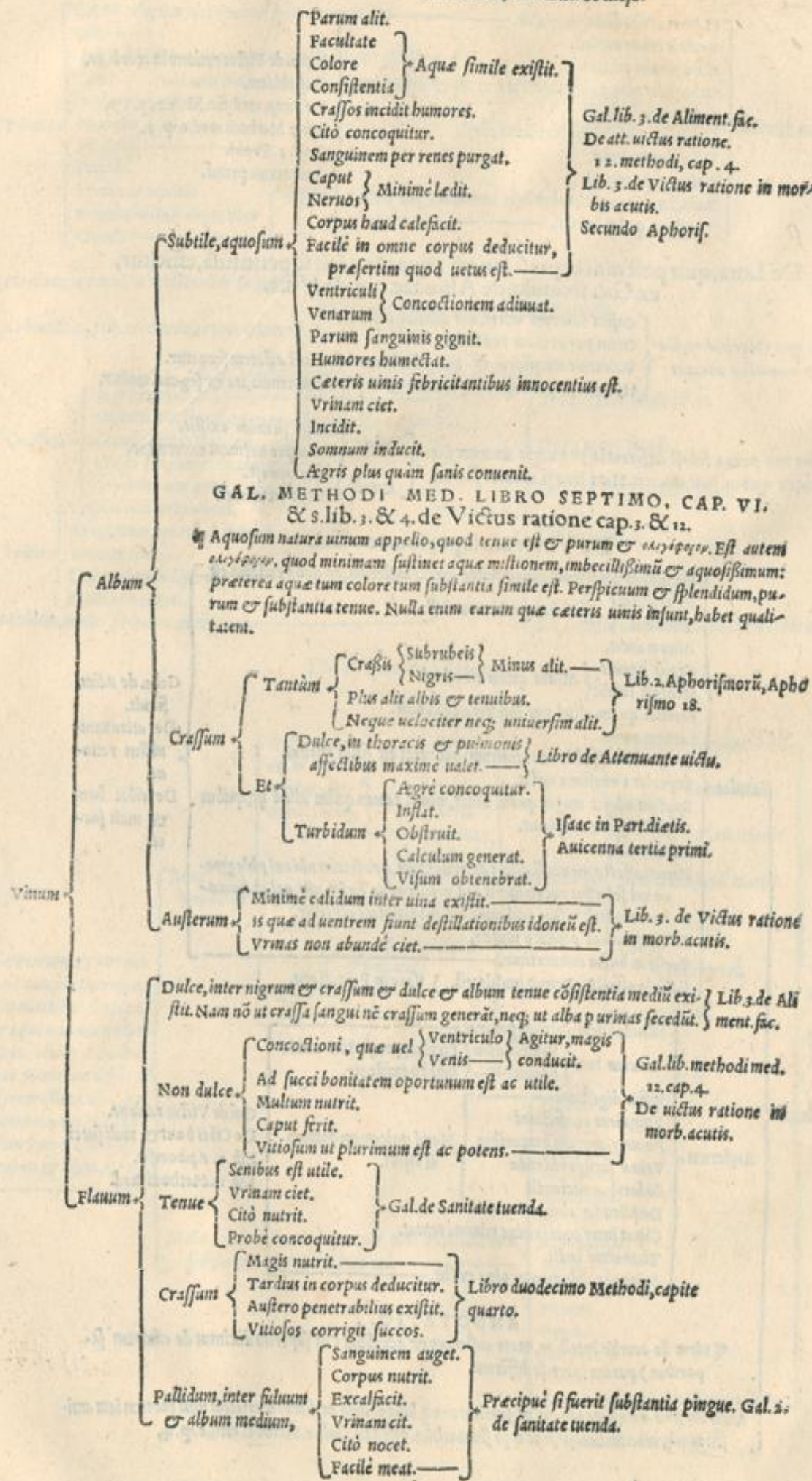
GAL. DE CIBIS BONI ET MALI SVCCI.

Inodorum uinum omnino uitandum est, præcipue austerum, quod gustui repugnet.

De uino nigro, rubeo & subrubeo, ex Gal. & alijs.

De uino albo, flauo & similibus, ex Gal. & alijs.

De Vino diluto, ex Hipp. Gal. & alijs.

Vinum dilutum	In præcordijs diutius moratur.	Hipp. 2. de Victus ratione in morbo. ac. Gal. ibidem. De Simp. med. fac. lib. 1. cap. 29. Lib. 7. Methodi med. cap. 5. Arist. 2. Probl. Auc. tertia primi.
	Ventris robur exoluit.	
	Platuitates excitat.	
	Sitim sedat plus quam uinum meracum & aqua pura.	
	Somnum inducit.	
	Cerebro, uisceribus imbecillibus obest.	
	Velociter inebriat.	
	Sudorem prouocat.	
	Robustis, carnosiss, laboriosis conuenit, sed potius æstate quam hyeme.	

De Lora, quæ post uini expressionem aqua uinaceis superinfusa, efficitur, ex Gal. secundo, de Alim. fac. cap. de Vuis.

Lora, quæ Græcis <i>ἀπορροή</i> & <i>εὐπορροή</i> uocatur	Capiti dolorem infert, nisi diluitor bibatur.
	Ocius per urinam redditur.
	Valentior uinosiorq; efficitur, cion in uer usque uel æstatem seruatur.
	Hyemis tempore usibus apta. Nam & caput minus tentat, ita & segnius meitur.

Verum non pauca subest differentia pro uaria uinarum specie, ex quibus sunt uinacei. Nam lora si uinacei fuerint

Dulces	Longè suauior existit.
	Citius per uescicam excernitur.
Acerbi	Insuauior est.
	Minus cit urinas.

De Vinorum saporibus, ex Gal.

Vinum	Dulce	Facilius in uentriculo concoquitur quam austerum, eo quod calidius est.	Gal. 3. de Alim. facult. De attenuante uictus ratione. De cibis boni & mali succi.
		Pulmonum } Affectibus peridoneum est.	
		Thoracis } Aluum ducit.	
		Caput grauat } Minus quam uinosum.	
		Mentem tentat } Facilius quam aliud per intestina descendit.	
		Lienem auget.	
		Amara bile affectis non idoneum: quoniam eis sitim excitat.	
		Superiora intestina inflat.	
		Sputum educit magis quam aliud, minus tamen quam aliud ijs, quibus sitim affere consuevit.	
		Tardè meat.	
		Hepati affecto maximè affert detrimentum, præsertim ubi uel pblegmonæ uel scirrhus occupauerit, sed moderatius ledit, ubi uel ab humorum crassitie uiscus opilation, uel imbecillitate afficitur.	
		Febricitantibus omnino inutile.	
		Facile in bilem conuertitur.	
		Calculo affectis omnino inutile est. } Isaac in Part. dietis.	

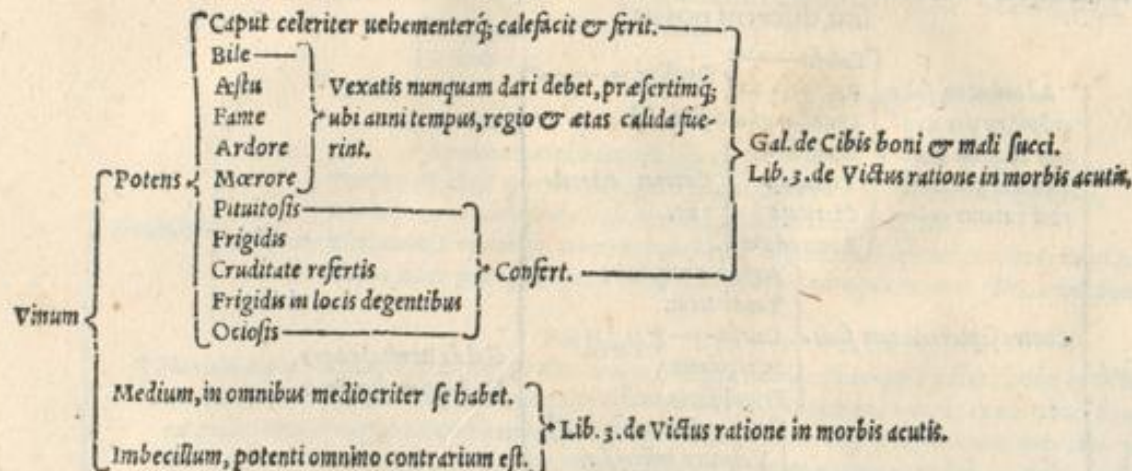
Vinum	Austerum	Laudabilem succum generat.	Gal. de Victus ratione. De Cibis boni & mali succi. Lib. 2. Aphorism. Lib. 12. Methodi med.
		Laxum tum } Ventriculum } Firmat, præsertim calido morbo existente.	
		Aluum } Haud quicquam commo- di affert.	
		Ipsius digestionis	
		Sanguinis confectioni	
		Bonis gignendis humoribus	
		Urinæ faciliè reddendæ	
		Sudoribus eliciendis	
		Deiciendæ aluo	
		Caput inter omnia uina minimè tentat.	
		Thoracem ledit.	
		Minimè calidum inter uina existit.	

ANNOTATIO.

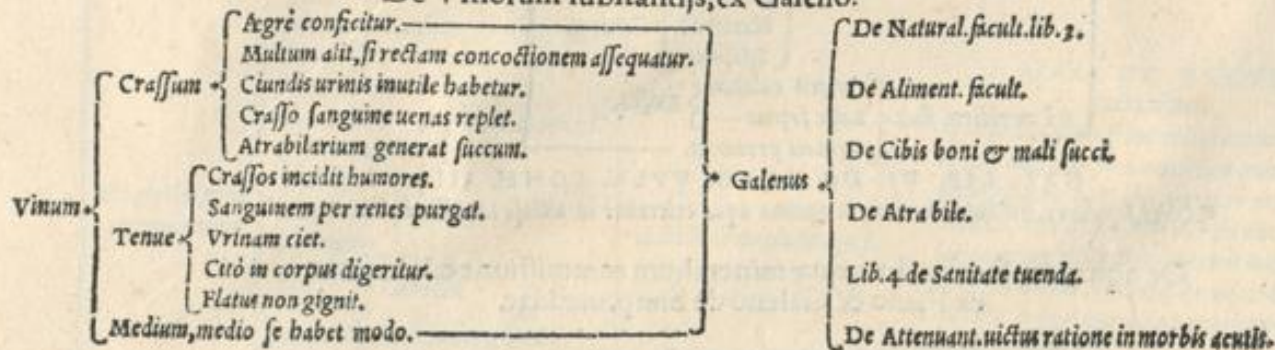
Idem de acerbis intellige. Nam austerum & acerbum (ut superius diximus de ciborum saporibus) parum inter se differunt.

Amarum præ uetustate uinum, ne sumito: namq; laudabilem ac simul nutritiæ uini succum iam amittit: cumq; iniucundum sit, hoc ipso stomachum offendit. Gal. 12. Methodi med. cap. 4.

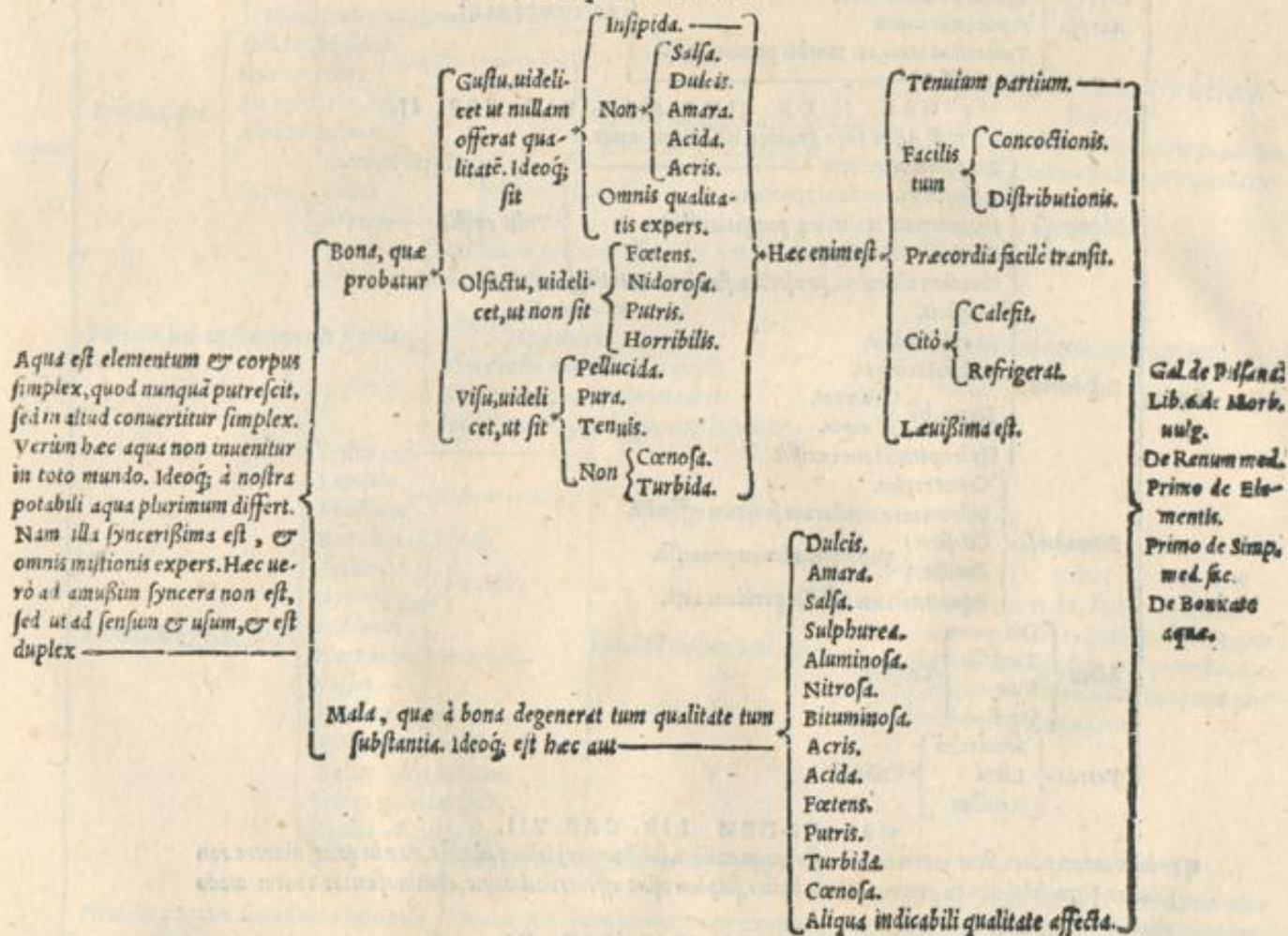
De potentibus, mediocribus & imbecillis uinis, ex Galeno.

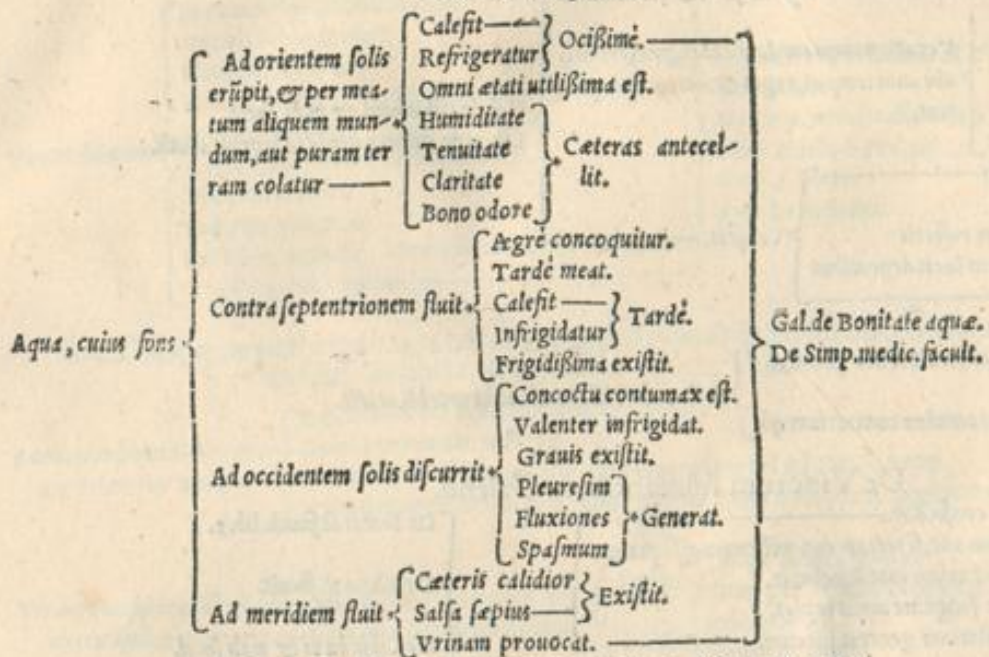
De Vinorum substantijs, ex Galeno.

De Aqua, ex Galeno.

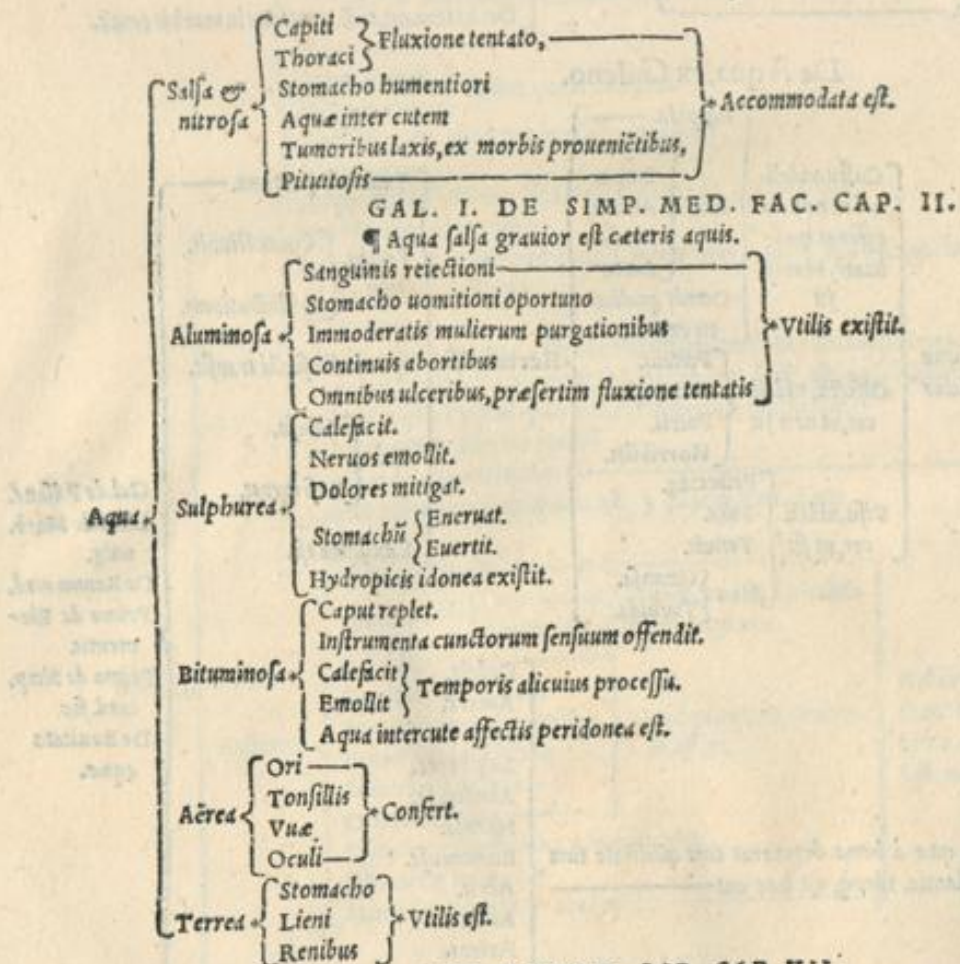
Quomodo aquarum tum bonitas tum malitia ex fontium scaturientium situ, discerni possit.

GAL. LIB. VI. DE MORB. VVLG. COMM. IIII.

¶ Olera, legumina, fructus & radices, in optima aqua celerrimè in uitiosa tardissimè elixantur.

De aquarum facultatibus, quæ mineralium commistione calidæ fiunt, ex Paulo & Galeno de Simp. medic. fac.

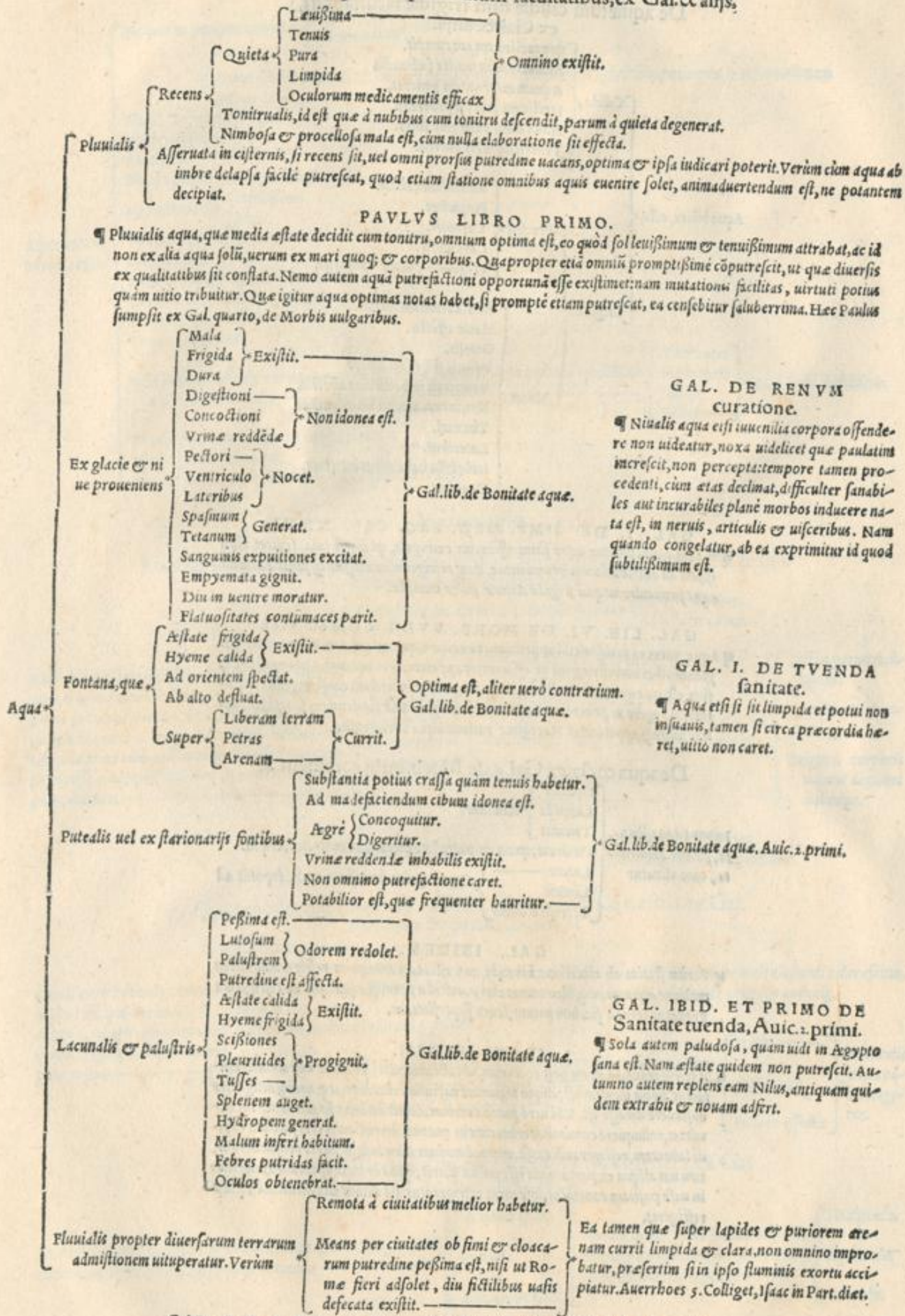
GAL. EODEM LIB. CAP. VII.

¶ Imitari autem potes, sicut marinam sic aliarum quamlibet, substantia uidelicet admista, quæ in quaq; vincere con-
spicitur. Nam sulphure in aquam dulcem indito, sulphureosam effeceris: aluminæ, aluminosam: ac eodem modo
aliarum unamquamque.

GAL. EODEM LIB. CAP. VI.

¶ Multa est diuersitas potabilium aquarum, & muræ seu maris: similiter uerò & earum quæcunq; sulphur, aut
bitumen, aut nitrum, aut chalcantum, aut mysi, aut chalcitum, aut (ut simpliciter dicam) quæ calidiorum natura
medicamentorum gustu aliquod referunt. Inimicæ enim sunt omnes calidis nostrorum corporum affectibus. Ex
quo claret, has omnes facultatibus esse calidas, solam uerò aquam potabilem, frigidam.

De diuersarum aquarum potabilium facultatibus, ex Gal. & alijs.

GAL. DE RENVM curatione.

¶ Nivalis aqua etsi iuuenilia corpora offendere non uideatur, noxa uidelicet quæ paulatim increfcit, non percepta: tempore tamen procedenti, cum ætas declinat, difficulter sanabiles aut incurabiles planè morbos inducere nata est, in neruis, articulis & uisceribus. Nam quando congelatur, ab ea exprimitur id quod subtilissimum est.

GAL. I. DE TVENDA sanitate.

¶ Aqua etsi si sit limpida et potui non insuauis, tamen si circa præcordia hæret, uitio non caret.

GAL. IBID. ET PRIMO DE Sanitate tuenda, Auic. 2. primi.

¶ Sola autem paludosa, quam uidi in Agypto sana est. Nam æstate quidem non putrescit. Autumno autem replens eam Nilus, antiquam quidem extrahit & nouam adfert.

GAL. LIB. I. DE SANIT. TVENDA, ET COMMENT. IIII. in sexto de Morb. uulg. & primo de Sim. m. f.

¶ Sæpius porro aqua fluuialis limosa est, sicut est aqua Nili & quæ in Agypto est. Sed ea per siccilia uasa percolata, quousq; amplius non subsidat, planè pura efficitur. In Alexandria autem & Agypto percolatur aqua per testas raras sicut per linteum.

De aquæ tum calidæ tum frigidæ facultatibus,
ex Gal. & alijs.

GAL. I. DE SIMP. MED. FAC. CAP. XXXI.

¶ Si cum uino bibatur aqua sitim efficacius extinguit, quam si sola, scilicet ulso ipsam ad distributionem promouente. Itaq; refrigerationem, suuq; sanationem ab aqua prouenire, ut que frigida natura sit & humida.

GAL. LIB. VI. DE MORB. VVLG. COMM. IIII.

¶ Aqua potus ea ratione cibi appetitiones excitare, qua & gelidam bibentes aut frigidum cibarium astringens ut assumentes appetentiores euadunt. Alibi namq; essentia est quæque uentriculi tergorum sanguinem in arctum contringentia appetentias augere ac procreare: contra uero calefacientia fundentiaq; sanguinem delere finireq; appetentias. Hac igitur ratione aqua uorax existit.

De aqua cocta, ex Gal. 6. de Morb. uulg. comment. 4.

Impura aqua, limosa, foetens, lutulenta, cum elixatur	Optima	} Redditur.
	Limpida	
	Tenuis	
	Putorem, quem ex putredine plerunque contraxit, abijcit.	} Quod prius immixtum erat, deponit ad unum.
	Lutum	
	Limum	
	Terrestre omne	

GAL. IBIDEM.

¶ Verum statim ab elixatione bibenda non est. Nam antequam refrigeratur adhuc motione agitur, atq; ideo omnes eius particule permixtae sunt, sed ea refrigerata graues ac terreae fundum petunt, leues superfluant.

IDEM IBIDEM.

¶ In refrigerando aquam post cocturam, ubi alicuius putei, in quem uasculum demittamus, nobis facultas est, aliquo tegumine uasculum claudere, atq; undiq; diligenter obstruere necesse est. Vbi uero puteo caremus, detectu uas, ut frigidum aerem admittat, relinquere conuenit. Verum cum in puteum demittitur, uel in fluvium rapide labentem, refrigerandi causa, quemadmodum Alexandria facere consueverunt, tum uas aliqua ex parte inane esse melius fuerit, quo aer inter operculum & aquam in uase positam contentus, ipse prius refrigeratus sic deinde attractu uicinam aquam refrigeret.

SECUNDA THEORICÆ PARS.

221

De aquæ potu in morbis acutis, ex Hipp. & Gal. lib. tertio, de Victus ratione in morbis acutis.

Neque in peripneumonicis {Tussim sedat
Sputum educit} Imò cæteris minus.

HIPPOCRATES.

¶ Verùm si inter oxymeli & mulsam paulum aquæ instilletur, ob qualitatis potionum transmutationem sputum educit.

Inundationem parit intus.

Situm non sedat.

Amarefcit.

Biliofis suapte natura, ea biliosa existit.

Hypochondrijs {Infestissima.
Mala.

Vires maximè labefaciunt, ubi in uacuitatem uenerit.

Lienem auget.

Iecur ubi phlegmone obsidetur, ledit.

Tardè ledit, eo quòd frigida & incoctibilis est.

Alium minimè deiecit.

Vrinæ non mouet.

In bilioso uentriculo corrumpitur, & illa cum ex uentriculo in ieiunum intestinum agere perueniat, in {Thoracem
Pulmonem
Hepar
Renes} Haud facillè dissoluitur.

Transpirationem nullam in corpus molitur.

Siccitatem non humectat.

Vitalem facultatem minimè roborat, eo quòd nihil alit.

De exercitio.

Ex Gal. secundo, de Sanitate tuenda & libro de Rehum medicatione, & primo & secundo Aphorismorum.

Exercitium est motus uoluntarius, alterans respirationem in maius uel minus: cuius comoda genere duplicia sunt: hæc quidem ad excrementorum inanitionem: illa uero ad comoda corporis habitudinem efficacia. Nam cum uehementior motus exercitatio sit, necesse quidem est tria hæc ab ea perfici in corpore, uidelicet

Membrorum duritiem, ex qua sequitur {Partium durities.
Ad labores robur.

Genuini caloris augmentum, ex quo corpori commodum paramus {Deducendum in corpus ualidum attrahunt.
Immutationem magis expectant.
Nutritionem magis faciunt.
Singularum partium corporis perfusionem.

Cuius affectus beneficio {Solidae partes mollescent.
Humide attenuantur.
Exiguos corporis meatus laxiores habentur.

Spiritus citatiorem motum, ex quo {Meatus omnes purgantur.
Excrementa omnia expelluntur.

Quot modis calor naturalis excitetur in corporibus nostris, ex Gal. secundo de Sanitate tuenda.

Omnis exercitationis commune illud est, quòd animali ipsi, ex ipsa, caloris augmentum excitat. Quippe calefiunt corpora nostra

{Laconicis uaporibus.
Calidarum aquarum lauacris.
Insolatione calidarum tempestatum.
Ignis fœtu.
Calidorum medicamentorum perfrictu.

Verum ab his tanquam ab extremo, est omnis eiusmodi calor ascitus, nec de proprio principio, sed aliunde accensus auctusq.

Exercitatione, qua insiti caloris augmentum animalibus ex ipsorum corporibus excitatur. Atque is omnium exercitationum communis affectus est, proprius tamen earum effectus non est, si modo

{Iritis
Perturbatis
Pudore affectis}

Naturalis etiam calor augeatur.

Quot motionum differentie tot exercitationum sunt genera, ex Gal. primo de Sanitate tuenda.

Exercitationum tria saltem prima annotantur genera utique quot motionum differentie. Quippe aut mouentur

{A nobis ipsis.
Ab alijs.
A medicamentis.

Horum tamen tertia species ad sanos nequaquam pertinet, sed qui ab altero præstat motus, uidelicet

{Nauigando.
Equitando.
Vehendo.

Quod exercitationes tam uictu tum medicamentis præsent,
ex Gal. ibidem.

Exercitationis com-
moda uictu ac me-
dicamentis attenua-
tibus præstant. Nam

Medicamenta, quæ obstructos meatus tum crassitudine tum abundantia tum ex-
crementorum lentore, reserare ualent, ea quidem tum calida tum sicca esse oportet. Ideoq; & carnem liquant, & solida extenuant, quod etiam ab extenuatoria ui-
cturatione fieri accidit.

Exercitationes tum soluere excrementa possunt, tum per sudoris meatus eijcere
nullo corporis nostri habitus incommodo. Nam ipsi firmitas quædam membris ac-
cedit: cum & naturalis ipse calor accenditur, & ex partium intra se attritu duri-
tia quædam indolentiaq; comparatur.

AVIC. III. PRIMI, DOCT. II. CAP. I.

Excrementa autem, quæ demissis exercitationibus generantur in corpore, in acervum congesta, pu-
rescunt, putridas generant ægritudines, ac inde sepius tum temperamentorum malitiam, tum reple-
tionis accidentia, tum tumores præter naturam generabunt: quo fit, ut putrescentes uapores spiritus
insiciant. Quamobrem necessarium erit ipsa excrementa euacuare, quorum tum eductio secundum
plurimum non completur neque perficitur, nisi cum medicinis fiat uenenosis, quæ proculdubio natu-
ram frangunt. Quapropter dicebat Hippocrates medicina purgat & inueterat. Nam cum humore su-
perfluo & naturales humiditates & spiritus euacuantur. Quæ etsi uenenoſa non ſit, fieri tamen ne-
quit, quin naturam detereat.

Quo tempore sit exercendum corpus, ex Gal. secundo,
de Sanitate tuenda.

Digestionem in corpus adiuvat, non debet cum administratur, crudi inco-
cti; cibi aut succi multitudo, uel in uentre uel in uenis contineri. Quoniam
periculum est, ne in omnes animalis partes rapiatur. Nam si hominem, uel pi-
tuita, uel flaua bile, uel atra, uel ipso etiam sanguine plenum uolueris ad exer-
citationem perducere, aut in morbum comitalem, aut apoplexiam efficies. Si
autem hæc mala non euenient, periculum imminet, ne aliquo rupto in pulmo-
ne uase in morbum incidat insanabilem.

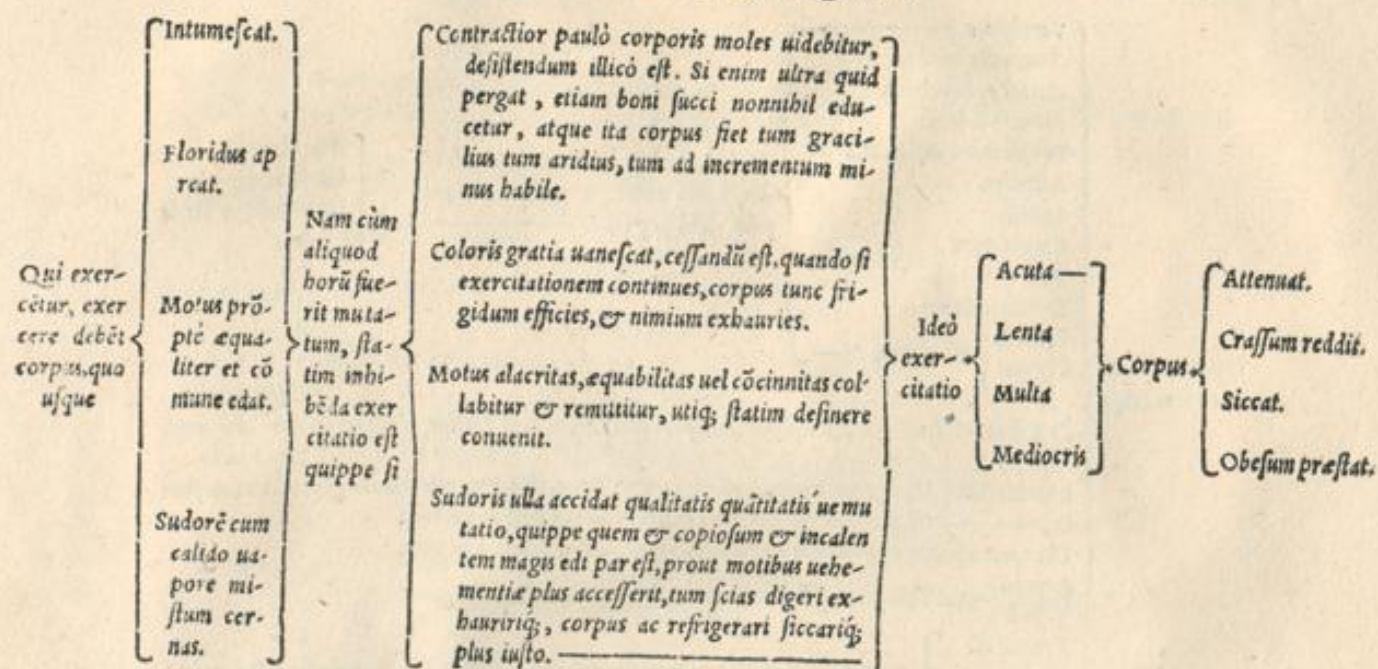
Exercitatio, quoniam

Exiguos meatus expurgat, & excrementa expellit, utilius est ante cibum
eam adhiberi. Siquidem, quæ impura corpora sunt, atq; ab excrementis parum
purgata, hæc quo magis nutries, eò magis lædes. Ex his itaque patere arbitror
tum esse ad exercitationem commodissimum tempus, cum besternis cibus du-
plici concoctione iam prorsus sit confectus, & ea quæ in uentriculo, & ea
quæ in uasis sanguinis agitur, ac iam denuò cibandi tempus inſit. Quod si aut
prius aut posterius exercitatione utere, aut crudis humoribus hominem imple-
ueris, aut pallida bilis prouentū auxeris. Sanè huiusce temporis nota, color est
urinae. Quæ enim aquæ speciem præfert, crudum adhuc in uenis esse indicat
succum eum, qui à uentriculo submittitur. Quæ uerò ruffa bilioſaq; est, iam
dudum concoctum esse huiusmodi succum. Quæ modicè pallet, peracta mo-
do secundæ concoctionis est signum. Præter hæc, qui exercendi sunt, excre-
menta tum alui, tum uesticæ prius abiciantur.

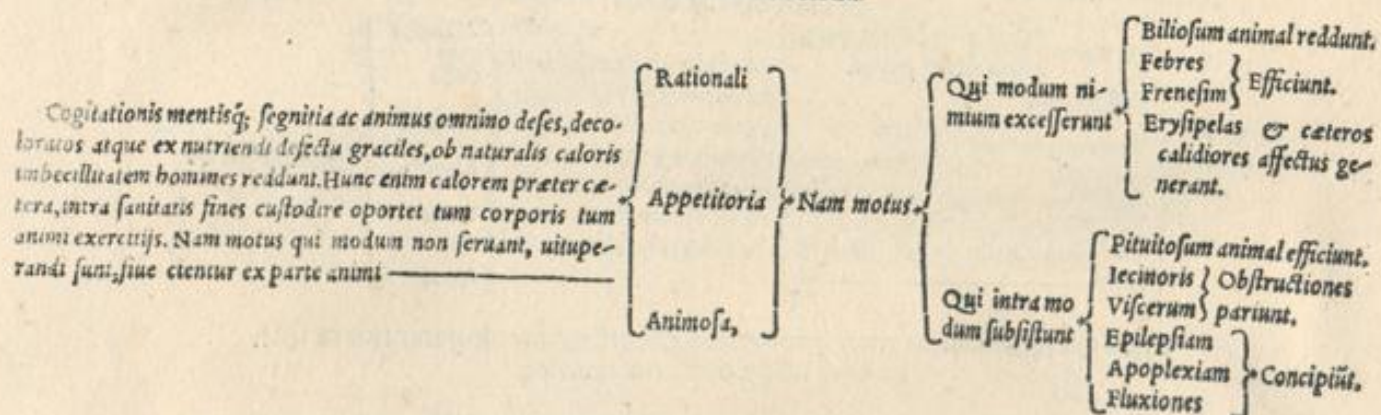
GALENVS DE CIBIS BONI ET
mali succi.

Ad sanitatem tuendam, si corpora moderatè exercentur, mirum in modum prodest, ac contrà quies
& otium diuturnum maximè illis nocumento est. Neque enim morbo quisquam corripere-
tur, si accu-
ratè obseruaret, ne in cruditates incideret, aut uehementer post cibum se exerceret. Nam sicuti bona
uoluntati ante cibum exercitatio maximum affert commodum, sic qualiscunque sumpto cibo, motus
noxius admodum est. Alimentum enim ex uentre ante concoctionem, in diuersas corporis partes di-
stribuitur, propter crudi humoris copiam per uenas aggeritur, quæ multiplices morbos affert, nisi
aut multis laboribus is humor dissoluatur, aut à iecinis, uenarumq; facultate concoctus uersusq; in
sanguinem fuerit.

Quo tempore & termino ab exercitatione sit desistendum, ex Gal. 2.
de Sanitate tuenda, & Quinto.

Quid agant exercitationes, quæ modum excedunt, quid ea quæ intra modum subsistunt, ex Gal. de Sanitate tuenda.

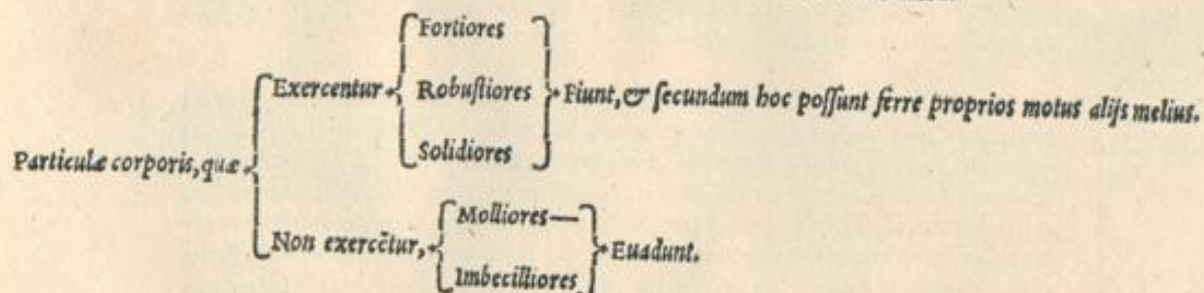
GAL. IBIDEM.

¶ Nos ægros quotannis non paucos persuaumimus solis animi motibus ad debitum modum reuocatis.

IDEM II. DE SANITATE TVENDA.

¶ Quoniam autem eorum quæ ad aliquid dicuntur, est, quod uehementius dicitur, fieri potest, ut idem motus alteri sit exercitatio, alteri uero non sit. Terminus igitur uehementie esto anhelitus alteratio: quando in quibus motibus nulla sit anhelitus mutatio, hos nondum exercitationes uocamus. Quod si quis motus minus ue, celerius aut crebrius, iam ex motu aliquo respirare cogitur, hunc certe tantus motus exercitatio fuerit. Ea igitur communiter exercitatio uocatur.

Quid iuuamenti exercitatis particulis, quid ue ocio marcescentibus nocu-
menti adueniat, ex Gal. de consuetudine.

M

Quod diuersis exercitationibus sint exercitandi, qui diuersa patiuntur incommoda, ex Gal. lib. 5. de Sanit. tuenda.

Quos omni aetate ex leui causa	Vertigines.	Male habent ijs inclinatio capite dorso ue, aut humi uolutatis exercitari non expedit, imò sepe tum	Ambulatione. Cursu mediocri. Gestatione in uehiculis.
	Comitiales morbi.		
	Grauis ophtalmia.		
	Aurium dolores.		
	Tonsillarum inflammationes.		
	Antiaides.		
	Aginae.		
	Gingiuarum } Inflammationes.		
	Vulue } Inflammationes.		
	Dentium dolores.		
	Cervicis } Fluxiones.	Chironomijis. Acrochirijis. Disci iactu.	
	Capitis } Fluxiones.		
	Cruis imbecillitas afficit, his superioribus partibus exercitari est satius, uidelicet		
	Brachiorum } Mediarum partium affectio tentat, ijs quoduis exercitationum genus idoneum fuerit, modò ne reliquarum considerationum ulla prohibeat.		
	Cruis } Mediarum partium affectio tentat, ijs quoduis exercitationum genus idoneum fuerit, modò ne reliquarum considerationum ulla prohibeat.		
	Thoracis affectus opprimit, ijs magis inferiorum exercitatione iuuantur.		
	Renum } Morbus afficit, ijs superiorum exercitatione maxime indigent.		
	Vesicae } Morbus afficit, ijs superiorum exercitatione maxime indigent.		
	Ventriculi } Morbi afficiunt, ijs tam superiorum quam inferiorum exercitatio saluberrima indicatur.		
	Lienis } Morbi afficiunt, ijs tam superiorum quam inferiorum exercitatio saluberrima indicatur.		
	Iecoris } Morbi afficiunt, ijs tam superiorum quam inferiorum exercitatio saluberrima indicatur.		
	Intestinorum } Morbi afficiunt, ijs tam superiorum quam inferiorum exercitatio saluberrima indicatur.		

GAL. IBIDEM.

Corpus quod est aut	Cruis } Crassis — } Ultra quam	Id ad plerumque exercitationum est ineptum. Quippe uitiose figurae thorax in ijs, quae per uocem administrantur, offenditur. Crura uero per inambulationem laeduntur. Ad eundem modum de	Manibus } Collo } Humeris } Lumbis } Coxis } Spina }	Intelligendum est.
	Gracilibus } par est.			
	Pectore lato.			
	Thorace admodum } Exiguo.			
	Angusto.			
	Valgum.			
	Varium.	Ad eundem modum de		
	Alio quouis pacto à mediocritate recedens.			

Quae exercitationum pueris, iuuenibus, senibus ue competitiores sint, ex Gal. 1. & 5. de Sanit. tuenda.

Recentes nati, ualentem motum, quam est, qui uehiculis, nauigijs equis ue praestatur, non desiderant. Iuuenes enim omnino haud cogendi sunt, ne eorum artus distorqueantur. Nam per se tum primum moueri pueris licet, cum iam repere ceperunt, magisq; etiam, cum ingredi.

Tertium aut quartum annum agentes, his nauigio uehiculoq; modice agitari licet. Pueri Septenes, ualentiores motus tolerant, ita ut equitare iam assuescant. Sanè uel hac aetate facile declaratur, quanta sit nostrae naturae cum exercitijs societas, cum pueros, nec si concluderis loco aliquo, prohibeas, quo minus discurrant, ac pullorum uitulorumq; ritu lasciuant. quippe sua cuiq; animanti natura satis est ad proprias conuenientesq; exercitandas appetitiones, quibus sanitatem salutemq; tueatur.

Exercitationes secundum aetates hominibus sunt uariandae. Nam

Iuuenes optimi status corporis, ad uehementissimos quoq; labores idonei sunt: sed quanto magis ad senes autem accedunt, ad mediocres.

Senes non minus quam iuuenes exercitationes postulant, cum insit alioqui calor extingui in his periclitetur. Nam corporum quae in flore aetate sunt, non desunt, quae quietem postulant, de quibus Hippocrates prodidit. Senum uero nemo quietem ex toto postulat, sed nec exercitium uehementis. Cui enim uentulo quodam excitari accendiq; calor eorum desiderat: uehementiore autem deiecitur. Quae uero his praecipua ad sanitatem exercitia sunt, haec per ualentiores corporis partes sunt obeunda. Quippe cum quibus reliquae simul mouentur exercenturq;. Porro quibus operibus arte opus est, ea ne attingere quidem debent: non tibia, non tuba sonare, non cithara: non magis quam quae in palestra geruntur, qui ludae sunt ignari. Consuetis igitur laboribus senes omnes exercendi sunt, sed tamen uehementia eorum remissa.

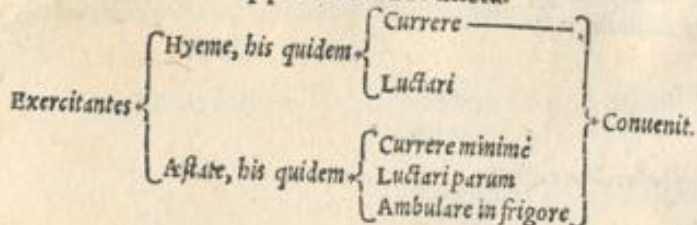
GAL. IBIDEM.

¶ Non exercitari uerò imbecillis partibus, solis senibus suadeo: ex cæteris quanto quisque remotior à senio fuerit, tanto illi magis exercenda pars infirma est.

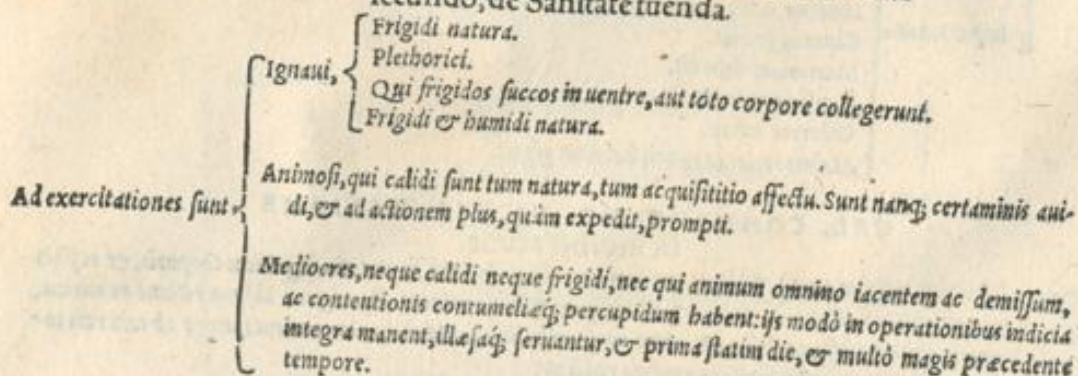
GAL. V. DE SANITATE TVENDA.

¶ Consuetudo maximam uendicat partem ad exercitationis speciem deligendam. Nam quæ consuecta sunt, ut minime lassantia: sicuti è diuerso, quæ infueta sunt tum displicent, tum laxant.

Hipp. de Salubri diæta.

Qui ad exercitationes ignaui qui ue animosi sint, ex Gal secundo, de Sanitate tuenda.

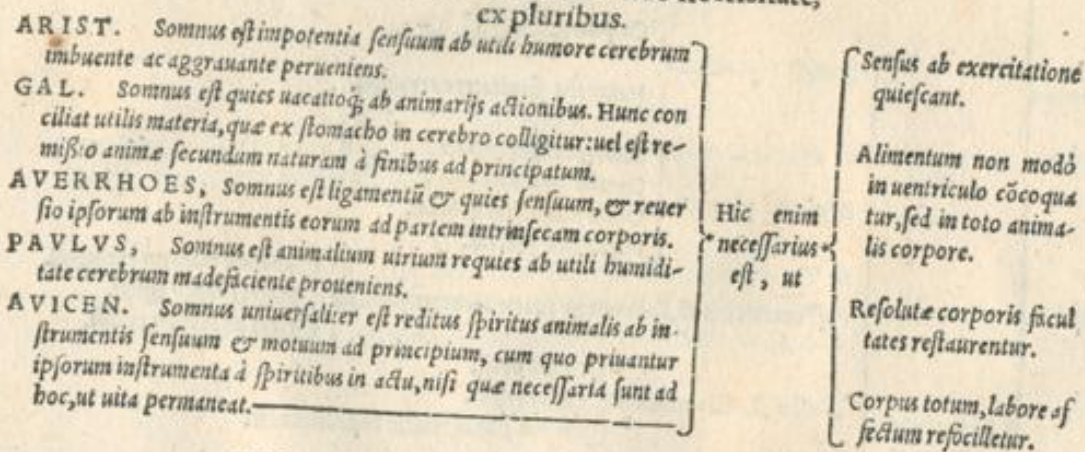

GAL. LIB. VI. DE TVENDA SANITATE.

¶ Qui biliosi sunt, non acutis exercitationibus & præuegetis, sed potius tardis & mollibus exercitari his utilius est. sunt enim omnes, qui hoc statu sunt graciliores. Acute uerò exercitationes consensu gymnastarū omniū extenuant: sed lente contra corpus implent. Sunt uerò ex ijs, qui impense calido temperamento sunt, qui exercitari prorsus non desiderant, sed abundè his satisfaciunt inambulatio, balneum, & mollis ex oleo frictio.

De somno.

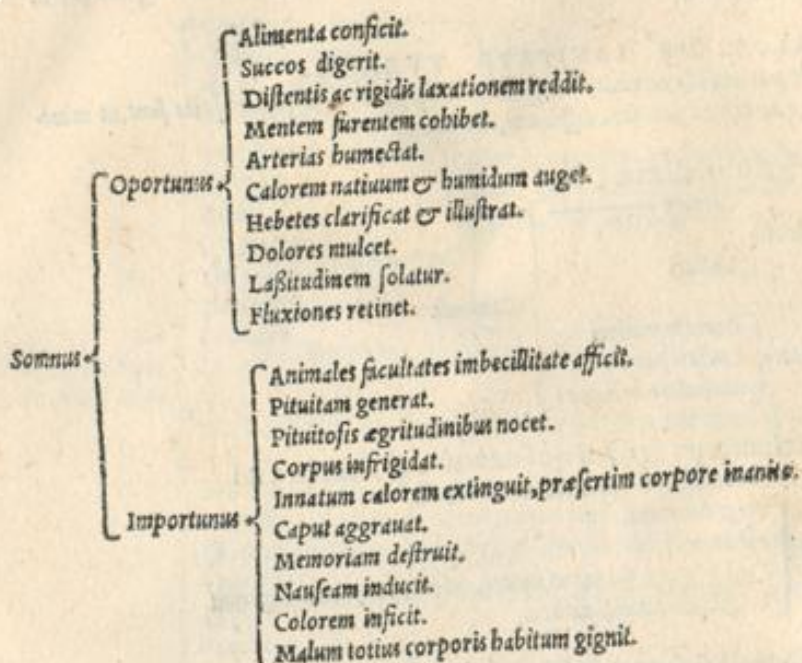
De Somni definitione. ac eius necessitate, ex pluribus.

GAL. I. PRORRHETICORVM COMM. II.

¶ Demonstrauimus autem uigilantiam quidem fieri propter tum siccitatem, tum caliditatem primæ sentientis partis, id est cerebri: somnium uerò ex contrarijs, cum scilicet ex humidi utilis copia grauetur corpus, quo modo ex crapula profundus somnus oritur.

De somno oportuno & importuno, ex Gal. pluribus in locis,
& Paulo lib. 1. Avic. 3. 1.

GAL. COMMENT. DE VICTVS RATIONE
in morbis acutis.

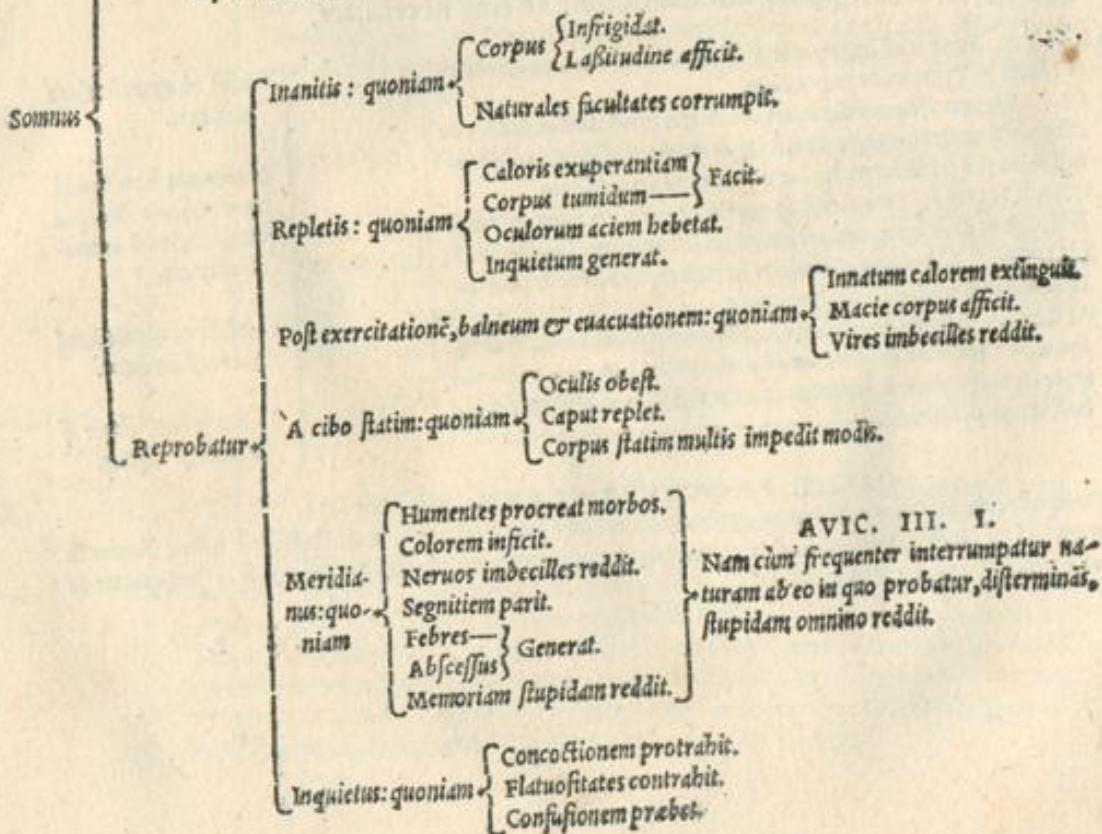
¶ Que ad somnum multum, eumq; studium quodam accersitum insueta sit mutatio, segnitiam corporis, & capitis gravitatem efficit. Humectat enim somnus spiritumq; & effluvia cohibet. Non igitur absque ratione in eorum, qui plurimum praeter consuetudinem dormiunt, corpore halituosa redundant excrementa, atque ob eam rem tota ipsorum constitutio ex coactis similiter exoluta redditur.

De somno probabili & improbabili, ex Avicenna,
Paulo, & alijs.

Probatur nocturnus, cum iam cibus in ima ventriculi parte residet: nam ad concoctionem perficiendam longiori somno indiget. Id enim longe melius nocte, quam die fieri potest: nec tamen ob hoc longiori tempore quam par sit, est protrahendus, etsi in his, qui optimam corporis constitutionem sunt sortiti. Nam hi semper tunc a somno excitantur, cum corpus ampliori quiete non eget. Id enim septem aut octo horarum spatium perfici solet.

ANNOT. PAUL. LIB. 1.

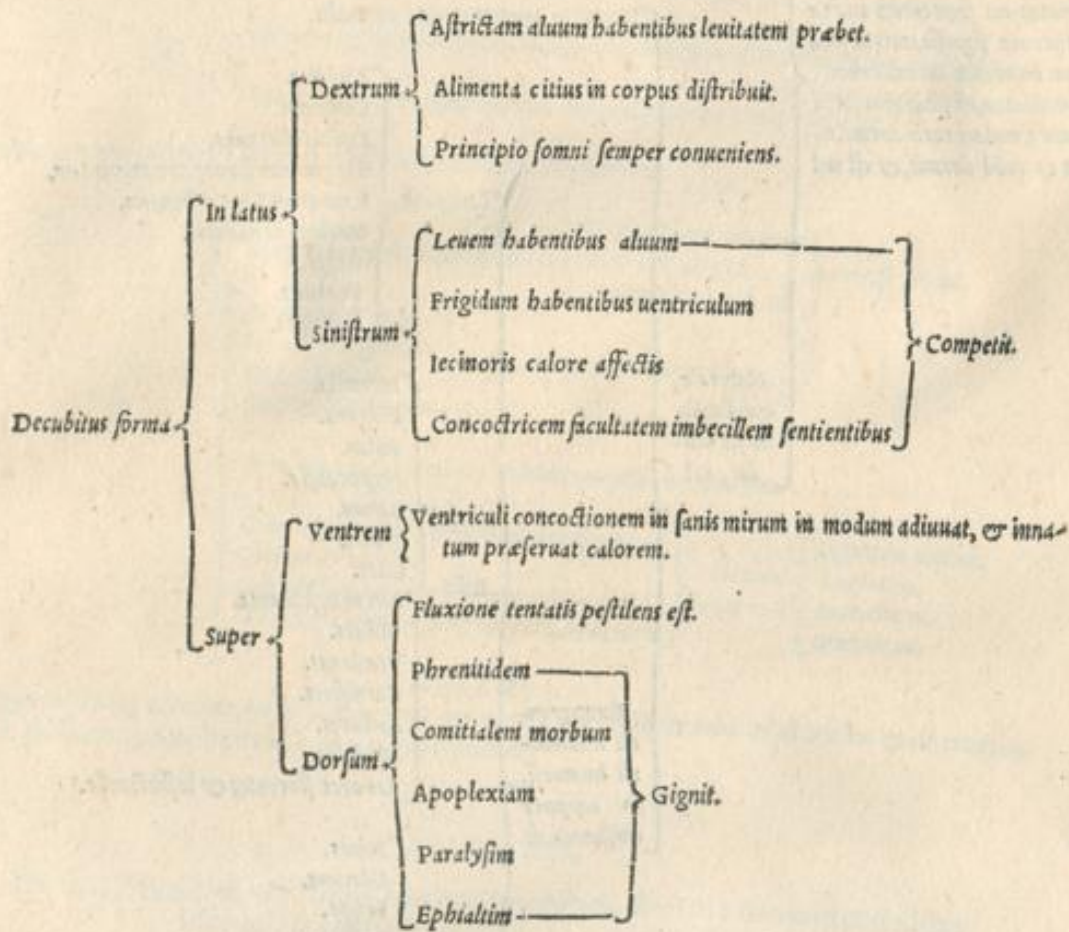
¶ Nocturni somni omnium praestantissimi sunt. Siquidem nox naturali humiditate & quiete sua animum in somnum deducens, concoctionem omnibus modis absoluit.

PAVLVS LIBRO PRIMO.

¶ Tempus somni optimum est à cibo, sed interdiu captus haud omnibus est idoneus. Tempus enim quo obdormiscunt, ad absolutam ciborum concoctionem non sufficit. Interrupta enim ante horam suam concoctione, à meridie resurgentes, subinde acidus ructus ædunt, & flatibus replentur. Nonnulli uerò fluctuatione uentris infestantur, nisi uel ex consuetudine, uel sufficienti somno usi, eiusmodi mala effugiant.

Quæ in somno sint decubitus formæ, earumq; tum iuuamenta tum nocumenta, ex Auic. 3. 1.

ANNOTATIO.

¶ Decubitus in sanis. Primum in dextrum latus, deinde in sinistrum fieri debet, quo cibus promptè ad uentriculi fundum descendat, ut à iecore illic incumbente concoctio adiuuetur.

GAL. II. DE MOTV MUSCULORVM.

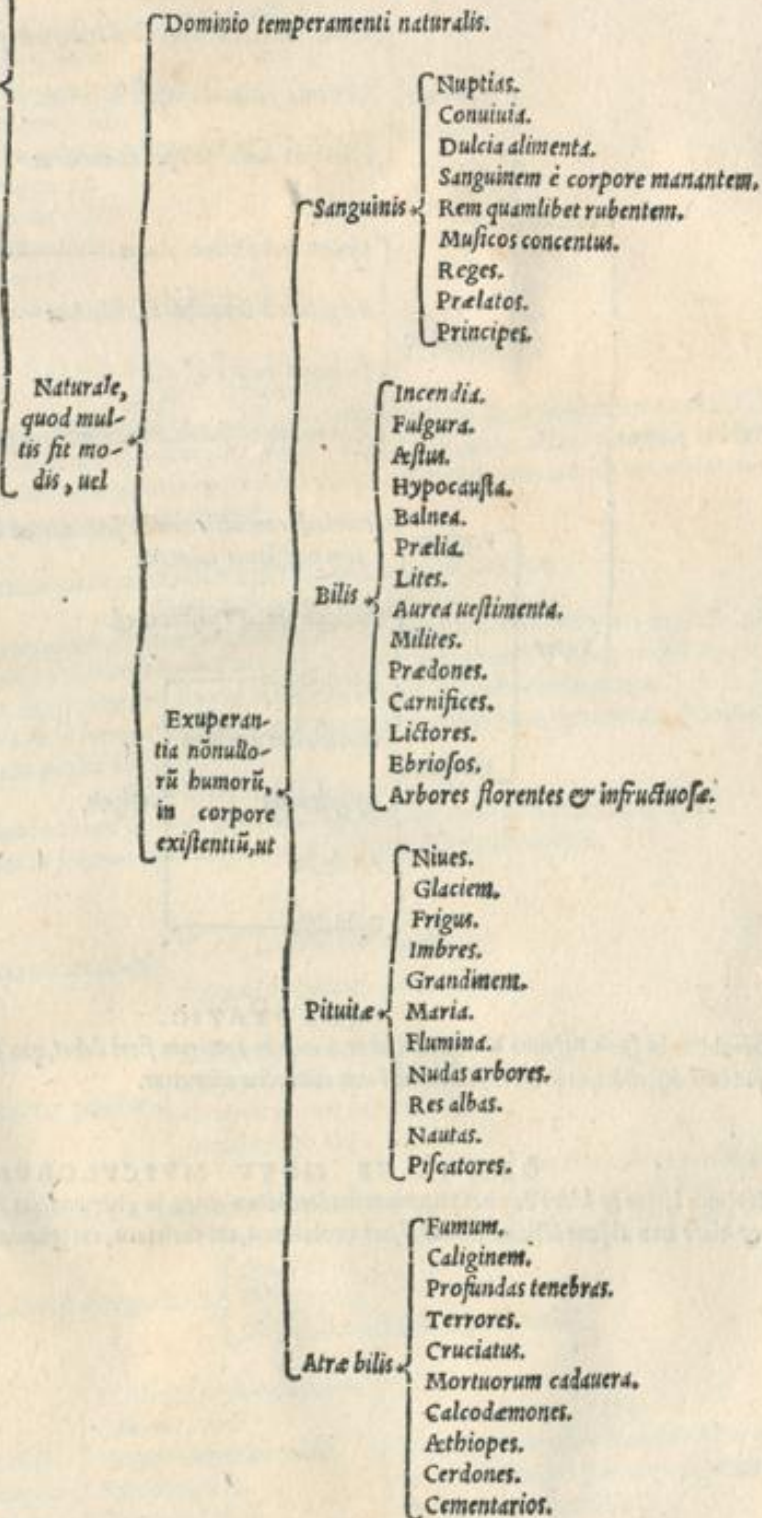
¶ Supinum iacere & hiare damnat Hippocrates: decubitus autem in alterum latus laudat. Itaque supinum iacere & hiare non absque actione stertendi, aut exolutionis, aut ebrietatis, aut ignauie sunt signa.

De somnijs, ex Hipp. Gal. lib. de somnijs, Auic. 4. de Anima,
Artemidore, & Alijs.

Divinum, seu coeleste est, quod à divinis siue coelorum animabus causatur, quæ motores etiam dicuntur orbium, operantes quandoque formam in imaginatione secundum cõparationem eorum: & comperationem animarum ipsorum secundum aptitudinem. Quoniam animæ nostræ habent maiorem comperationem cum substantijs separatis, quàm cum corporibus sensibilibus, quo fit, ut sint eiusmodi somnia ceteris ueriora.

Animale, nullius aut quàm paucæ ueritatis existit: est enim magis illusio eorum quædam circa quæ anima fuit sollicita & occupata in uigilia: ceu famescenti representantur cibi, appetenti; mingere cloaca, & strepitus agonizanti.

Somnium (inquit Artemidorus) est motus aut figmentum animæ multiforme significantium futurorum bonorum aut malorum. Conciliator, est phantasma factum à motu simulachrorum dormientis, in eo quod dormit, & est uel

GAL. I. PRORRHETICORVM.

Ex sanorum genere, his quidem, qui ieiunè parciusque sunt cibati, somnia conspicua fiunt: repletis uero temulentisque, ita, ut uisis uidui destituti; uideantur, phantasmatibus propter obscuritatem paruitatemque ita effluuibibus, ut ne reliquias quidem, & uestigia in memoria relinquant: sic & affectiones, quæ cum cerebri humiditate fiunt, comatosæ sunt, somniculosæ & uisis destitutæ.

SECUNDA THEORICÆ PARS.

139

Somnia tum sanitatem tum aegritudinem monstrantia, ex Hipp.
& Gal. de Somnijs.

Somnia representantia	<p>Astra coelestia, agilia splendentiaq; etsi etiam uideantur de celo labi, uel de loco ad locum moueri.</p> <p>Mortuos, puris uestibus albis inductos, qui puri aliquid tribuant.</p> <p>Deos aliquid boni uel pulchri dantes.</p>	<p>Sanitatem promittunt & prosperitatem.</p>
Somnia representantia	<p>Corpora ipsa coelestia obscuritate affecta, praesertim eum ad occasum uel ad uesperam ferri cernuntur aut in mari, aut in terra, aut sursum omnia, quae in mare feruntur. Quae in terra, tubercula: quae uero sursum, capitis destituciones moluntur.</p> <p>Mortuos nigris uestibus amictos, qui aliquid demant, semper aliquid mali praesagiunt.</p> <p>Puteos uel fontes agitados, flatus circa uesticam coaceruari minantur.</p> <p>Mare perturbatum, uentris morbos indicant.</p> <p>Formas peregrinas perterrentes</p> <p>Monstra terrificas</p> <p>Formas peregrinas</p> <p>Hostes armatos</p> <p>Fluuium transitiones</p> <p>Transitus per angusta loca, anhelitus angustiam ostendunt.</p> <p>Grauedinem aliquem opprimentem</p> <p>Cursum aut uolatum</p> <p>Deambulationem per coenum & loca foetida</p> <p>Mansionem in uiridarijs & bene olentibus locis</p>	<p>Ventris morbos indicant.</p> <p>Repletionem ciborum</p> <p>Bilis secretionem</p> <p>Periculosum morbum</p> <p>Præ se ferunt.</p> <p>Insaniam futuram designant.</p> <p>Indicant</p> <p>Ingentem molem.</p> <p>Leuitatem.</p> <p>Putredinem.</p> <p>Munditiam.</p>

GALENVS.

Quae in somnijs uel uident, uel se facere putant aegrotantes, quae sepiissime nobis & ad defectus & ad excessus, & qualitates denique humorum cognoscendas conducunt.

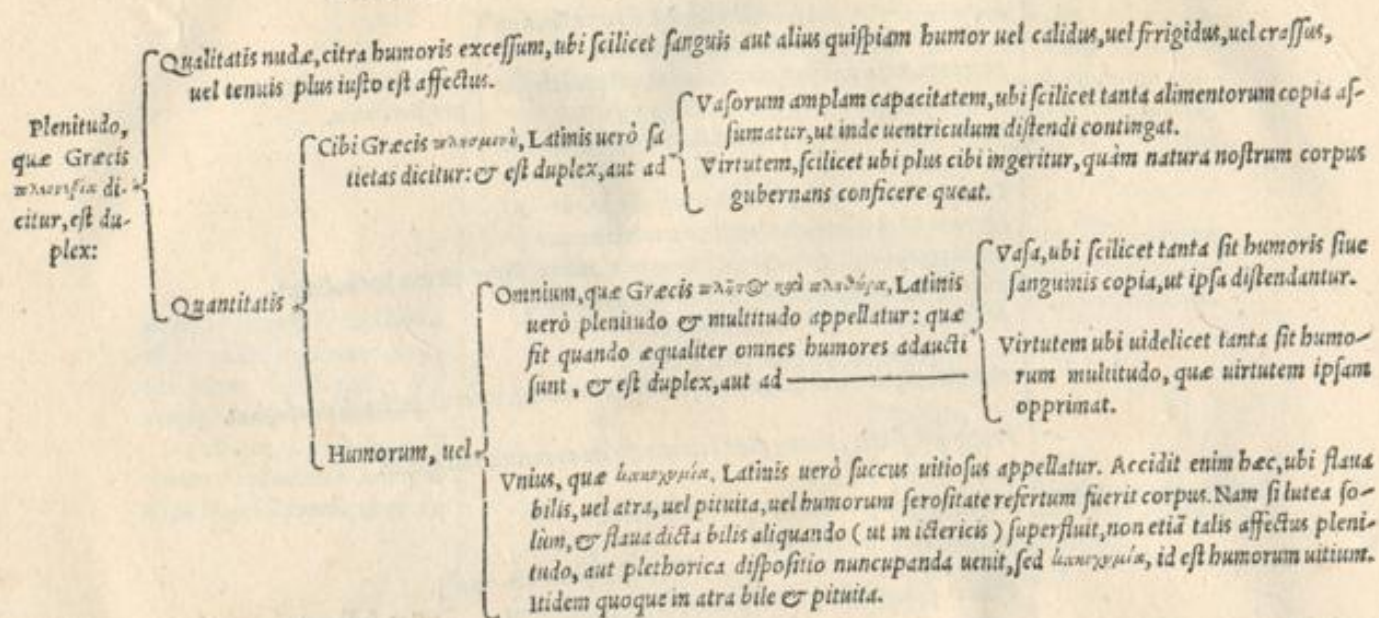
De uigilijs,

Ex Gal. Medicæ finitionum, Methodi medendi, lib. 12. de Sanit. tuenda, lib. 3.
secundo & tertio Aphorismis ac alijs in locis, Auic. 3. 1.

Vigilia, est intensio animæ à principio ad corporis partes omnes, atque particulas: quæ si fuerit	<p>Temperata</p> <p>Excedens</p>	<p>Sensus admodum excitat.</p> <p>Vires ad functiones componit.</p> <p>Corporis excrementa resoluit.</p>
		<p>Cerberi temperaturam corrumpit.</p> <p>Delirium facit.</p> <p>Humores adurit.</p> <p>Acutos excitat morbos.</p> <p>Famelicos homines efficit.</p> <p>Maciem inducit.</p> <p>Concoctricem facultatem imbecillam reddit.</p> <p>Spiritus resoluit.</p> <p>Caput uaporibus replet.</p> <p>Corporis splendores reficit.</p> <p>Profundos reddit oculos.</p> <p>Calorem auget.</p> <p>Bilem accendit.</p>

M 4

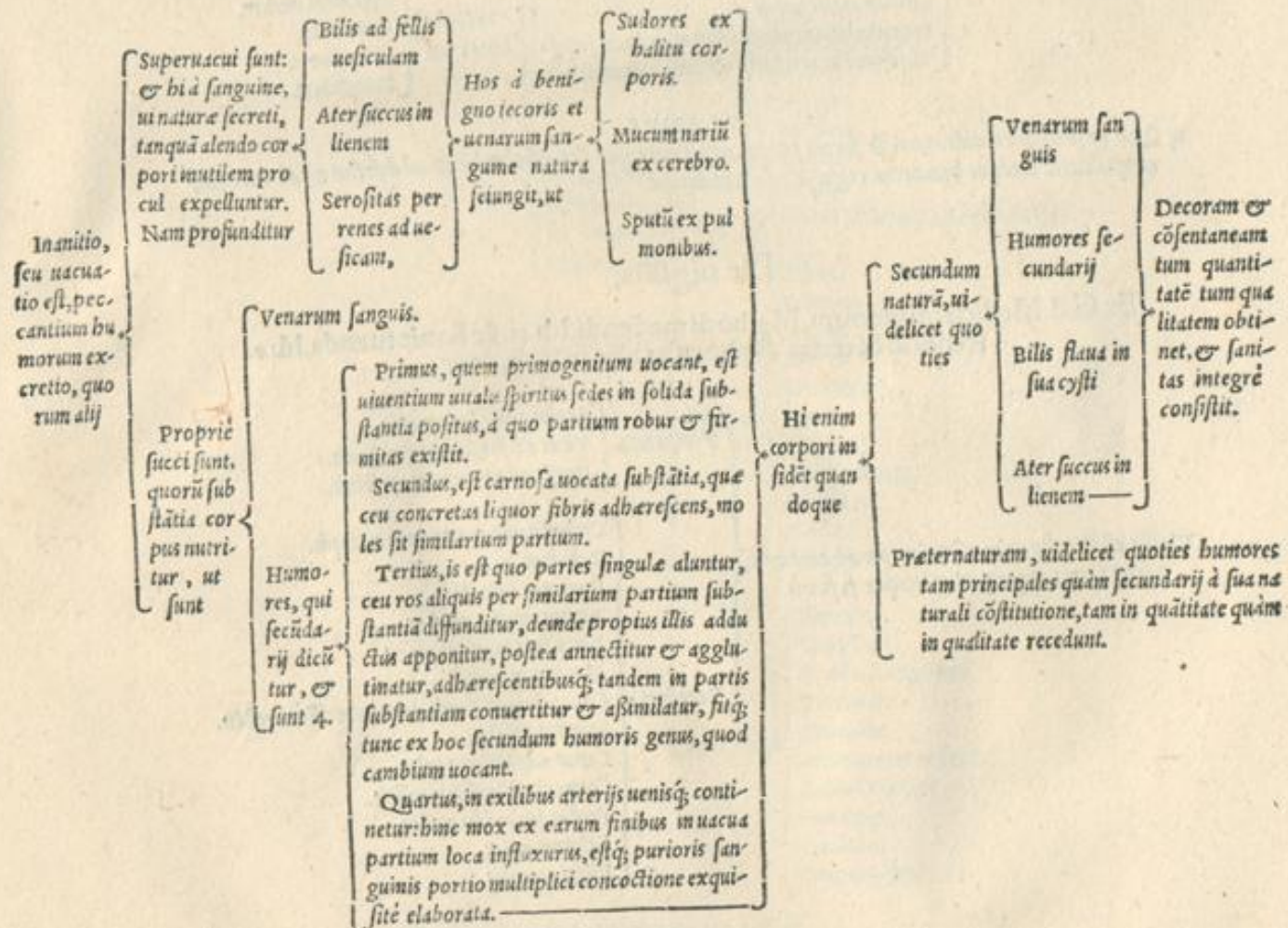
De repletione cibi ac humorum in humano corpore, ex Gal. primo Aphorif.
lib. de Plenitudine, & XIII. Methodi medendi.

GAL. LIB. DE PLENITVDINE.

Plenitudo est humorum in animantis corpore exuperantia. Nihil est igitur, ut neque humorum singillatim species, neque cacochimie hoc sermone cupias audire, sed cion uniuersi iuxta pristinam proportionem aucti fuerint, aut unus ex ijs breuim quendam ceperit excessum. Debet itaque sanguis in plethoricis dispositionibus excessum amplissimum adipisci, aliorum uero humorum nullus.

De inanitione seu euacuatione, ex Galeno.

Finis secundae partis Theorices.